

—

Aquincum elfogulatlan szemmel

*Történeti alapok
új kontextusok*

A Budapesti Műszaki és
Gazdaságtudományi Egyetem
Építészmérnöki Kar
Középülettervezési Tanszék
kreatív alkotói kutatása

2016

körép

—
Aquincum
elfogulatlan
szemmel

*Történeti alapok
új kontextusok*

A Budapesti Műszaki és
Gazdaságtudományi Egyetem
Építészmérnöki Kar
Középülettervezési Tanszék
kreatív alkotói kutatása

2016

körkép

Tartalom

BEVEZETŐ	5
KUTATÁS – TÖRTÉNETI ALAPOK	8
Lassányi Gábor: Ősi emlékek az Óbudai Gázgyár területén	10
Láng Orsolya: Az aquincumi polgárváros története	14
Papp Adrienn: Aquincum-polgárváros területe a középkorban	18
Vasáros Zsolt: Új és legújabb kor Óbudán	20
Erhardt Gábor: Az Óbudai Gázgyári lakótelep	24
KUTATÁS – RÓMAI ROMVILÁG	32
Zsidi Paula: Aquincum újra felszínre kerül – a 19. század vége	34
Vasáros Zsolt: Római romvilág	40
Aquincumi információs keret	46
GRAPHISOFT PARK	52
Kocsány János–Tusnády Zsuzsanna: Graphisoft Park	54
Somogyi Krisztina: Egy hely belakásának kezdete	58
Szabó Levente: Egy kontextusaival jól bánó ház – A Graphisoft Park „M” jelű épületéről	62
JÖVŐKÉPEK A JELENBEN	68
A BME negyedéves hallgatóinak tervjavaslatai	70
ÖSSZEFOGLALÁS	162
Lengyelne Kurucz Katalin: Hasznosítási elképzelések a BME Építészmérnöki Kar Középülettervezési Tanszéke hallgatóinak aquincumi terveihez	164
Szabó Magdolna: Antikvítás és modernitás együttélése a 21. században	168
Sugár Péter: Az antik hagyományok továbbéléséről és jelenvalóságáról	170
KÖZREMŰKÖDŐK	174

Bevezető

Aquincum: a legtöbb embernek a városrész nevéől Pannonia központjának a római korból megmaradt romjai jutnak az eszébe. Budapest városfejlődésében meghatározó és kiinduló pontot jelent a római kor. Európában Rómán kívül Aquincum területén található a legnagyobb összefüggő ókori rommező. Az antik alapokon jött létre Óbuda egyik legérdekesebb és legfurcsább beépítésű városrésze. A történelmi Óbuda majdnem teljes egészében a római városszerkezetet követve alakult, formálódott, a középkori királyi székhely erre a már romosodó városra települt.

A római örökség szinte észrevétlenül épült be a város szövetébe, mígnem a 18. század végén kezdődő és a 20. században tudományos igényűvé vált régészeti feltárások rávilágítottak ennek az örökségnek a fontosságára és értékeire. A 19. század végén a hajdani katonaváros addigra nagyrészt beépítetlen területén elkezdődött a romok feltárása, majd létrejött az Aquincumi Múzeum. De a legnagyobb változások a 20. század első évtizedeiben történtek: 1913-ban megépült az Óbudai Gázgyár és kialakult az ipari gyártásra, továbbá a regionális és helyközi városi közlekedésre épülő új világ. A régészeti páratlanul értékes terület 4 részre lett vágva: É-D-i irányban, nagyjából a római katonaváros fő tengelyeinek a vonalában fut a Szentendrei főforgalmi út és a HÉV vasútvonala, K-Ny-i irányban pedig az esztergomi vasútvonal vágja át a romterületet.

Szomszédos, de egymástól függetlenül létező és egymáshoz semmilyen módon nem kapcsolódó városrészek halmaza, ez lett a 20. századi Aquincum. A rommező mellett szecessziós hangulatú gázgyári lakótelepek (tisztviselő- és munkás lakónegyed), római-parti üdülők, ipari épületekből kialakított, európai nívón helyrehozott egyetemi campus (IBS), a Graphisoft Park magas presztizsű irodaházai és gondozott parkterületei, de feltáratlan rommezők és romos amfiteátrum, a Kaszásdűlői és a Pók utcai lakótelepek, hatalmas parkolóban úszó Auchan áruház, nehezen megközelíthető kietlen Duna-part és pusztuló, gazdátlan ipari épületek: Budapest egyik legígéretesebb további fejlesztésre váró vidéke, aminek a mai napig nincsenek távlati tervei.

A BME Középülettervezési Tanszékének negyedéves építész hallgatói, tanáraik vezetésével, az Aquincumi Múzeum régész és történész szakembereivel és a kerület építészeti vezetőivel együttműködve gondolkodtak a városrész 21. századi jövőjéről. 6 alkotó csoport dolgozott ki fejlesztési koncepciókat a területre. A munkát komoly és részletes feltáró munka alapján végezték. Rávilágítottak a terület összetettségére, heterogenitására, a közlekedési helyzet konfliktusaira, az eltérő eredetű és színvonalú lakó funkciókra, az ezekből fakadó és ki nem elégített igényekre, a római kori rommező, a gázgyári ipari emlékek jelenlétére, a meglévő elemek integrációjára és az

új fejlesztési irányokra. Egy fél éven keresztül faggatták a városrész látható és láthatatlan falait, az ott lakókat, az oda dolgozni járókat. A kérdések, amik izgatták őket nem korlátozódtak egyetlen diszciplínára; az egész felől közelítettek. Létrejöhet-e ebből a heterogén halmazból valaha élhető város, városrész? Hogyan találhatják meg az ókori romok a helyüket és jelentőségüket ebben a változó közegben? A hallgatók a külön-külön homogén egységek identitását, karaktereit, az elkülönülések határait vizsgálták, a lehetséges találkozások helyeit, a csomópontokat. A széttagoltságot feloldó összekötéseket, átvezetéseket, a lehetséges új karaktereket adó funkciókat keresték és fogalmazták meg. A megszokott városrendezési vagy épülettervezési stratégiák itt már nem voltak elegendőek, helyettük újszerű, interdiszciplináris megközelítésre volt szükség.

Mindez oktatási szempontból is új metodikát jelentett. Az újszerű megközelítés olyan megoldási javaslatokat eredményezett, amik joggal keltették fel az Aquincummal foglalkozó szakemberek, ingatlanfejlesztők figyelmét is. Egybehangzó véleményük szerint az építészhallgatók által kidolgozott koncepciók ötletgazdagsága, a helyenként merész, újszerű elképzelések a jövőben hozzájárulhatnak a terület megújulásához és fejlesztéséhez.

Az Aquincumi Múzeumban és a FUGA Építészeti Központban rendezett, nagy érdeklődéssel kísért kiállításokon fogalmazódott meg egy tanulmánykötet gondolata, amely szélesebb közönség számára is hozzáférhetővé tenné az elkészült terveket, összefoglalná azok legfontosabb javaslatait és összevetné mindezeket a területtel foglalkozó régész és történész szakemberek gondolataival, tanulóival. A hallgatók 5-6 fős csoportokban dolgoztak ki közös beépítési javaslatokat és a városszerkezeti összefüggésektől jutottak el a konkrét épületek megtervezéséig. Az idáig vezető úton az építésznek a társadalomban elfoglalt helyét, cselekvési lehetőségeit is megvizsgálhatták. A félév nyitott kimenetelű volt és a tanszék oktatói számára is kísérleti terepül szolgált: mit is értünk tervezés alatt és azt hogyan kellene tanítanunk, kommunikálnunk?

Sugár Péter DLA építész, tantárgyfelelős

A KIÁLLÍTÁSOK HELYE ÉS IDŐPONTJA

Aquincumi Múzeum

2015. 01. 13 - 30.

(Nyitott fórum - 2015. 01. 26.)

FUGA Építészeti Központ

BME Középülettervezési Tanszék,

Lakóépülettervezési Tanszék,

Ipartanszék, Urbanisztika Tanszék

hallgatóinak közös kiállítása

2015. 02. 05 - 16.

BME K épület 210-es terem

2015. 09.25. - 10.10.

—
Kutatás:
történeti alapok

Lassányi Gábor

Láng Orsolya

Papp Adrienn

Vasáros Zsolt

Erhardt Gábor

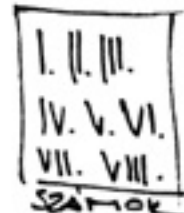
JOG

VIZVEZETÉS

HIT

SZÁMOK

ARCHITECTURAI
CSAPAT

LEGIO

HONDA

FÜRDŐ

SOLDAT

FŐVÁROS

FILOZÓFIA

ERŐS
ERŐS

HIT

SZÓSZERVI

KÖZTARSASAG

CSÁSZRSÁG

LAKOMA

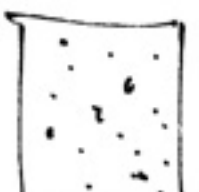
KABZSALGA

ATELIUM

GÖRÖG SZÓSZERVI

BETON

LATIN

GLADIATOR

MELEG

— Ósi emlékek az Óbudai Gázgyár területén

Lassányi Gábor

Az egykori Óbudai Gázgyár területe rendkívül gazdag régészeti emlékekben. A legkorábbi leletek a középső rézkorra (Kr. e. 4000-3800 k.) keltezhetőek, és a Duna-parti sávban a kora bronzkori (Kr. e. 2500-2200) település és temető mintegy tucatnyi sírja is ismertté vált az elmúlt években. A legjelentősebb régészeti emlékek természetesen a római korból származnak, amikor a Kr. u. 1. század második felétől egy folyamatosan növekvő, a Kr. u. 3. században már colonia rangot viselő település, Aquincum polgárvárosának keleti előtereként funkcionált a terület.

A volt Gázgyár területét két fontos római kori közlekedési útvonal szelte át. Északon az Esztergomi vasúti hídtól délre ért ki egykor a Dunához a város kelet-nyugati irányú főútja. Valószínűleg itt lehetett a város folyami kikötője, amelyet azonban még nem sikerült azonosítani.

A Dunával párhuzamosan futott a római kori hadiút, a limes út egy szakasza. A Gázgyár északi részén állt Aquincum legnagyobb fazekastelepe. A Gázgyár építése során Kuzsinszky Bálint a későbbi gáztartályok helyén 40 db kutat talált, ezek szolgáltatták a műhelykomplexum működéséhez szükséges óriási vízmennyiséget. A kutak anyaga másodlagosan felhasznált hor

dódonga volt, némelyiken beégetett felirat utalt arra, hogy eredetileg bort szállítottak benne a Flórián téren állomásozó legio számára.

A kutak mellett sok kemence is előkerült: egy részük kerek formájú, kerámiaégetésre szolgált, más részük hatalmas méretű, téglalap alakú volt, ezekben tetőfedő-cserepet (tegula) és egyéb téglatípusokat égettek ki.

RÓMAI KORI TEMETŐ

A polgárvárostól keletre a Duna-parti homokdombokon húzódik a település legnagyobb kiterjedésű és sírszámú temetője. A nekropolisz első sírjaira, négy szarkofágra még

1830-ban bukkantak az akkor még Homokosdűlőnek nevezett területen és 1892-ben Kuzsinszky Bálint kisebb leletmentés során további tucatnyi sírt tárt fel itt. 1909-1913 között az Óbudai Gázgyár építése során, a terület északi részén, közel száz téglala és kőláda sírját tárták fel. Egy ókeresztény temetőkápolnaként meghatározott, apszissal ellátott épület körül e munkák során nem dokumentálták az egyszerűbb csontvázas temetkezéseket.

A II. Világháború utáni leletmentések során további római temetkezéseket, elsősorban csontvázas sírokat tártak fel itt. Szisztematikus kutatásokra, ásatásokra a Graphisoft Park építésével 1996-tól került sor először Zsidi Paula

Fent: Aquincum polgárvárosa és a Gázgyár területén feltárt római emlékek (Térkép: Kolozsvári Krisztián)

Lent: Fakoporsós temetkezés leletmentése 1956-ban (Fotó: BTM Aquincumi Múzeum)

vezetésével. A Duna-parton talált római parterördítés nyomaként értelmezett cölöpkonstrukciók mellett 1998-ban és 2000-ben már mintegy 70 római kori sír is előkerült itt. A keleti temető valódi mérete és jelentősége a 2005-től szinte évente folytatódó kutatások során vált világossá, amikor a modern ipari létesítmények által kevésbé bolygatott területeken több mint 1300 római kori temetkezés feltárására került sor a szerző irányításával.

A római kori temető részlete (szerző fotója)

Ez a sírmező a Kr. u. 2-3. században nagyjából 10-15 ezres lakosságú polgárváros legjelentősebb temetője, amely a szigorú római szabályozásnak megfelelően a lakott területen kívül, a keleti városfalon kívül húzódott. Használatának mintegy három évszázada alatt a sírokat helyenként sűrűn egymás fölé, mellé ásták. Bár a föld felszínén álló kőből és minden bizonnyal fából készült síremlékekből csak kevés töredék maradt meg, elmondható, hogy megtalálható volt itt a provinciális római temetkezési szokások szinte teljes spektruma.

Az ókori családok egy jelentős része hamvasztatta halottaikat. Itt a város közvetlen közelében a halotti máglyákat központi égetőhelyeken építhették meg, ahonnan csak az összegyűjtött hamvakat vitték el a sírokhoz. A kiásott hamvasztásos sírgödrök egy részét a temetkezés előtt híg agyaglével kítapasztották és kiégették, így rituálisan megtisztították azt. A halottak másik részét fakoporsókba, vagy gyakran csak textilbe csavarva temették a földbe. A gazdagabb családok egy része a Kr. u. 3-4. században kőkoporsókat, szarkofágokat vagy kőlapokból összeállított sírládákat készíttetett szerettei számára, de ugyanebben a korban téglából is építettek sírokat. A halotti szertartás részeként a holttestet illatos olajokkal kenték be, erről tanúskodnak a sírokba elhelyezett apró balzsamos

üvegek. Általános szokás volt, hogy a halottak mellé ételt és italt adtak kerámiaedényekben a túlvilágra, holttestek kezébe, esetenként a szájába pedig egy-egy bronzpénzt helyeztek a túlvilági folyó révésze számára fizetségül.

A sírokban talált kerámiaedények között a legtöbb Aquincum környékén készült, de néhány, a nyugati provinciákból származó, drága pohár és tányér mellett, Pannoniában szinte egyedülállónak számít két itt talált, a mai Tunézia területén készült díszes korsó. Számos nőt ékszerekkel, kozmetikai eszközeikkel temették el, a temetőből több szép gyöngysort, karkötőt, hajtűt, tükröt ismerünk. A bronz ékszerek mellett jó néhány ezüst és arany fülbevaló, gyűrű és amulettartó is előkerült. A holttestek antropológia vizsgálatát Bernert Zsolt, a Természettudományi Múzeum kutatója végezte. Az eredmények azt mutatják, hogy a gázgyári temetőben eltemetett népesség békés, városi életmódot folytatott, kevés az erőszakos eseményre utaló csontsérülés. A lakosság jelentős része gracilis csontozatú, mediterrán típus volt, és szinte csak a férfiak között találunk erősebb testalkatú személyeket.

14

A temetőben a temetési szertartásokon túl alkalmanként különleges varázsrítusok is folytak. Jelenleg már három olyan ólomlapra írt, latin nyelvű átokszöveget is ismerünk innen, amelyeket a sírok között ástak el. Ezekben sötét alvilági isteneket, illetve halotti szellemeket hívtak segítségül a megrendelők ellenségeik ellen. Mindhárom átokszöveg, amelyet Barta Andrea filológus dolgozott fel, bírósági tárgyalások eredményét volt hivatva befolyásolni az ellenfél és a tanúk elnémitásával, megbénításával.

A gázgyári római temetőt a polgárváros fokozatos elnéptelenedése után egészen a Kr.u. 4-5. század fordulójáig használták, erről tanúskodik néhány késő római üvegedényt és egy különleges agancs fésűt tartalmazó sír.

A mai Tunézia területén készült díszes korsók
(Fotó: Komjáthy Péter)

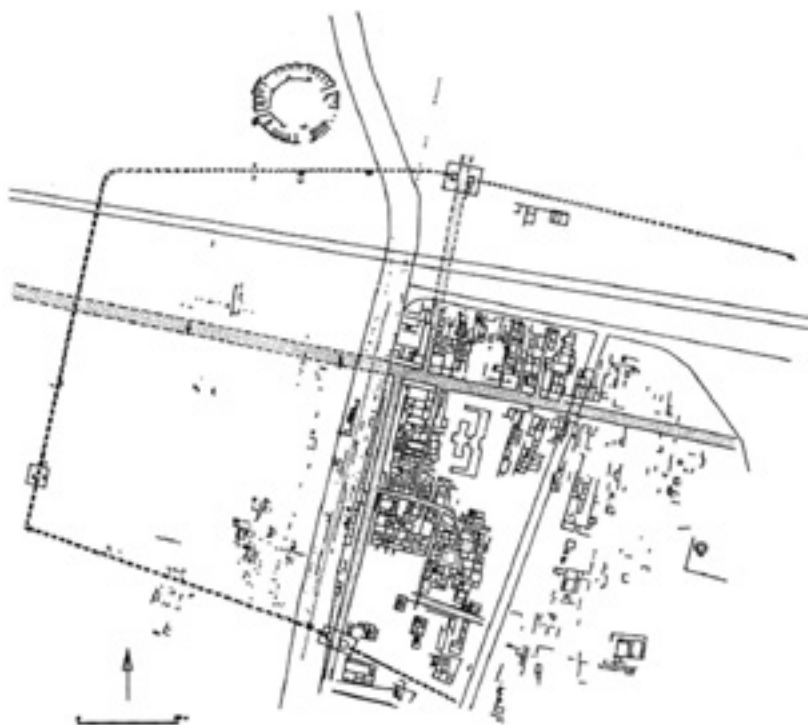
Az egyik ólomlapba karcolt átokszöveg (szerző fotója)

Az aquincumi polgárváros története

Láng Orsolya

Az aquincumi polgárváros településének első régészeti nyomai a Kr.u. 1. sz. második felére – utolsó harmadára keltezhetők, létrejöttében stratégiai és földrajzi szempontok egyaránt szerepet játszottak. A település fontos útvonalak kereszteződésében jött létre: egyfelől itt haladt észak felé a katonai táborokat összekötő észak-déli út (egy időszakban límesút), másfelől a Solymárvölgyön át, Pannonia északnyugati része felől érkező – de valószínűleg az őskor óta használt – északnyugat-délkeleti irányú, diagonális útvonal kelet-nyugati irányban itt éri el a Dunát. Ezek az útvonalak meghatározó elemei a modern úthálózatnak is. A dunai átkelővel is rendelkező útkereszteződés ráadásul kisebb kiemelkedésen fekszik, így sokáig áradásoktól mentes terület is volt. A Kr.u. 1. sz. utolsó harmadában létesített aquincumi legiotábor közelsége szintén telepítő tényező lehetett: kelta őslakosok, veteránok, kereskedők telepedhettek itt meg családjaikkal. A város legkorábbi periódusairól viszonylag keveset tudunk, mivel csak néhány ponton volt lehetőség a későbbi épületek alatt nagyobb mélységekben kutatni.

16

Az aquincumi polgárváros alaprajza

A kezdetben falusias település feltehetően a kelet-nyugati, Solymárvölgy felől érkező út mentén alakulhatott ki, földbe mélyített házakkal, gerendavázás épületekkel. Lakói elsősorban háziiparral, mezőgazdasággal foglalkoztak. A feltárások tanúsága szerint sokat megőriztek a kelta hagyományokból (veremház-formák) ugyanakkor a leletek már romanizált életmódról tanúskodnak (amphorák, üveg és terra sigillata edények stb.).

A 2.század elején sor került Pannonia provincia kettéosztására (Kr.u. 106) és Aquincum Pannonia Inferior provincia székhelye lett. A rangemelkedés erős lökést adhatott a polgári település fejlődésének is. A katonai táborok kiépítésével ugyanis hangsúlyosabbá vált az észak-déli főútvonal (C utca, mai Szentendrei út), ami a településen belül is hangsúlyeltolódást eredményezett. A veremházak lassan eltűntek, helyüket fakonstrukciós,

illetve tisztán vályogfalú, rövid időn (10 éven) belül pedig kőalapozású, vályog felmenő fallal rendelkező konstrukciók vették át. Traianus császár uralkodása alatt készülhetett el – az elsősorban a tábort, de „mellékesen” a polgárvárost is kiszolgáló – észak-déli irányú vízvezeték, amely a mai Római strand területéről táplálkozott. A mészkből épült, íveken nyugvó magasvezeték évszázadokra meghatározó tájképi eleme lett a területnek.

A vízvezetékhez és a főútvonalakhoz illeszkedve ekkor tűz-
hették ki a város első utcahálózatát.

A Kr.u. 120-as évek eleje is mérőföldkő volt a város
életében: ekkor emelkedik önálló önkormányzattal rendel-
kező, városi rangra a település (*municipium*). Aquincum
immár valóban városias jelleget ölt: a vízvezetékhez
kapcsolódóan elkészült a város csatornahálózata is: a
levélerezet-szerűen kialakított hálózat főcsatornái
a főútvonalak alatt futottak, az egyes középületekhez,
kisebb utcákhoz, sikátorokhoz pedig leágazások tartoz-
tak. A csatorna végül a Dunába ömlött. Ugyanekkor indul
meg a városfalak építése: a mély, V-alakú vizesárkokból,
több méter magas falakból és belső körüljáró-rendszere-
kből álló védelmi konstrukció elemei a település északi, déli
és nyugati oldalán jól ismertek, a keleti oldalon csak az
elmúlt években sikerült azonosítani a fal egy részletét.
A főutak vonalában a falakat kapukkal törték át. Az északi
kapu zónájában ma helyreállítva látható a fal egy szakasza
és a településre itt belépő vízvezeték részlete. Észak
felé, a falon kívül ekkor épülhetett meg az amfiteátrum is.

17

Ebben az időszakban a már rögzült *insula*-rendszeren belül
még elég laza a beépítés: a telkeket nem építik be teljesen,
nagyobb, üres térségekkel is számolhatunk. Az épületek
ekkor már főként kőből épülnek, így készül el a legtöbb ma
ismert középület: a Nagy Közfürdő teljesen mészkőből épült;
többhelyiséges komplexuma, a szomszédos Fortuna Augusta
szentély, kis udvarral. A *forum* három oldalán falakkal
határolt nyitott, belső térrel rendelkező tömbje közepén a
capitoliumi triászna szentelt pódiumtemplom állt, oltárral.
A főútvonalak közül az észak-déli (C utca) ekkor még a ma
láthatónál több méterrel szélesebb volt, nyugati oldalát
boltsor szegélyezete, kelet felé pedig oszlopsoros árkád.

A város egyes negyedeiről is több információnk van már
ebből a korszakból. A kelet-nyugati főút (D utca) északi
oldalán megjelennek az iparosok ún. hosszúházai, ame-
lyek rövidebb oldalukkal nyíltak az utca felé, árkádos
boltokkal, műhelyekkel, míg hátul a lakórészleg kapott
helyet. A városrész alapvetően iparos-kereskedőnegyeddé
válk. A C utca déli részén kisebb fazekasműhely épül a
Nagy Közfürdőtől délre és feltehetően állnak már az E utca
iparos házai is. Kelet felé a Kettős fürdőnek is van
2. századi periódusa.

A romkert mai képe a Kr.u. 3. sz. elejének, első felének
állapotát tükrözi: a város virágkorában ugyanis a markomann
háborúk utáni gazdasági fellendülés és az 194-ben bekövet-
kezett *colonia* rangra emelés nyomán nagy építési hullám
indult el, ami lakosságszám növekedéssel is párosult.
A prosperáló város képe megváltozott: az eddigi lazább,
szellősebb szerkezet helyét a sűrűn, legtöbbször „fésű-
sen” elrendezett, szűk sikátorokkal elválasztott beépítés

váltja fel, amely minden helyet kihasználta, az épületeket – ahol tudták – megnagyobbították. A már korábban kitűzött insularendszeren azonban alapvető változásokat már nem lehetett végrehajtani (kisebb tájolásbeli változtatásokra azonban sor kerülhetett, pl. a Symphorus mithraeum esetében), így az utcák beszűkítésére is rákényszerültek (C utca, B utca, XXIX. és Harmadik Közfürdő közötti utca), illetve a város a falakon kívüli területre is „kimerészkedett”. A városfalakat egyébként az ekkor beköszöntő hosszabb, békés időszakban több helyen visszabontották, védműveire ráépítkeztek. A déli városfalon kívül nagyméretű épületkomplexum készült, valószínűleg fogadó (*deversorium*). A fellendülő kereskedelmi tevékenység jeleként ismét hangsúlyossá válik a Dunához lefutó kelet-nyugati irányú főút, amely egyben a terjeszkedés irányát is megszabta.

Végleges formát öltöttek a középületek (fürdőépületek: Nagy Közfürdő, Harmadik és a Kettős fürdő), a forum pódiumtemploma új funkciót kap: a császárkultusz szentélyévé válik. Kialakul a magisztrátusi negyed a maga fényűző lakóházaival (Dirké mozaikos ház) és több épület összeolvadásából létrejött a polgárváros legfényűzőbb épületegyüttese, a szinteltolós Nagy Lakóház peristylumos udvarral, gazdagon díszített étkezőhelyiséggel (*triclinium*) és saját fürdőszárnnyal (Birkózó mozaikos fürdő). A város szakrális létesítményei közül a Fortuna Augusta szentély kis kertjében bronz császárszobrot állítanak, állt már az egyik polgármester (M. Aurelius Victorinus) által emelt Mithras szentély, és átépítik az ún. Symphorus mithraeumot. A szerényebb lakóházak között, a kőalapozású, de agyagtégla felmenő falakkal épített, iparosok és kereskedők által lakott hosszúházak is elnyerik ma látható formájukat az északkeleti és a déli régióban és további hosszúházakkal építik be a város déli szélét is.

A város lakosságáról is több adatunk van ebből az időszakból. A korábbi, óslakos elemekből, és elsősorban nyugati provinciákból származó kiszolgált katonákból és családtagjaikból álló alaplakossághoz ekkor már egy szélesebb kereskedőréteg is csatlakozott, közöttük sok keleti származású emberrel: a felíratos és tárgyi leletanyag tanúsága szerint észak-afrikaiak, közel-keletiek (pl. szírek) jelentek meg Aquincumban. A sokféle származású, kultúrájú lakosság változást hozhatott a város mindennapi életébe: új étkezési szokások, másfajta mezőgazdasági termények jelentek meg (pl. cseresznye, barack), de új kultuszok is gyökeret vertek Aquincumban.

A város virágkora kb. a Kr.u. 3. század közepéig tartott, amely korszak után az egyre sűrűbbé váló barbár portyázások, az instabil belpolitikai helyzet és az ezzel együtt járó gazdasági hanyatlás miatt a visszaesés jelei mutatkoztak a város életében. Egy-egy nagyobb építkezéstől eltekintve (pl. a *macellum*) jobbra csak kisebb

átalakításokat hajtanak végre az épületeken, a leletanyagból ítélve (visszaesik az éremforgalom is) ínségesebb idők köszöntöttek a polgári településre is. Szórványosan figyelhetünk csak meg az épületeken belül padlómegújításokat, vagy új – rosszabb minőségű – falak felhúzását. Kisebb – szintén alacsonyabb nivójú – bolthelyiséget is kialakítanak a város északkeleti régiójában, a XXIX. épület keleti oldalán.

A korszakról bővebbet sajnos a régészeti leletanyag alapján egyelőre nem lehet mondani: ennek oka részben az első ásatások kezdetlegesebb technikájában (nem vették észre), részben a későbbi korok „kőbányászatában” keresendő, ami miatt a késői rétegek jelentős része megsemmisült. Ugyanakkor azonban az is tény, hogy a feltárások során minimális a biztosan a 3. század vége utáni időszakra keltezhető leletanyag mennyisége (azok is elsősorban érmek), amely arra utalhat, hogy a bizonytalan politikai és gazdasági helyzetben a városnak csak bizonyos részeiben (elsősorban a főútvonalak mentén) folytatódott az élet a 3-4. század fordulójától. Reményeink szerint a város nyugati, nagyrészt még érintetlen területe még sok információval szolgálhat erre a korszakra vonatkozóan.

19

Aquincumi lakóház bejárati részének rekonstrukciója
(Hajnóczi Gy. rajza)

Aquincum- polgárváros területe a középkorban

Papp Adrienn

Aquincum-polgárváros és környéke a középkorban (Ó)buda határához tartozott, körülötte falvak éltek mindennapjukat (Megyer, Kissing, (Óbuda)Örs, Fehéregyháza), de maga az ókori polgárváros területe beépítetlen volt. Romjai viszont látszottak, akárcsak a mai Árpád híd környezetében létesült katonaváros maradványai is. Ez utóbbi romvárosban kezdett formálódni a középkori Magyar Királyság egyik központja: (Ó)buda, melynek jelentősége a 12-13. századra nőtt meg igazán, és a 13. század közepétől, a Várhegyen álló Buda megalapításától folyamatosan csökkent.

A középkori emberek fantáziáját megmozgatták ezek az ősi romok. Egyértelmű volt számukra, hogy régen egy nagyváros állt itt, melynek azonosítására már korán megtörténtek az első kísérletek. A korábbi és kortárs nyugati (frank) krónikákból merítve a magyar történetírók is Sicambiával azonosították a romokat. Ez a legendás város a frankok eredetmítoszában jelenik meg, a Trójából menekülők alapították, egyes történetírók szerint Pannónia területén. Innen vándoroltak tovább a frankok nyugat felé, későbbi hazájukba.

A középkori Magyar Királyság történetében Óbuda jelentőségének emelkedésével párhuzamosan felértékelődtek a körülötte elterülő római kori romok is. Az egyre fontosabbá váló királyi központot, Óbudát igyekeztek minél rangosabb régmúlt személyekhez kötni. A történetírók a láthatóan egykor jelentős város romjait a számukra

fontossá váló, a magyar eredetmítoszokban is felbukkanó hun királlyal, Attilával hozták kapcsolatba. Így Aquincum romjait Anonymus Attila városának tartotta, Kézai Simon pedig Óbudát és a körülötte látható római romokat Sicambiával azonosította és szintén Attila városaként írt róla. Kézai azonban nem csak a nyugati történetírók munkáit ismerhette, hanem az aquincumi rommezőről származó felírtos köveket is. A római korban jelentős számban állomásoztak a területen frankok. A faragványok között pedig a frankok egykori jelenlétére utaló felírtok is megjelentek, melyeket a latinul tudó történetíró könnyedén elolvashatott. Ekkorra már Aquincum-katonavárost és polgárvárost két külön városként értelmezték.

A Várhegyen megalapított Buda jelentőségének növekedésével párhuzamosan csökkent a kortársak érdeklődése az Óbuda körül elterülő római romváros iránt. Ettől függetlenül a környező

építkezésekhez köveit folyamatosan elhordták. A társadalomnak az antik emlékekhez fűződő kapcsolatában a reneszánsz és a humanizmus hozott jelentős változást. A 15. században, a humanisták érdeklődése intenzíven fordult a római emlékek felé. Elkezdtek összegyűjteni a római feliratokat, melyek közül többet középkori épületekbe beépítve találtak meg. A Magyar Királyság területén járó, főként itáliai humanisták lerajzolták, feljegyezték a másodlagos helyzetben talált, pl. középkori templomba, várfalba, kolostorba beépített, római feliratos köveket. Találtak ilyeneket Buda várában, Buda külvárosában és Fehéregyházán is. Ez utóbbi falu Óbuda közvetlen közelében állt, így az itt talált kövek minden bizonnyal Aquincumból származtak. Ezeket a feliratokat a humanisták katalogizálták, és olykor csak ezek a feljegyzések maradtak fenn a számunkra, az eredeti kövek pedig elvesztek. A katalogizálás mellett divattá vált, hogy a korszak elitje a palotáit római kori faragványokkal díszítse. Így a római kori városok romjai között talált szobrok stb. a budai várba és királyi palotába is felkerültek. Mátyás király pedig még Erdélyből is szállíttatott ide faragványokat. Mindemellett a kisebb méretű római kori tárgyakat is gyűjtötték, pl. pénzeket és gemmákat. Ezek többsége minden bizonnyal a mai Víziváros és Óbuda területéről származhatott, ahol a középkori építkezések földmunkái során folyamatosan felszínre kerültek a római kori élet emlékei. A római kor eszménye abban is tetten érhető, hogy Mátyás király leszármazásának elkészítésekor Bonfini egészen Herkulesig vezette vissza a király családfáját. Mindehhez fontos adalékul szolgáltak a Buda környékén felszínre került pénzek, melyeken egy madár szájában egy karikával látható. A Jupiter sast a Mátyás címerében szereplő hollóval és gyűrűvel azonosították, így könnyedén megtalálták a király római kori gyökereit.

A római romok bár egyre jobban elenyésztek, folyamatosan a tájkép részét alkották, még a 18. században készült térképeken is láthatóak a térszín kiemelkedései az egykori város területén. A római utak vonala a középkor folyamán használatban maradt és a Dunai átkelőhely is továbbélt.

Új és legújabb kor Óbudán

Vasáros Zsolt

Óbuda jelentős történelmi múltja, azaz az egykori római tartományi székhely, a középkori királyi város, majd a török idők után fejlődésnek indult mezőváros mai napig őrzi fontos lenyomatait a városszerkezetben, és a városrész épített örökségében. Itt valóban érdemes és lehet folytonosságról beszélni, az azonban a történelem sodrása okán időnként meg-megszakadt, sok volt az újrakezdés, a régi újra cserélése, felülírása.

FORTEPAN/Óbuda külső Bécsi úti téglagyárak, háttérben a Nagy- és Kiskevény, 1938, 09538

Évszázadok óta ismertek voltak a római városrészek maradványai, ezek feltárása és bemutatása azonban csak igen későn jelent meg a városszövetben. Tulajdonképpen a régi városszövet felülírása, azaz a nagyszabású közútfejlesztések és a tömeges lakásépítések kényszere hozta felszínre nagy területen a romokat, részbeni elpusztításuk ugyanakkor jelentős maradványok bemutatását is lehetővé tette. Itt érdemes megemlíteni az Olgay testvérek 1937-es, az óbudai híd feljárójához kapcsolódó tervpályázatát, ahol egy Via Anticát javasoltak, amely kezdetben csak a feljáró környezetére vonatkozott, később a két amfiteátrumot jelölték meg a városrendezésileg meghatározó tengely végpontjaiként. Eredményes lobbizásuk miatt Óbuda 1942-es szabályozási terve ezt figyelembe vette, a háború és az azt követő időszak más szemléletű városfejlesztése azonban elvetette a nem csupán ideaként remek javaslatot.

Az Aquincum területét is magába foglaló, évszázadokon át önálló Óbudata újkori történetének különös fordulata, amikor egy 1849. december 19-én megjelent rendelet Budába olvastotta. Ez csak egy átmeneti állapot volt 1861-ig, akkor Pest-Pilis-Solt vármegye, végül 1873-tól Budapest székesfőváros részévé vált. A területen ebben az időben még jelentős mezőgazdasági termelés folyt, kiváltképp szőlőművelés. Pest-Buda, majd az egyesített főváros igényei szerint előtérbe került a kertészet és a fuvarozás, továbbá az 1848-1873 között megépült öt téglagyár termékeit és azok kiszolgáltatását is meg kellett szervezni.

A magyarországi kapitalizálódás ezen kezdeti időszakában a három ottani textilgyár jelentősen fejlődött, a hajógyár is jelentős üzemmé vált, a korábbi manufaktúrális világ végérvényesen felbomlóban volt. Ezen változások a történeti városképet alig módosították, mivel a hajógyár a szigeten teljesen elkülönült, a téglagyárak a Bécsi út mentén csupán a kéményeikkel keltettek feltűnést, a textilüzemek egyelőre a korábbi épületekben működtek. A korszakban jellemzően földszintes, tulajdonképpen „szegényes“ karakterű maradt

a település képe. Az első komolyabb infrastrukturális előrelépés az 1869-ben megnyílt első lóvasútvonal kiépítése volt a Lánchíd és Fő tér között, amelynek sínjei a Lajos utca mentén vezettek. 1871-ben vezették be a gázvilágítást, amelyet akkor még a Margit körúti gyár szolgáltat ki.

Az 1873-as Buda, Pest és Óbuda újraegyesítése után 1914-ig jelentős változások zajlottak az egykori Óbuda területén. A század végi filoxérajárvány az előtte jelentős szőlőművelést szinte teljesen kiszorította, ugyanakkor az ipari üzemek, gyárak tovább szaporodtak, különös tekintettel az igen nagy területeket elfoglaló téglagyárakra. Jelentős középületek is létesültek, de a korszakra talán a (tömeg) közlekedés fejlődése a leginkább jellemző. 1888-tól már működik a helyi érdekű vasút Szentendre és Filatorigát között, 1895-re pedig már teljes hosszban kiépült Esztergom és más szárnyvonalak felé is a vasúti közlekedés lehetősége. 1896-ban megépül az északi vasúti összekötő híd, ezzel közvetlen kapcsolat jön létre Pesttel, a századforduló után pedig a villamosvonalak jelentős bővülése figyelhető meg.

23

Mind a városképben, mind a gyárakhoz kapcsolódó vasúti és közúti fuvarozásban karakteres változást jelentett 1913-ban az Óbudai Gázgyár megépítése. A két hatalmas gáztározó, a kátránytoronyok és a víztorony a városrész képét jelentősen átalakították. A gázgyártáshoz szükséges nagy mennyiségű kőszén a dorogi szénbányákból vasúton hozták, ami a gyár körüli teljes infrastruktúra, további töltések és közutak építését tette szükségessé. A gyárhoz tartozóan rengeteg üzemi, adminisztratív, továbbá szociális (lakó- és középületet) emeltek. Mindenre kiterjedő önálló igazgatásával és jelentős épületvolumenével a gázgyár valóságos kisvárosként működött Óbudán belül, egészen az 1984-es bezárásáig.

Hasonlóképp más településekhez, Óbuda esetében is a fejlődést legkarakteresebben a közlekedési infrastruktúra és az ahhoz kapcsolódó létesítmények reprezentálják. Nyilvánvaló, hogy Budapest tekintetében a legrégebbi úthálózat a Duna jobb partján, azaz a római kori Aquincum területén jött létre, jóllehet a domborzati viszonyok alapjaiban befolyásolták a hierarchikus szerveződésű útvonalakat. Többek között a Szentendrei út, a Bécsi út és a Vörösvári út nyomvonala is római eredetű, az első híd is ebben az időben épült az Árpád híd környékén. Lényegében ezek a római útnyomvonalak alkotják a mai főúthálózat gerincét is. Az úthálózatot érintő legfontosabb fejlesztések a 20. században kezdődtek csak meg. 1937-ben épült meg az Árpád fejedelem útja egy szakasza, illetve 1950-ben félszélességben átadásra került az Árpád híd. A híd építéséről egy 1908-as törvény már rendelkezett, de a háború és gazdasági világválság miatt csak 1930-ban kezdődött a tervezés. 1937-re a későbbi Petőfi híd és a Margit híd kiszélesítése

készült el, az Árpád híd építése csak 1939-ben kezdődött, jóllehet indokoltsága nem volt kérdéses. A háború miatt az építése 1943-ban félbeszakadt, a lényegében sértetlen szerkezetek kiépítése 1948-ban folytatódott. Az elkészült híd, majd annak 1984-re elkészült kiszélesítése jelentős hatással volt a teljes óbudai és az ahhoz kapcsolódó főút-hálózat korszerűsítésére – ennek szükségessége nem volt vitatható. A mellékutak több helyütt történő fejlesztése azonban a történelmi városrészek jelentős átépítésével, eltűnésével járt. Ráadásul a III. kerület a főváros azon részei közé tartozik, ahol a „tömeges” lakásépítés bizonyos időszakokban többszörösen meghaladta a város átlagos népességnövekedési arányát. A tömegközlekedés nagy hiányossága a gyorsvasúti vagy metró összeköttetés, első sorban a 2-es és 3-as vonalakkal, azaz a pesti oldallal. A régóta tervezett Újpest–római-parti közúti híd – egyelőre – nem épült meg, a 2008-ban átadott Megyeri híd azonban jelentősen tehermentesítette az Árpád hidat, – ennek igazi jelentősége az M0 befejező szakaszainak kiépítésével igazolódik majd.

24

A 70-es években szükségessé vált a Szentendrei út kiszélesítése. Részben a nyomvonala is változott és 1979-re az új HÉV pálya is átadásra került. 1981-re készült el a budai alsórakpart Óbuda-Új-lakot elkerülő szakasza. A második világháborút követően Óbuda rendezési terve a 60-as évek közepén készült el, javarészt a 70-es évek végére meg is valósult, az Árpád híd befejezésével és annak csatlakozó fejlesztéseivel a 80-as évek közepére lényegében le is zárult. Mind a régi, mintegy rezervátumként megtartott történelmi városrészek (pl. Fő tér és Dugonics tér környezete), mind pedig a feltárt és bemutatott római maradványok szigetként és nem a nagyszabású átépítések szerves elemeként jelennek meg. Sajnos igaz ez Aquincum polgárvárosára – a legújabb tervek pontosan ennek feloldását,

FORTEPAN/UVATERV, az Árpád (Sztálin) híd a Szent Péter és Pál templomtól nézve, 1950, 91410

a terület legalább vizuális integrálását célozzák, és méginkább igaz ez a légiótábor emlékeinek esetében. Az Árpád hídról lehajtok nagyvonalú felüljárója alatt Pannonia talán legnagyobb épületének maradványai rejtőznek (Thermae Maiores). A monumentális hídszerkezet ezt jelentősen felülírja, jóllehet a tervezők mindent megtettek a bemutatás sikeréért. A Flórián téri maradványok a nagy kiterjedésű, még mindig beépítetlen terület ellenére sem állnak össze egy értelmezhető egységessé, itt még nyilván adódhat lehetőség a továbbgondolásra. Úgy tűnik, hogy az Olgay testvérek által felvetett Via Antica gondolata

egy tudatos és progresszív elképzeléssel, az azóta feltárt és megismert emlékekre alapozva, továbbá korszerű szemlélettel, a városszövetbe integrálható bemutatással talán újra felvethető. Legutóbb a Hajógyári szigeten található ún. Hadrianus helytartói palotája és környezete vált nagyszabású elképzelések célpontjává, ahol a római örökség megjelenítése a teljes fejlesztés egyik központi kérdése volt.

Óbuda ugyanakkor nem csupán a római múltjáról nevezetes. A 19. század végén megindult fejlesztések miatt az építészetben szinte minden korszak hagyott számottevő emlékeket. Gondoljunk az ipari építészet példáira, vagy akár az óbudai kísérleti lakótelep különös házaira és az egyes városrészek közötti érdekes, sokszor persze kontrasztos léptékváltásokra.

FORTEPAN/MHSZ, légifotó az Árpád híd budai hídfője környékéről a Hajógyári sziget déli végével, 1963, 26171

Az Óbudai Gázgyári lakótelep

Erhardt Gábor

Az Óbudai Gázgyár nevét hallva valamennyiünknek a jól ismert technológiai tornyok sziluettje jut eszébe. Ezek az esztétikusan formált műemléki épületek azonban csak egy kicsiny részét képezik annak a komplexumnak, amely történetével érdekes keresztmetszetét adja az elmúlt száz év ipartörténeti fejlődésének, társadalmi folyamatainak. A dicső múltat mérsékelten fényes jelen követte, amely állítás már mintegy tizenöt éve tartja aktualitását.

Az Óbudai Gázgyárról írni, amely éppen 103 éve kezdte meg működését, hatalmas feladat, cikkem ezért csak annak két fontos részét, a Tisztviselő és Munkás lakótelepeket tárgyalja, természetesen némi történeti előmagyarázat után, hiszen abban számtalan ma is érdekes momentum található.

A kőszén alapú gázgyártás fővárosi kezdetei 1855-re nyúlnak vissza, amikor Pest városa szerződést kötött az Általános Osztrák Légszesztársulattal a pesti gázszolgáltatás huszonöt éves monopóliumára. Ezt az időközben egységesülő Budapest még kétszer meghosszabbította, Budát és Óbudát is bevonva a szolgáltatási körbe. Értelemszerűen a koncesszió többszöri meghosszabbítása nem az előrelátó tervezést és fejlesztést szolgálta, a cég több kisebb gázgyárat létesített a városban, gyakran nem a legszerencsésebb helyeken, így a Lóvásártéren (a mai II. János Pál pápa téren), a Józsefvárosban, illetve az Országúton (a mai Margit körúton).

26

A Főváros 1908-ban úgy döntött, hogy a két év múlva lejáró szerződést nem hosszabbítja meg, hanem az akkor működő öt gázgyárat megvásárolja és a gázellátást fővárosi hatáskörbe vonja. Ezzel párhuzamosan egy szakértő bizottságot hozott létre, amelynek a jövőbeni fejlesztések meghatározása volt a feladata. Javaslatuk alapján a Főváros az öt kisebb gázgyár bezárását és egy új, korszerű, nagykapacitású gázgyár létrehozását határozta el. Olyan helyszínt kerestek, amely könnyen megközelíthető, de a veszélyes üzem nem jelent kockázatot a közelben lakókra. Mivel a sűrűbben lakott pesti oldalon nem találtak ilyet, választásuk végül az óbudai Homokos dűlő akkor szőlővel beültetett területére esett. Itt a vasúti kapcsolat észak és dél (!) felől egyaránt biztosított volt, ekkor már állt az északi vasúti összekötő híd. A Duna közelsége a vízi szállításon túl a technológiai (és tűzi) vízellátást is biztosította.

A Főváros Weiss Albertet, a zürichi gázgyár igazgatóját kérte fel a gázgyár általános „elrendezési” tervének, illetve részletes építési terveinek kidolgozására. Az általános rendezési tervek egy hónapon belül, a részletes tervek pedig rá négy hónapra, 1910 februárjára elkészültek. Ezekben már szerepeltek a dolgozókat szolgáló jóléti és lakóépületek, amelyek létét a Bárczi István nevével fémjelzett városvezetés szociális elkötelezettségén túl az is indokolta, hogy a környék akkoriban gyakorlatilag lakatlan volt.

A terveket egy, a főváros által felkért szakértő bizottság értékelte. Tagjai között találjuk a fővárosi, a minisztériumi és a vasúti tisztségviselők mellett, a kölni, a düsseldorfi, a nürnbergi, a müncheni, a berlini gázművek vezetőit, valamint Kájlínger Mihályt, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet elnökét. Az ő szerepe a két gázgyári lakótelep sorsa szempontjából alapvető fontosságú. A testület egyhangúlag elismerését fejezte ki a tervek szakszerűségét és megfelelőségét illetően, Kájlínger azonban különvéleményt fogalmazott meg. E szerint „fölszemes munkát végzett Weiss igazgató, amikor azon épületeket is megtervezte, amelyek nem kizárólag üzemi célokat szolgálnak, amelyek magával a gázüzemmel közvetlen kapcsolatban nem állnak, mint pl. a munkásjóléti építmények, kezelési épületek, gazdasági épületek, lakóházak. Távol áll ugyan tőle, hogy az erről készített tervek felett bármilyen módon is bírálatot gyakoroljon, de mint a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet elnökének hangsúlyoznia kell, miszerint nem talál rá okot, hogy ezeket az építményeket külföldi építészekkel terveztessék meg, miért is ajánlja, hogy a főváros tanácsa kerestessék meg, készíttessen magyar építészekkel új terveket és ezen épületek jelen tervezetei ne képezzék megbeszélés és elbírálás tárgyát.” A bizottság egyöntetűen kiállt e vélemény mellett és a továbbiakban már csak az ipari épületeket vizsgálta.

Az építkezés a parti védmű kiépítésével és a terület feltöltésével már 1910-ben megkezdődött, ugyanakkor a lakó- és kiszolgáló épületek tervezéséről legközelebbi adatunk 1912 elejéről való, amikor is Almási Balogh Lóránd a munkáslakótelep, Reichl Kálmán pedig a tisztviselőtelep épületeinek engedélyezési terveit benyújtotta. Arra vonatkozóan, hogy mi történt a köztés két évben, miképpen választották ki e két tervezőt, csak találgatásaink vannak. Akkoriban mindketten terveztek iskolaépület(ek)et a Fővárosnak, így feltehetően innen volt a jó kapcsolat és a megbízás.

A lakótelepek tárgyalása előtt ejtsünk pár szót a Gázgyárról, amelynek üzembe helyezése 1913 őszén meg is történt, ünnepélyes bemutatására pedig 1914. június 15-én került sor. A tényleges gázgyári terület ma alig ismert az átlagember számára, hiszen le van zárva a látogatók elől. A déli végpontját a Gázgyár utcáról látható, Reichl Kálmán tervezte jóléti épületek képezik, az ettől délre eső terület, a mai irodapark csupán tartalékterület volt, illetve a dél felől érkező vasút rendező-pályaudvara volt itt, hatalmas széndepókkal. A gázgyár képét sem kizárólag a már említett tornyok határozták meg, hanem a komplexum északnyugati sarkában álló hatalmas gáztároló tartályok, amelyek helye a légifotókon még jól kivehető. Ezek kvázi ideiglenes építmények voltak, amelyeknek a bécsi Gasometer mintájára való újrashasznosítása lehetetlen lett volna, így a gázgyártás 1984-es megszüntetése után elbontásra kerültek.

Az ipari épületek elhelyezkedése és kialakítása a célszerűség és az esztétika jóízű kompromisszumát tükrözi és hosszú távú hasznosíthatóságot eredményezett. A három jóléti épület funkciója igen sokat elárul a korabeli viszonyokról. Délről haladva első az igazgatási épület, ezután a tényleges jóléti épület következik, majd a rendelőintézet és rendőrség épülete zárja a sort.

A Gázgyár veszélyes üzemként állandó egészségügyi és rendőri készenlétet igényelt. A jóléti épületben volt folyamatosan bővülő könyvtár, közösségi terem, ez utóbbi később zsinórpaddal, vasfüggönyös színpaddal gazdagodott. Elmondható hát, hogy a kor legkorszerűbb gázgyára nem csak a technológiát tekintve volt modern, jól felszerelt és a legmesszebbmenőkig átgondolt, hanem az „emberi erőforrás-gazdálkodás” területén is. Ennek ésszerű folyamánya, hogy a munkások és tisztviselők lakhatásáról is gondoskodtak. Már csak azért is, mert Óbudának ez a területe akkor meglehetősen gyéren lakott volt. Gazdasági kényszer volt tehát a helyben lakás biztosítása.

28

A két lakótelep különválasztásának indokairól nem szólnak a korabeli források, a tervezési programban csak néhány mondatos utalásokat olvashatunk róluk. Tény, hogy az üzem megnyitásakor a kezdeti négyszázötven dolgozó harmadát tudták itt elhelyezni.

A gyárterület déli meghosszabbításában, a Duna-parton épült a Tisztviselőtelep. Reichl átvette a Weiss-féle telepítés gondolatát, de öt épület helyett kilenc villaházat tervezett, eredetileg összesen tizenhét lakással. Az épületcsoport középpontja a gyárvezető háza, nagyméretű kerttel. A két oldalán szimmetrikusan sorakozó lakóházak elhelyezkedése, a lakások nagysága, szobaszáma

kifejezi lakójának a vállalati hierarchiában betöltött szerepét. Érdekes módon az épületek tervezésénél a vasúti vágányok közelsége (a még látható indóház és az épületek között húzódtak a vágányok), a dunai kilátás, vagy a tájolás nem játszott szerepet, csak az említett hierarchia, ami a lakások méretén túl az anyaghasználatban (kő, téglá, vakolat aránya), illetve a lakbérek nagyságában is megmutatkozott. A lakások wc-vel és fürdőszobával épültek, minden házban külön mosókonyha is szolgált a szokatlanul magas fokú kényelmet. Valamennyi lakáshoz veranda vagy nagy terasz tartozott egykor. A kertek mindegyike külön terv szerint készült, a növényeket az együtttest északról lezáró kertészet szolgáltatta, amelyhez üvegház is tartozott (mellette fűtőházzal, kertészlakkal). A kertészet mellett volt két tenispálya és egy nagy füves terület, ahol nyáron labdajátékokat játszhattak, télen pedig korcsolyázhattak az itt lakók csakúgy, mint a munkástelepi gyerekek.

Az épületeket a világháború után elég jelentősen feldarabolták, ma jóval több lakás van itt az eredeti tizenhétnél. A hidegháborús időkben a Gázgyár védett objektum jellege abból is felismerhető volt, hogy még a tisztviselőtelepet is fegyveresek őrizték. A kétezres évek elején sem lehetett átjárni erre, csak az itt lakókat engedte be a huszonnégy órás őrszolgálat. Ez a gyakorlat akkor szűnt meg, amikor a Gázművek privatizálásakor a terület fővárosi kezelésbe került, illetve amikor az egykori kertészet helyén egy négy épületből álló lakópark épült. Mára a tisztviselőtelep fővárosi bérlakásai (kívül-belül) meglehetősen leromlott állapotba kerültek, a folyamatosan emelkedő bérleti díjakat, éves szinten mintegy ötven millió forintot, a Főváros nem a karbantartásra, hanem saját hiányainak fedezésére használja föl.

Ha az épületek eredeti homlokzati kialakítására vagyunk kíváncsiak, akkor érdemes megtekinteni (az archív fotókon túl) a gázgyári jóléti épületeket, amelyeket éppen most újítanak fel, műemléki értékeiket megőrizve.

A Gázgyár és a mai Aquincumi Múzeum romterülete között meghúzódó munkáslakótelep sorsa kísértetiesen hasonlóan alakult. A nagyméretű tér köré szervezett három lakóépület több ütemben nyerte el végleges formáját. Bár további bővítések is tervben voltak, azokat a világháborúk mindig megghiúsították. A munkástelep beépítésében egyértelműen felismerhető az angol kertvárosok hatása. A közös tengelyre fűzött kompozíciót a központi teret szegélyező két L alakú, északról pedig egy U alakú házcsoport zárja. Ennek súlypontjában volt a legényszálló, amelyben 16 fülkében 32 főt lehetett elszállásolni. A földszinti részen női és férfi (kád)fürdő volt, a pincében pedig közösségi mosoda. E két funkció hatalmas kényelmet jelentett a kor lakhatási viszonyait tekintve. A telepen jellemzően kétszobás lakások voltak, egységes alaprajzi kialakítással, ám a változatos építészeti formálás ezt jól leplezi.

A lakásokhoz kis kertek tartoztak, amelyek növényellátását a már említett kertészet biztosította. Itt megengedett volt az aprójószág-tartás, háborús időkben a sertéshízlalás is. A legfontosabb közfunkciók megoldottak voltak a telepen, a tér déli oldalán sorakoztak a pékség, a borbély, a fűszerkereskedés, a posta helyiségei. A viszonylag messzebb lakó tisztviselőtelepi lakók számára egy konflis volt rendszeresítve, amelyvel bevásárlásaikat intézhették, de volt, hogy a munkások feleségeit bejárónőként alkalmazták, akik ebben is segítségükre voltak. Volt itt munkás kaszinó, azaz vendéglő is, amelyben a már említett gyáron belüli hierarchia a három helyiség különböző igény-szintű kialakításában is felismerhető volt. A tér északi végpontjában épült

három foglalkoztatós kisdudóvó, nagyméretű parkosított udvarával már az átadásra elkészült, míg az egytermes iskolaépület csak a húszas évek elejére.

A telep a kezdeti időkben egy kis faluként működött, ahol minden szükséges szolgáltatás elérhető volt, és amelynek lakóit a közös élettéren túl valami más is összetartotta. A gázos öntudat. Gázgyári dolgozónak lenni kitüntetetés volt. Egyrészt, ez nyugdíjas állás volt, másrészt a gázgyártás veszélyes üzem volt. A gyárban minden belépőnek a hierarchia legalján (a szénlapátolásnál) kellett kezdenie és bizonyítania a továbblépéshez. A legjobbak és a rászó-

31

ruk kaphattak lakást a kor legmagasabb színvonalán épült lakótelepén, ez azonban nem csak előnyökkel, hanem kötelezettségekkel is járt. A telep lakói egykor ingyen kapták a virágot, amit az emeleti lakások bérlői az utcai ablakok virágládáiba ültethettek ki. Ki is ültették, mert aki nem törődött a lakása arcát jelentő virágláddal, arról joggal feltételezték, hogy a környezetét sem tartja rendben, és akiről ez bizonyosodott, az akár a munkáját és a lakását is elveszíthette.

Ez a fajta folytonos odafigyelés a szabadidő eltöltésének közösségi megszervezésében is kézzelfogható volt. Mivel a dolgozók, és így az itt lakók java a környező falvakból ideköltöző elsőgenerációs munkás volt, aki ráadásul egy számára idegen környezetbe került, a beilleszkedés segítése indokolt volt. Ennek legjobb eszköze a közösségi élet szervezése volt. Működött itt dalárda, olvasóköri, a jóléti épületben színjátszóköri, mindez a Gázgyár területén(!). Innen azonban, a hidegháborús viszonyok miatt, az ötvenes években kiköltöztették ezeket a funkciókat az egykori vendéglő épületébe. Így jött létre a Gázművek Művelődési Háza, a későbbi Aquincum Mozi, ahol még jelentős közösségi élet zajlott a kilencvenes évek közepén bekövetkezett bezárásáig. Azóta a szomszédos múzeum kóttaraként funkcionál.

A közösségi élet másik fontos területe a sport, a foci és a teke volt, amelynek itteni története a húszas évek elejére nyúlik vissza. Mindkettőnek kialakult infrastruktúrája van ma is, bár a Gázművek mindkettőből kivonult mára, és azokat kevésbé az itt lakók használják.

A világháború utáni időkben a gázgyári öntudat némiképp átalakult, helyét a munkásidentitás vette át. Feltehetően ekkor keresztelték át a két lakótelepet belső és külső

lakótelepre, aminek nem sok értelme volt, a kor egyenlőségeszméjének fényében sem. A szolgáltatások jelentősen szűkültek, amit lehetett lakássá alakítottak, az épületállomány karbantartásának színvonala nem illeszkedett az épületek nivójához. A végső kegyelemdőfést a Művelődési Ház bezárása és a Gázművek privatizációja jelentette. A fővárosi kezelésbe kerülés a teljes magára hagyatottságot hozta el, a bérlakásokhoz (az értékesítés elmaradása és a csere törvényi ellehetetlenítése miatt) oda vannak láncolva a lakók. Az átlagéletkor folyamatosan emelkedik, ennek minimális lassulása csak annak köszönhető, hogy néhány bedőlt lakáshiteles fiatal visszaköltözik a szülőkhöz, vagy így-úgy bérleti jogot szerez.

Jómagam tizenkét évi itt lakás után hagytam el e kiváló lakótelepet, amely egy, az enyémhez hasonló élethelyzetű ember (és család) számára több, mint ideális volt. Hangulatát nem lehet megenni, a szolgáltatások megszűnése ellenére van itt minden: babakocsis sétálásra, vagy biciklizni/görkorcsolyázni tanulásra alkalmas, széles, sík járda, Duna-part. A helyi boltok helyett a közelben az előbbiek hangulatát nélkülöző, de az igényeket maximálisan kielégítő bevásárlóközpont éktelenkedik. A kis kertek javát a lakók ma is művelik, az óvoda – bár bezárását többször is fontolgatták az illetékesek – még működik, a város egyik legjobb adottságú ilyen intézménye. A legfőbb gond az, hogy sem az itt lakó bérlők, sem a tulajdonos Fővárosi Önkormányzat nem tekintí sajátjának ezt a páratlan adottságú két műemléki együttest.

A gazdátlanág ellenére is nagy lehetőségeket rejt e terület, mint azt a szomszédos magánnegytem egymás után megújuló épületein látni lehet. Talán nem bocsátkozunk túlzó jóslatokba, ha azt gondoljuk, hogy ahogyan a lakótelepek születésében is döntő volt a Gázgyár közelsége, úgy a jövőben is ez, az időközben megváltozott funkciójú komplexum fog szerepet játszani a sorsunkat illetően.

A cikkhez Sz. Bányai Irén, Kaiser Anna és Győr Attila kiváló tanulmányaik használtam fel. Az archív fotók a Kiscelli Múzeum archívumának darabjai.

Forrás: orszagepito.net, az eredeti cikk az Országépítő 2013/2-es számában jelent meg. A másodközlés Dévényi Sándor főszerkesztő engedélyével történik.

—
Kutatás:
római romvilág

Zsidi Paula
Vasáros Zsolt
Aquincumi információs keret

— Aquincum újra felszínre kerül – a 19. század vége

Zsidi Paula

Aquincum, provinciászékhely maradványai a római időszakot követően is hosszú időn keresztül látszóttak a felszínen. Ekkor még, egy rosszul olvasott felíratos kő alapján, az ókori várost Sicambriaként ismerték. Egészen 1778-ig, amikor Schönvisner István, egyetemi tanár az első valódi ásatásnak minősíthető kutatásának publikációjában, Aquincummal azonosította a romokat.

A provinciászékhelyhez tartozó legiótábor és katonaváros területét (a mai Óbuda belterületét) a középkort követően beépítették. A polgárváros területe azonban beépítetlen maradt. Területén legelők, mezők, gyümölcsösök húzódtak, a mai Római fürdő forrásaiból elfolyó víz pedig malmoikat hajtott. Egy 1855-ben készült kataszteri felmérés megőrizte az itteni, beszédes dűlőneveket: Brüklried, Mühlacker, Krempelmühl, Birnbaum, Sandacker.

A táj a 19. század második felében is őrizte a római múlt számos lenyomatát. Így a Szentendre felé vezető országút a római főutca (cardo) nyomvonalán haladt. Az amfiteátrum fölött magasodó „Csigadomb” jelezte a körépitmény magasan megmaradt omladékát. A római kori aquaeductus pillérsorát pedig kilométer hosszan lehetett a föld felszíne felett is követni. Ugyancsak észlelhető volt a polgárváros városfalának négyszöge is a Szentendrei úttól nyugatra, melyet a belső óbudai építkezésekhez előszeretettel használtak kőbányaként. Így ír erről később (1875, *Archaeologiai Értesítő*) Römer Flóris, a magyar régészet atyjának tar-

Az aquincumi polgárváros környezete a 19. század végén, a múzeum létesítése előtt (Ludwig Hans Fischer: *Aquincum – Alt-Ofen*), a Római patak és a pillérek a 19. század végén

tott tudós: „mondhatjuk, hogy a főherczegnek némileg igaza volt, midőn azt állította, hogy íme itt a magyar Pompeji! Igaz, de mi nem vagyunk ám olaszok, hogy ilyen helynek értékét méltányolni tudnánk. Évek hosszú során át tétlenül nézzük, hogyan tűnnek el a vízvezeték pillérei és évek óta járunk a római téglákból, terra sigillata darabokból, festett fal- és gyönyörű stukkó díszítményekből készült Szentendrei országúton.”

Éppen a folyamatosan pusztuló római emlékek megmentése készítette Rómer Flórist és Zsigmondy Gusztávot arra, hogy 1863 és 1865 között felmérjék és kataszteri térképen rögzítsék az Óbudán akkor még felszínen látható, illetve feltárt római maradványokat. A felmérések ma felbecsülhetetlen tudományos értékkel bírnak. A térképlapokon az 1875-ös nyilvántartási dátum szerepel, az adatok rögzítésének időpontja. A lapokon azonban legalább négyféle módon, különböző időszakban felmért emlékek szerepelnek. A kataszteri térkép alapfelmérései már tartalmazták a terephez tartozó vízvezeték pillércsonkokat, melyek Rómer idejében föld felett látszó alakulatok voltak.

37

A régészeti maradványok egy másik csoportja piros tussal került a lapokra, ezek a felmérések idején kiásott, feltárt emlékek, a Zsigmondy-féle felmérések adatai. A térképlapokon továbbá számos későbbi, részben ceruzával megrajzolt, néhány esetben színezett feltárás alaprajza található. Ezek jelzik, hogy a Rómer-Zsigmondy-féle térképek az aquincumi topográfia összerajzolásához, továbbfejlesztéséhez is megteremtették az alapokat. Végül még egy példa a Rómer-Zsigmondy-féle felmérési lapok máig ható jelentőségéhez. Az aquincumi polgárvárostól északra a Duna-parti sávot ábrázoló lapon egy bizonytalanul bekarikázott, alig látható halvány felirat figyelmeztet a „Római romok”-ra. Ugyanezen a területen 2005-ben egy római épület került elő, melynek helye – a felmérése alapján – már a 19. század végén ismert lehetett.

Rómer Flóris már az 1870-es évektől kezdődően szorgalmazta a feltárások megkezdését az aquincumi polgárváros területén. Ennek köszönhetően a Nemzeti Múzeum régészei 1875-ben kisebb próbafeltárást is folytattak a római kori vízvezeték polgárvárosi szakaszánál. Rómer azonban nemcsak a romok pusztulásával érvel a feltárások mellett, ez önmagában nem lett volna elegendő ahhoz, hogy elérje az ásatások megindításának finanszírozását. Ideológiai muníciót is kellett adnia a kormánzatnak, hogy támogassák a római város kutatását, ahogy írja: „Most új alkalom nyúlik a római nagyszerű telepnek egy részét tudományosan feltárnunk és az utókornak átadnunk. Ezzel a munkával be fogjuk Európa többi népeinek mutatni, hogy e tekintetben is sorába akarunk lépni.” A mondatok célba találtak, s hamarosan egymást követték az események, melyek a római város feltárásához és az emlékek helyszíni bemutatásához vezettek.

1871-ben jelent meg Hampel Józsefnek, a Nemzeti Múzeum régészének publikációja „*Aquincum történetének vázlata*” címmel, mely külföldön is felhívta a figyelmet a magyar régészet eredményeire. Többek között ennek is volt köszönhető, hogy 1876-ban Budapesten rendezték a nemzetközi őstörténeti és embertani kongresszust, mely megtekintette az aquincumi romokat. A német, brit, dán, olasz, francia professzorok érdeklődése és látogatása Aquincumban nagy feltűnést keltett, és a romokat az érdeklődés középpontjába helyezte. Ezt követően, 1879-ben a Műemlékek Országos Bizottsága elrendelte az aquincumi ásatások megkezdését, melyet 1880-ban a Nemzeti Múzeum régészei, Torma Károly és Hampel József kezdtek meg. A feltárások finanszírozásában azonban kezdettől fogva a főváros vállalt jelentős részt. Sőt, létrehozták a főváros Régészeti Szakbizottságát, melynek vezetője Gömöri Havas Sándor lett. Ő tartotta a kapcsolatot a kormányzat, a főváros tanácsa és a régész tudósok között, ő járta ki a feltárásokra a rendszeres támogatást, s nagy érdemei voltak abban, hogy végül is a főváros első múzeuma az aquincumi ásatások területén nyílhatott meg. Mai fogalommal igazi – jó értelemben vett – lobbista volt. Erre szükség is volt, mert csak így lehetett elkerülni, hogy a mai Aquincumi Múzeum, akkor még „üresen” álló területén szegényház építésébe fogjanak.

Az 1880-ban megkezdett feltárások két helyszínen folytak: egyrészt a polgárvárosi amfiteátrumban és a polgárváros területén, elsősorban a decumanus és a cardo mentén álló nagy középületekben, illetve kissé távolabb a Victorinus mithraeum és a nagy lakóház területén. Az ásatások hamarosan nagy népszerűsége tettek szert, az újságok is gyakran tudósítottak az eredményekről, a városlakók is sűrűn látogatták a kutatások területét. Az antik világ népszerűsége egyre nőtt, így a hazai antik emlékek jelentősége felértékelődött. Így ír erről Torma Károly: *„hogy a régiségtan fejlődésére milyen mélyreható befolyást gyakorolnak a szakszerű ásatások, felesleges taglalni. Pompeji és Olympia műkincsei és csakúgy mint az antik emlékek gyarapodása, értékileg sokszorosan meghaladják azt a költséget, amennyibe az ásatások kerültek.”*

Az aquincumi ásatásokon előkerült leletanyagot a közönség először az 1885-ben megrendezett Első Országos Kiállításon, a fővárosi pavilonban láthatta. A kiállítás nem titkolt célja az volt, hogy világvárosi rangra emeljék a hatalmas lendületnek indult ifjú fővárost, Budapestet. A Kiegyezés után, a 19. század utolsó harmadában sorra alakultak a múzeumi egyletek, társaságok, melyek kiemelkedő személyiségei egymás után alapították a vidéki múzeumokat. Budapest azonban egy kissé lemaradt. Az aquincumi régészeti anyag bemutatása azonban kiváló lehetőséget szolgáltatott ennek a célnak az eléréséhez. Az Országos kiállítás nagy sikere után az egybegyűjtött anyagot, az installációt és a tablókat együtt tartották,

s ez lett az alapja annak a kiállításnak, amelyet már 1888-ban az ásatások szomszédságában álló vendéglő épületében, a Krempel malomban mutattak be. Az Országos Kiállítás egy egyszeri kiállítási alkalom volt. A Krempel malom kis kiállítása azonban már állandó bemutató volt, s hozzá leletjegyzék és ismertető is készült, ami tovább növelte az ásatások ismertségét itthon és külföldön. Ekkor már múzeumként tartották számon a gyűjteményt.

Torma Károly helyébe Kuzsinszky Bálint lépett 1888-ban, aki az Aquincumi Múzeum és a Fővárosi Múzeum későbbi igazgatója lett. Aquincumi törekvései között kezdetektől szerepelt, hogy az ásatások során előkerült leleteket állandó kiállításon, a helyszínen mutassák be. A fiatal régész első nemzetközi sikerét 1889-ben aratta, amikor a bécsi régészeti és antropológiai kongresszus 80 külföldi résztvevője és a hozzá csatlakozó mintegy 100 hazai vendég Kuzsinszky kalauzolásával megtekintette az ásatások területét és a kis malombeli kiállítást is. A siker teljes volt, s a kongresszus látogatásának hazai és külföldi visszhangja nyomán még abban az évben állandó múzeum megépítéséről fogadott el határozatot a főváros tanácsa és az Aquincumi Múzeum épülete 1894. május 10-én megnyitotta kapuit a főváros közönsége előtt.

Az Aquincumi Múzeum az Alpoktól északra az első olyan múzeum volt, amely az antik romok helyben történő bemutatása mellett a leletanyagot is helyben tárta a látogatók elé. A nagy római régészeti bemutatóhelyek múzeumai: Carnuntum, Saalburg, Xanten, Vindonissa, csak mind ezt követően nyitották meg kapuikat. Az Aquincumi Múzeum létrejötté jól mutatta, hogy a kézzelfogható eredményeket felmutató ásatások, az itthoni, látogatható antik romok, a nemzetközi beágyazottságú ókor kutatás jelentős támogatást élvezett az akkori kulturpolitikában. Az antik emlékek pedig annál is inkább felértékelődtek a 19. század végi Magyarországon, mivel a külföldről származó, eredeti – görög-római – műtárgyak gyűjteményes bemutatására már nem volt mód, Magyarország a Mediterráneumban folytatott kutatások lehetőségét már akkor lekéste. Így nem maradt más, csak a magunk saját antik örökségének bemutatása.

Maga a múzeumépület a romok által körülvett téren, magasan kiemelkedik. Az épület formája antik templomot idézett, Orczy Gyula, fővárosi mérnök tervei alapján. Első formájában mindössze két helyiségből állt. Az előcsarnok falába ágyazva és a fal előtt foglaltak helyet a köemlékek. A cella falát a pompeji falfestmények stílusában festették ki, a falak mentén stukkók és mozaikok kaptak helyet, a középen álló vitrinekben pedig a kisebb tárgyakat helyezték el. Az akkor teljes gyűjtemény, mintegy 3000 db tárgy fele fért el. A múzeum megnyitása az ásatások területén nagy szenzáció volt. Hamarosan a fővárosiak kedvelt kirándulóhelye lett. Hogy minél gyorsabban

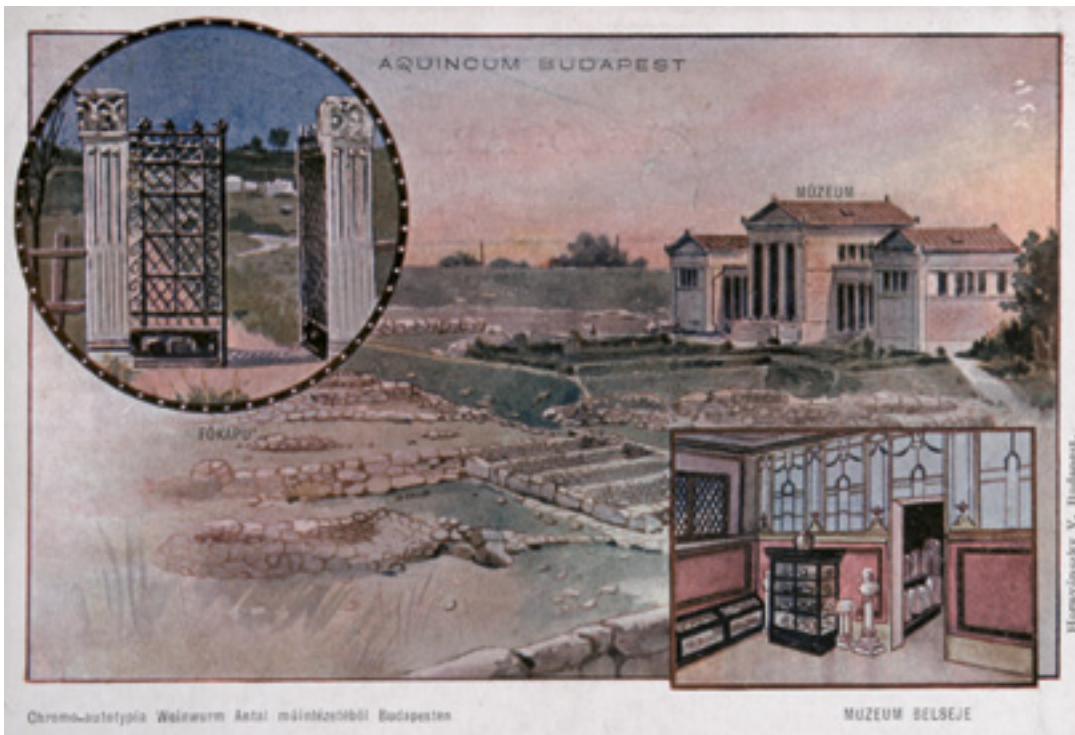
ki lehessen érní a helyszínre a városból, az akkoriban épült helyiérdekű vasút egy megállóját is a múzeum elé helyezték, s az Aquincum elnevezést kapta. Kuzsinszky Bálint az ásatások folytatása és a kiállítás létesítése mellett a romok megóvásával is foglalkozott, a faltetőket védőréteggel vonta be, egyes emlékek fölé védőépületet emeltetett és tájékoztató táblákat helyeztetett el az egyes épületek falaiba. A múzeumépület azonban már az átadáskor szűknek bizonyult. Az ásatások nyomán gyorsan növekvő műtárgyállomány és a nagy látogatottság indokolták, hogy a főváros hamarosan intézkedett a népszerűségnek örvendő múzeum bővítéséről. 1896-ban két oldalszárnyal toldották meg a múzeumépületet, majd 1906-ban megépült az oszlopos kőtár, mely később patkó alakban fonta körbe a múzeumot. Ekkor már nemcsak kirándulások célpontja volt az Aquincumi Múzeum, hanem a városi elit találkozóhelye is. Felolvasó délutánokat, összejöveteleket tartottak a múzeum előtt és a romok között, ami így a főváros kulturális életének egyik színhelye lett.

A városiasodás nyomán megindult építkezések, Óbuda már korábban is beépített területén, egyre több maradványt hoztak felszínre a római korból. Az óbudai építkezéseket már a 80-as évek közepétől, egy fővárosi rendelet folytán, kötelező volt bejelenteni a fővárosban működő régészeti szakbizottmánynak. A múzeum a tágabb területen folyó régészeti kutatások központjává vált. Az építkezések a századfordulót követően a múzeum körüli beépítetlen és még feltáratlan területet is célba vették. A helyi érdekű vasút mellett, azt keresztezve kiépült az esztergomi vasút vonala is. E két közlekedési főútvonal – ma úgy tűnik, hogy végérvényesen – négy részre vágta a polgárváros addig egységes látványt nyújtó területét. A beépítetlen, szabad területek felhasználása és a Duna által nyújtott lehetőségek kihasználása szülte a Gázgyár építésének gondolatát, melynek kivitelezése az addig a tájat uraló antik hangulat éles kontrasztjaként jelent meg.

41

A polgárváros bekerítetlen területe, 1906 és 1911 között, előtérben a helyiérdekű vasút sínpárjával

XIX. századi képeslap az Aquincumi Múzeumról

Római romvilág

Vasáros Zsolt

A régészeti műemlékvédelem egyik fontos feladata az adott objektum(ok) restaurálása és muzeális prezentációja, egyrészt a szakmai közönség, másrészt a látogatók számára. Az egyre mostohább, jobban mondva változó és szokatlan klimatikus viszonyok a sokszor évezredek korú maradványokat megfelelő védelem nélkül rövid távon elpusztítják. Minimális és sokszor elégséges megoldás védőépület vagy védőtető létesítése, azonban egyre-másra jelentkezik a társadalmi igény közérthető, az eredetit megidéző, valóság-hű rekonstrukció, vagy azzal összemérhető élményszerű bemutatás megvalósítására is. Komoly etikai és metodikai problémákat vetnek fel és szakmai vitákat indukálnak a legkülönbözőbb helyreállítási-bemutatói és rekonstrukciós-modellezési kísérletek, ahol a didaktikai módszerek betartása mellett minden esetben szükséges hangsúlyozni, hogy egy lehetséges elképzelés, elméleti rekonstrukció került bemutatásra.

FORTEPAN/romkert és múzeum, 1920, 07067

Az alapkérdés ma már nemcsak az ásatásból nyerhető információk terén áll fenn, hanem az örökség megőrzésén, a légszennyezés és a környezet káros hatásainak kiküszöbölésén, valamint a tömegturizmus „romboló” következményeinek megelőzésén is érvényes. Az örökségvédelem számos módszert kísérletezett ki és valósított meg az elmúlt évtizedekben a régészeti, történeti és sokszor azzal szorosan összefüggő természeti örökség, mint kulturális-turisztikai potenciál bemutatására. Az értéktérmentés mellett olyan új szempontok merültek fel, mint a vizualitás, (tér)élmény, virtuális megjelenítés, információközvetítés. Ezek egy hagyományos értelemben vett

műemléki bemutatás esetében a konzekvens módszerek betartása mellett aligha kerültek-kerülnek előtérbe. Általában a vizuális nevelés színvonala nem javult, a „vizualitásra” viszont soha nem látott igény mutatkozik. A tudományos-ismeretterjesztő és mozifilmek új látványvilága, a felgyorsult mindennapok vizuális hatása alapjaiban más nézőpontot igényel. Az információs társadalom látványigényéhez fel kell nőni, használni kell a legkorszerűbb technikai lehetőségeket – az értékek és megfelelő interpretációjuk szem előtt tartása mellett. Sok esetben a múzeumi épületek, bemutatóhelyek, élményparkok látványvilága, attraktivitása azonban túlnő a műtárgyon, a kollekción, az eredeti értéken és önmagában válik a turisták célpontjává. Az 1990-es évektől megélt „múzeum-boom” korában szinte egymással versengve épültek-nyíltak az újabb létesítmények, zavarba ejtő nagyvonalúsággal készültek a régi múzeumok rekonstrukciói. A multimédia eszközeit felhasználó kiállítások és a látogatók bevonását célzó interaktív számítógépes terminálok vagy kísérleti műhelyek létesítése az eddigiektől eltérő helykihasználást, külső és belső építészeti megoldást igényel. Az újabb keletű projektötletek egyfajta szellemi örökség-közvetítést, tárgyi anyagban nehezen interpretálható bemutatást céloznak. Szükséges a rendelkezésre álló szellemi és materiális anyag újraértelmezése és értékelése, korunknak megfelelő programtervek megalkotása.

A 18. század végén a klasszikus ókor iránti lelkesedés még a romok ártatlanságát nyomatékossította; az érintetlen rommező-romkert a romantika-életérzés fontos részévé vált. Az angolparkok művi romvilága soha nem létezett kvázi romokat hozott létre.

A 19. század első komolyabb, tudományosan is megalapozott régészeti vállalkozásai alaposan átformálták az addig „romantikus” romegyüttesek képét. Időről időre változott a műemlékvédelem szemlélete. A purista szellemiségű helyreállítások után, sokszor annak következményeként kiegészítették később fellelt töredékekkel a fennmaradt állapotot, amelynek módszereit, ajánlásait a nemzetközi charták rögzítették.

A 60-as évekre alakult ki a vélekedés, hogy a műemlékek, romemlékek túlélési esélye nagymértékben nő, ha a használat, funkcionális működés biztosított. Időközben elérkeztek a komoly, megmentés-konzerválás érdekében tett beavatkozások sokszor már második felújítási periódusai, funkcióváltások, teljesebb kiépítések stb., erre releváns példa a szombathelyi Iseum néhány évvel ezelőtti újragondolása, egy teljesen új szemléletű helyszíni bemutatás kivitelezése. A tendencia folyamatos és folytonos máig tartó folyamat; a megfelelő funkció megtalálása pedig továbbra is a helyreállítás módjával egyetemben építészeti kérdés.

A romterületek nagy száma – köszönhetően a 19. században és a 20. század elején véghezvitt nagy felületű ásatásoknak – jórészt még mindig az ásatók által felhagyott stádiumban van. Európában ez egy visszatemetett, konzervált, vagy pusztán megtisztított, részben helyreállított állapotot jelent. Néhány évtizede érzékelhető egy olyan törekvés, amely már az ásatások lezárását követően, vagy annak folyamán próbál koncepciózusan bizonyos objektumokkal, ritkábban a teljes területtel műemlékvédelmi szempontból is foglalkozni. Ennek módszere lehet a szabadon hagyott falcsonkok konzerválása, védőtetők építése, részleges vagy teljes rekonstrukció, ami nagymértékben függ a turisztikai adottságoktól, az abban rejlő lehetőségektől is. A nyugat-európai régészeti-műemlékvédelmi törvények csak indokolt esetekben engedik meg az ásatás befejezése utáni visszatemetést, noha sok esetben a konzerválás ellenére a lassú pusztulás csak így akadályozható meg. A vízontagságoknak kitéve a konzerválás hosszútávon általában nem elégséges megoldás, inkább egy védőtető, védőépület létesítése lehet kívánatos. A módszereknek a romokhoz való illeszkedésen túl tájbaillónak is kell lenni, gondoljunk csak egy hellenisztikus, vagy római városszerkezet összképére, annak az organikus, tájbaillesztett mivoltára, amelyet egy rossz arányú beépítés, aránytalan visszaépítés könnyen felboríthat. Egy anastylosis módszerrel véghezvitt rekonstrukció – amennyiben egy nagyobb terület néhány, vagy egyetlen objektumára terjed csak ki – szintén komoly beavatkozás a „megszokott összképbe”. Sok esetben kulisszahomlokzatok épültek, a térstruktúra csak jelzésszerű, így biztosítva némi folyamatosságot a rommező és az új/régi térfalak között. A legritkább esetben olyan teljes a feltárt struktúra, hogy kisebb-nagyobb mértékű kiegészítések nélkül, segédszerkezetek beépítését mellőzve bemutatatható. Az egyes elemek, tagozatok, oszlopok sok esetben már a korabeli felszíni erózió, a pusztulás körülményei következtében oly mértékig sérültek és hiányosak, hogy a restaurálási-rekonstrukciós nehézségeken túl esztétikailag is kifogásolhatók. Ebben az értelemben a legnagyobb problémát az értelmezhetőség és látványkorrekció érdekében tett kiegészítések mellett az okozza, hogy az erőfeszítések ellenére sem érzékeli a látogató a korabeli építészeti valóság egységét és finomságait, továbbá a városi struktúra, a teresedések, a térarányok egyáltalán nem, vagy csak a szakavatott szemnek foghatók fel.

A 19. század végi műemlékvédelem már említett purista szellemiségű helyreállításai mind egy idealizált, helyes értékítéletektől mentes állapotot céloztak. Turisztikai szempontból és a látogató szemével ez a jelenség ma is nyomon követhető; az újonnan felépített emlékek, rekonstruált objektumok egy ásatási terület attrakciójává válhatnak. Piaci értéke van már néhány atllított oszlopnak is, amelyek az utazási irodák prospektusaiban, képeslapokon, útikönyvekben hirdetik a régészet, az épí-

tészet és a műemlékvédelem megérdemelt(?) dicsőségét.
A helyreállítás minősége és létjogosultsága ebből a szempontból teljesen másodlagos, mondhatni mellékes.

A romokkal, régészeti lelőhelyekkel való bánásmód, valamint a szóba jöhető, illetve alkalmazásra került helyreállítási módszereknek mind Magyarországon, mind külföldön számos jó és rossz példáját lelhetjük fel. A legtöbb esetben nem az egyes objektumok esetében alkalmazott műemlékvédelmi módszerekben, vagy elhibázott koncepcióban, hanem a komplex, progresszív szemléletmód hiányában kereshető a hiba. Sok esetben tisztázatlan a célja egy tervezett bemutatásnak, védőépületnek, konzerválásnak, vagy éppen teljes rekonstrukciónak.

Nem könnyebb a helyzet például egy közel-keleti, vagy a mediterráneumban fellelt, tehát alapjában véve sokszor jó állapotúnak tekinthető rommezőn sem. Az első régészeti feltárások, felfedezések – hasonlóképp a rendszeres ásatásokhoz – általában évszázados múltra tekintenek vissza. A pillanatnyilag kedvezőnek látszó időjárási körülmények nem kényszerítik rá az ásatókat, hogy a védelemmel, bemutatással is foglalkozzanak, azonban a természet lassan, de könyörtelenül elpusztítja a maradványokat. A évszázadok óta föld alatt megmaradt márványtömbök, szerves anyagok lassan mállásnak indulnak, a buja növényzet pedig újfent ellepi a falcsonkokat. A régészeti kutatások során előkerülő struktúrák alapvető jellemzője a romos állapot, amely fizikai és kémiai mutatókban objektíven is lemérhető. Az emberi tevékenységgel egykoron átalakított és különböző addíciókkal létrehozott szerkezetek a természeti erők által dinamikus változásokon esnek át – jelen esetben számunkra egyáltalán nem kedvező egyensúlyi állapot felé törekedve. Ez az állapot a körülményektől függően a legkülönbözőbb előrehaladottsági stádiumban lehet. A megőrzést célzó beavatkozások az állapotromlást hivatottak megállítani, lassítani a szerkezet stabilizációjával, rekonstrukcióval, restaurálással-konzerválással vagy éppen az időjárási hatásoktól való mesterséges védelemmel. Műemlékvédelmi és építészeti szempontból az alábbi egy lehetséges osztályozás, kategorizálás egy ásatási területen véghezvihető módszerekre:

- *konzerválás*: a töredékesen fennmaradt in situ és kiemelt maradványok kiegészítések nélküli állagmegóvása,
- *restaurálás*: a még részben épen maradt, az esztétika és az értelmezhetőség érdekében tett kiegészítésekkel végrehajtott állagmegóvás,
- *anastylosis helyreállítás*: az ásatási területen megmaradt, és/vagy az ásatások során előkerült leletek felhasználásával meghatározóan eredeti elemekből álló bemutatás,
- *rekonstrukció*: új elemekből épített többé-kevésbé pontos, szerkesztett reprodukciója egy valaha létezett struktúrának, amennyiben az eredeti maradványokkal nincs

FORTEPAN/SOMLAI TIBOR, polgárvárosi
amfiteátrum, 1940, 24174

FORTEPAN/SCHOCH FRIGYES, romkert
Aquincumban, 1918, 27900

kapcsolatban, nem minősül műemlékvédelmi kategóriának, – *védőtetővel történő bemutatás*: általában a kontinentális klímán a tető nem sok mindent old meg a romokat veszélyeztető problémák közül. Amennyiben az esővizet és más csapadékot hatásosan távol tudja tartani a romtól és a régészeti kontextusoktól, akkor hatékony lehet, de a bemutatás, és az interpretálás eszköztárát jelentősen korlátozza a kitétsége okán, – *védőépületben történő bemutatás*: különösen a hazai klimatikus viszonyok közepette úgy tűnik, hogy a védőépületbe foglalás jelentheti a legsikeresebb, jóllehet legköltségesebb, de fenntartható megoldást romemlékeink megőrzésére és bemutatására. A fizikai védelmen túl a zárt, de átszellőztetett, vagy akár temperált térben a restaurálás és bemutatás lehetőségei jelentősen kitágulnak.

A műemlékvédelem és az építészettörténet egyik alapvető problémáját és folytonos vita tárgyát képezik a rekonstrukciók. Amennyiben eredeti romok kerülnek bemutatásra, részleteikben vagy teljesen rekonstruálva, fennáll a veszélye az eredeti állapot visszafordíthatatlan pusztulásának. Kivételes esetekben – például a xanten-i Hafentempel esetében – ügyes mérnöki megoldásokkal az eredetit is meg lehet óvni, és az újat, mint replikát, elképzelést, legvalószínűbbnek tűnő rekonstrukciót 1:1-es léptékben anyaghűen, mégis térmodellként be lehet mutatni. A konzerválás helyett az eredeti falcsomkokon történő visszaépítés ténylegesen elpusztítja az ásatási kontextust, azonban ennek fontossága is minden esetben mérlegelendő. Egy jól sikerült, megalapozott (azaz elégséges „eredeti”-vel és adattal rendelkező) rekonstrukció, visszaépítés is ugyanolyan jól védheti az eredeti együttest, mint a konzerválás-restaurálás, vagy éppen egy oda nem illő védőépület, az effajta beavatkozás korlátja az eredeti romok statikai állapota lehet. Az egykor nagy teherbírású falak évezredek elmúltával általában elveszítik statikai teherbíró képességüket, továbbá a ráépítés, majd a rekonstrukció befejezése végképp eltüntethet mindent az eredeti látványából, amely hitelesítheti a beavatkozást és jó értelemben a didaktikusság érzetét kelti.

Néhány funkciójában is hiteles, tehát az eredeti visszaállítását célzó rekonstrukciót kivéve az antik romok általában közvetlenül használhatatlanok, az egyre növekvő turizmust is kiszolgáló szerepük van. Nehéz megtalálni az egyensúlyt egy megfelelően konzervált, restaurált, ugyanakkor attraktív és a reprezentált múltat is többé-kevésbé hitelesen tükröző együttes létrehozásában. Erre Magyarországon az utóbbi időszak egyik jó példája a pécsi ókeresztény temető sírjainak megmentése és bemutatása, több kritikával illethető már a szombathelyi Iseum újragondolása. Pécs esetében az addíciók mennyisége, a kiegészítések mértéke és az új szerkezetek mérnöki jelentősége, esztétikai kivitele szerencsés harmóniát alkot.

Mind a kultúrpolitikai-társadalmi, mind pedig a restaurálási-bemutatói „kényszerek” a lehetőség szerinti legtöbb bemutatása irányába mozdulnának, azonban az utóbbi évek gyakorlata több, különösen veszélyeztetett helyszínen mást eredményezett. A lascaux-i barlangnál (Font-de-Gaume/Dordogne/Franciaország) jónéhány éve már csak egy terem kópiája látogatható. Érdekes megoldás született az angliai Salisbury melletti Stonehenge esetében is, ahol a látogatóközpontot viszonylag távol telepítették az objektumtól, így a busszal érkező látogatók esetleg mellőz(het)ik is az eredeti megtekintését. A jövőben az ásatási területeken konzerválási-megőrzési okokból – bármily óriási is például a Közel-Keleten vagy Kis-Ázsiában az épített örökség volumene – jóval többet kell a feltárt maradványokkal foglalkozni. A helyre nem állított, illetve a sérülékeny leletek „hozzáférhetőségét” korlátozni kell, és a turizmus által igénybe vehető területekre kell megfelelő tervezéssel a bemutatásra szánt erőforrásokat koncentrálni. Adott esetben szükség lehet attrakciókra, látványos rekonstrukciókra, és egyre nagyobb szerepük lehet a virtuális, a helyszínen vagy egy külön látogatói központban történő bemutatásoknak.

Aquincumi információs keret

Aquincumi Múzeum megújuló határoló felületei

MEGBÍZÓ

Budapesti Történeti Múzeum Aquincumi
Múzeuma

ÉPÍTÉSZETI VÁZLATTERV

BME Építészmérnöki Kar
Borsos Melinda
Dimitrijevic Tijana
Kovács-Magyar Zsuzsa
Szántay Zsófia
Szentirmai Boglárka építészek

SZAKKONZULENSEK

Somogyi Krisztina – vizuális
kommunikáció
Vasáros Zsolt DLA – építészet

ÉPÍTÉSZETI VÁZLATTERV

Az Aquincumi Múzeum a Római Birodalomban Alsó-Pannónia központjaként működő, virágzó polgárváros korabeli emlékeit mutatja be a mai Óbuda területén. A főváros által alapított és fenntartott, a Budapesti Történeti Múzeum egyik szervezeti egységként működő kulturális intézmény Budapest III. kerületében, a Szentendrei út 135. sz. alatt található.

A vázlatterv tervezési helyszíne: Budapesti Történeti Múzeum Aquincumi Múzeuma (Budapest, Szentendrei út - Záhony utca, Sujtás utcai - Keled utcai tömb területén a 19343/7,8 és a 19358/2 helyrajzi számú ingatlanok közterület felőli telekhatárai és a feltáró utak, parkoló menti határoló térfalak, kerítésvonalak.)

A vázlatterv tartalma: átfogó koncepció a múzeumterület teljes határvonalára. I. ütem: a Szentendrei úti szakasz külső határoló felületeinek újragondolása: a meglévő kerítések komplex átalakítása új, interaktív kommunikációs és információs felületek kialakításával, megújuló járdák és útburkolatok, valamint kilátópontok és teraszok tervezése, alkalmazott grafikai és arculati elemek vázlata.

AQUINCUM magával ragadó, a múzeum falain és a romterület kerítésén messze túlmutató hely – egy felfedezésre váró külön világ. A jelen vázlatterv célja: az Aquincumi Múzeumot és romterületet új határoló felületekkel körbeölelni és e színes és sokrétű belső világot feltárni, láthatóvá tenni. Ezáltal a római kori város közelebb kerülhet a mai emberekhez. Felfedező körútra hívunk gyerekeket és családokat, fiatalokat és időseket, iskolásokat és történelemkedvelőket, arra járókat, turistákat és helyieket – hiszen Aquincum színes és érdekes!

Aquincum korabeli színes világa ma is jelen van a most tapasztalható múzeumi programok gazdagságában, a környék kulturális életének aktiválásában. A romkert XIX. századi andalgós jellegét viszont jelentősen befolyásolják a XX. század változásai: a Szentendrei út zajos jelenléte, a terület feldarabolódása és az ezzel évtizedek alatt kialakult, zárványszerű állapot negatív hatásai. A Múzeum célja kiemelni és megismertetni az itt található különleges értékeket, érzékelteni a korabeli színes, nyüzsgő város hangulatát, mindennapjait. Mindezt olyan építészeti nyelvezettel, amely a mai korra reagál, a ma emberét szólítja meg, eközben alázattal viszonyul a romokhoz, nem nyomja el a hely archaikus jellegét.

TERVEZÉSI KONCEPCIÓ

Aquincum városának határai ma nem láthatók, elfedi az elmúlt 2000 év. A Múzeum jelenlegi területén látható titokzatos városrész csak egy része a színes római kori városnak. A jelenleg megmutatkozó kímetszett várostöre-

dék észlelése egyedi élményt nyújt, de ennek megértése, kerek egészként való értelmezése csak úgy érhető el, ha a korabeli városhatár jellegzetes pontjaihoz, felületeihez viszonyíthatunk. A Múzeum területén belül szükség van tematikus-funkcionális zónákra, amelyek egymástól megkülönböztethető külön élményt jelentenek. Emellett ütemezhető a fejlesztésük; tartalmuk kivétel az adott kerítés szakaszokra a tervezett új felületeken – ezáltal segítve Aquincum megértését kívülről is.

A TERÜLET TERVEZETT FELOSZTÁSA

0. Igazgatási terület – városfalon kívül eső rész

1. Múzeum és rekonstrukciók – városfalon belüli első szakasz: fő látogatói bejárat és látogatói funkciók (shop, kávézó, foglalkoztató termek stb.); meglévő múzeum – kiállítási épület, és korabeli épület rekonstrukciók (festőház, Mithrász szentély)

2. Barangolós romkert – a megismerés és felfedezés élménye, eredeti „romkert” hangulat és közeg

3. Interpretáció a múltban – az Aquincumi Múzeum kialakulásának története, romok korai bemutatása, régi múzeum épület

4. Interpretáció a jelenben – Aquincum bemutatása mai modern eszközökkel, látványásatások; city screen; virtuális séta

I. ÜTEM: SZENTENDREI ÚTI SZAKASZ BEAVATKOZÁSI PONTJAI

- „jelző pontok” és „rávezető típegők” elhelyezése a burkolatban a Szentendrei út északi és déli határvonalán (Északi kapu megjelölése a MÁV-HÉV közlekedési csomóponttól, jel kihelyezése a Szentendrei és Záhony utcák kereszteződésében)

- új gyalogos bejáratú sáv kijelölése fogadó kapuépítménnyel és feltárási útvonallal a meglévő megmaradó kőfal mentén a Déli kapuig

- a Szentendrei úti szakaszon élmény sétány útvonal kialakítása, a következő elemekkel:

- a romok fölé benyúló kiszélesített járda és információhordozó falrendszer (hangszigetelés és zajvédelem)
- kilátóteraszok
- kilátó torony
- gyülekezőhely
- köztéri kőtárliget

A Szentendrei úti új határoló felületek kettős funkciót látnak el. Egyrészt zaj és vizuális védelmet biztosítanak a közúti forgalom zavaró hatásainak kivédése érdekében, másrészt a közterületi gyalogos közlekedést biztonságossá, kényelmessé teszik a kiszélesített járófelület révén. A falrendszer elemei tömör beton és növénynyel felfuttatott áttört acél háló. A tömör falszakaszok között szekvenciákban táruul fel a romterület látványa az autós forgalom számára. A külső és belső felületkezelés eltérő információkat hordoz. Kívülről a nagy sebesség-

gel elhaladó autósok számára nyújt olvasható információt a múzeumról (két irányból olvasható feliratok, mozgókép), belülről a sétáló a tematikus zónákhoz tartozó háttér-információkat böngészhetik. A kiszélesített járófelület konzolosan nyúlik be a romterület fölé, tartószerkezete a romokat kikerüli. A szöveges információt hordozó felületek a múzeum történetét, működését, aktuális programjait áttekintő idővonalként magyarázzák. A Szentendrei úti fal utolsó, Keled utca felőli szakaszán a modern technológia segítségével city screen-ek mutatják be a legújabb ásatási eredményeket. A Keled utcai kerítés szakaszon pontszerű belátóhelyek nyújtanak virtuális barangolást a romkert területén. A Sujtás utca határoló felületeit a meglévő kőtárak hátsó téglá architektúrák hosszfalai adják. A hosszfalak monotonitását a kiemelt fókuszpontoknál vitrinszerű megnyitásokkal megtörjük. A kőtár szintjéig a lábazati beton zsalufal előtt eltartva beton lépcsők vezetnek. Két típusú betekintő pontot alakítunk ki, az egyik a kőtárlatból mutat be vitrin mögötti elemeket, a másik megoldás kilátóterasz formájában nyúlik be a romterület fölé.

50

A múzeum új, tervezett határoló felületein a római korra jellemző színeket és motívumokat alkalmazunk. A motívumok forrásai a korabeli mozaikok, falfestmények, szobrok. Az itt bemutatott műalkotás példák: mozaikok, különböző pompeii stílusok, Néro Domus Aurea. Az alkalmazott színek: szénfekete, okker, umbra, pompeii vörös, egyiptomi kék, ultramarin, zöldföld. A színeink forrásai a korra jellemző, megmaradt falfestmények. A vázlattelevi javaslatok révén elérhetővé válnak a múzeum kitűzött céljai: a különböző identitással bíró területi egységek összetartozásának erősítése, ezek egységes megjelenítése. Ez az egység nemcsak a múzeum kerítésén belül, hanem azon kívül is érzékelhetővé válik, a polgárváros hajdani határain. A kihelyezett jelek mindkét irányból kapcsolatot teremtenek az északi és déli római városfal kapui között, így térben újra érzékelhetővé válik a régi település dimenziója. A terület a városi kapcsolatok szintjén is szervezettebben kötődik a környezetéhez, újra kapcsolatot teremtve a város és a Duna között, bevonva a Gázgyári lakótelep felértékelődő területeit. A tervezett Szentendrei úti gyalogos sétány kiszolgálja az új közlekedési csomópontok létrejöttével várt látogatószám növekedést. A teraszosan benyúló fókuszpontok élményszerű megismerését nyújtják a romterületnek. Az új információs felületek szándékaink szerint a megérthetőséget és értelmezhetőséget segítik, így a tervezett határfelületek nem elzárják hanem megnyitják a területet a látogatók számára.

Budapest, 2015. november 19.

FUNKCIONÁLIS - TEMATIKUS ZÓNÁK

Találkozás a városfallal

INTERPRETÁCIÓ A JELENBEN

Látványásatások, modern eszközök

INTERPRETÁCIÓ A MÚLTBAN

Aquincumi Múzeum története

BARANGOLÓS ROMKERT

Romok felfedezése, élmény

MÚZEUM ÉS REKONSTRUKCIÓK

Múzeumi kiállítás, rekonstruált római épületek

MÚZEUMI IGAZGATÁS

múzeumi irodák, igazgatás

51

1. Múzeum és rekonstrukció zóna - kiemelt tervezési terület - új gyalogos bejárat

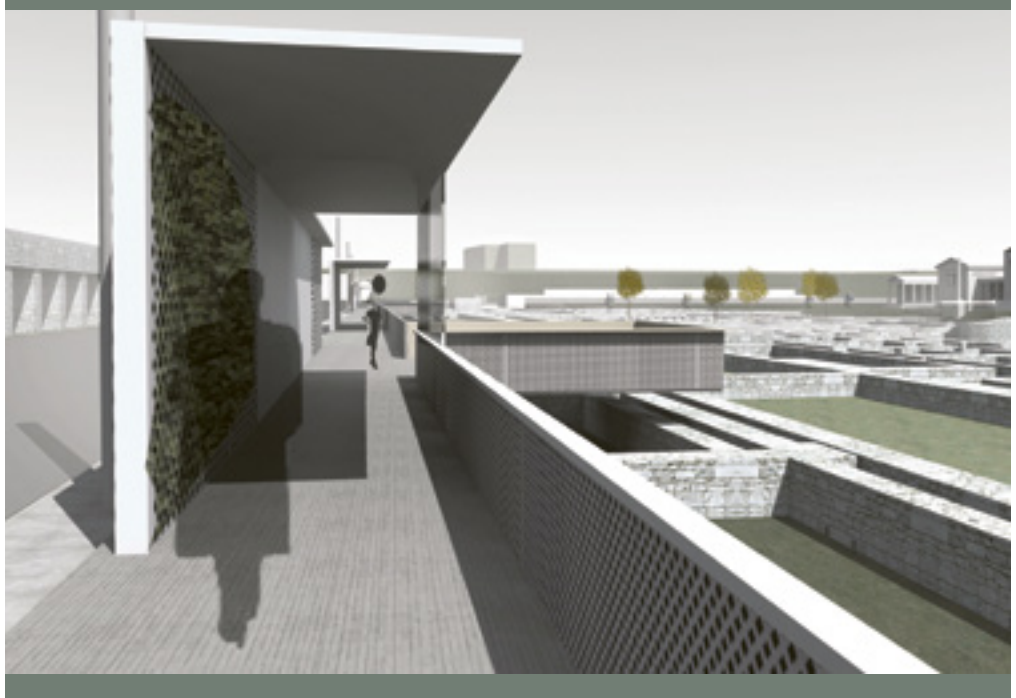
2. Liget és induló-
érkező tér

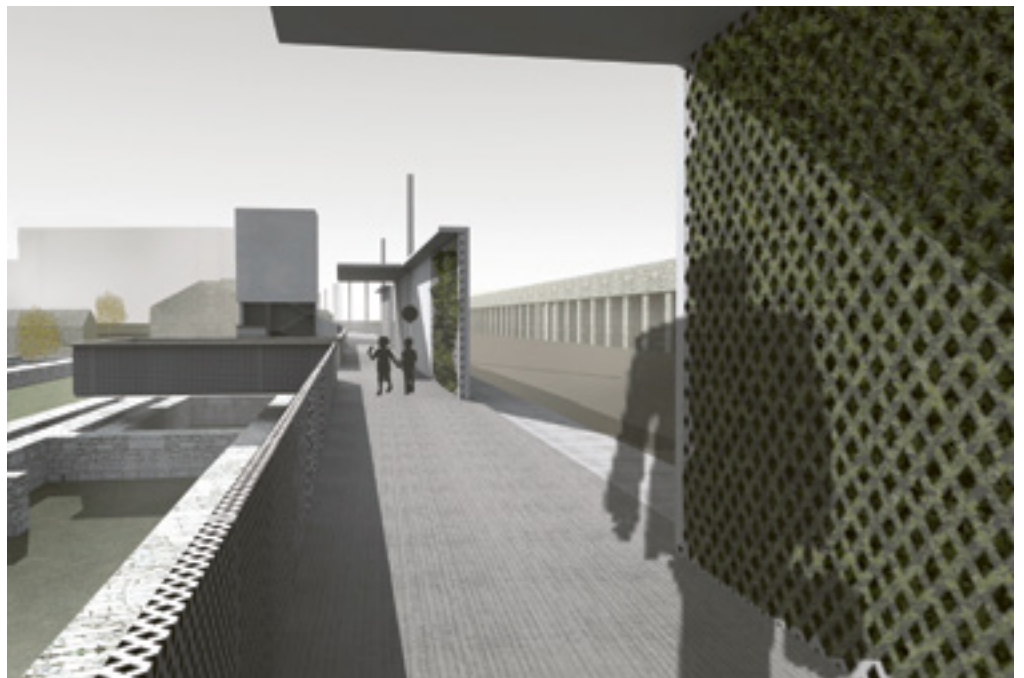
3. Kiemelt tervezési
terület – Torony-kilátó –
barangolós romkert zóna

4. Kiemelt tervezési
terület – kilátó terasz –
barangolós romkert zóna

5. Kiemelt tervezési terület - élmény sétány - interpretáció a múltban zóna

6. Átnézeti távlati kép

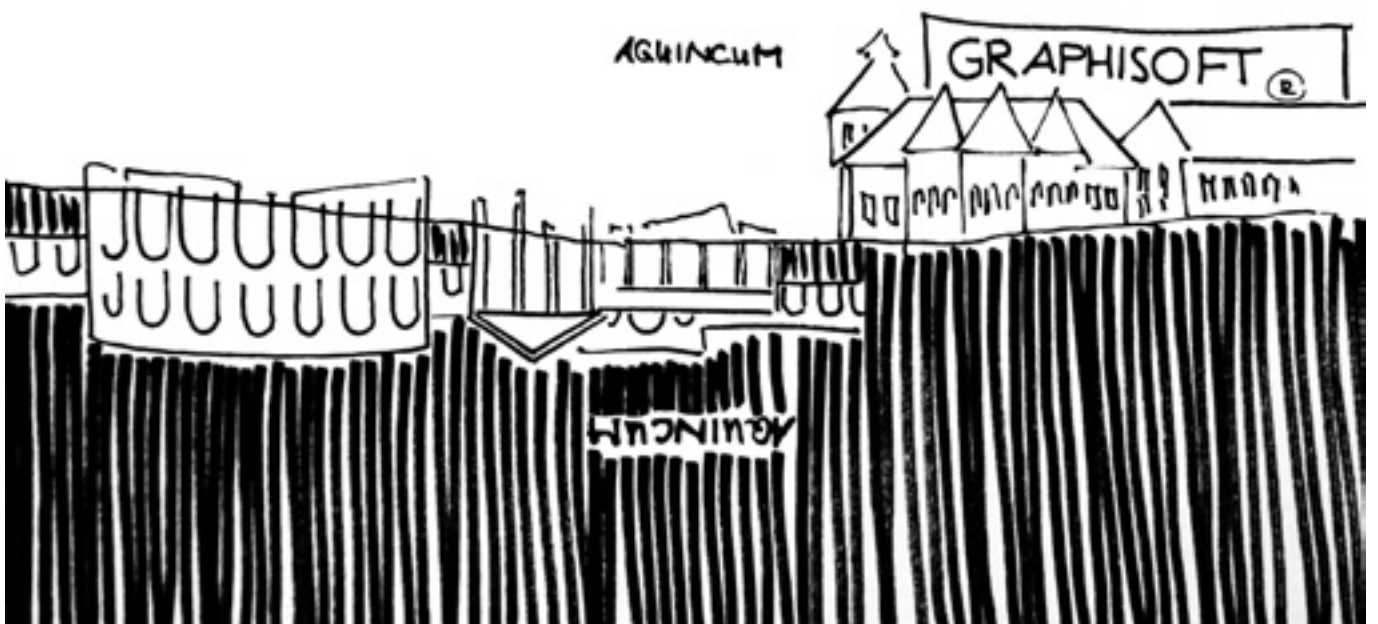
53

7. Kiemelt tervezési terület - északi bejárat és lelátó - interpretáció a jelenben zóna

—
Graphisoft Park

Kocsány János –
Tusnádý Zsuzsanna
Somogyi Krisztina
Szabó Levente

Graphisoft Park

Kocsány János –
Tusnád Zsuzsanna

A Graphisoft Park az egykori Óbudai Gázgyár területén, közvetlenül a Duna-parton helyezkedik el. Teljes területe mintegy 18 hektár, mely magában foglalja a központi területen elhelyezkedő irodaparkot, a műemléki tömbben kialakított oktatási campus épületegyüttesét, délen az IBS diákjai számára létrehozott Diákszállót, valamint az északra és délre elhelyezkedő további fejlesztési területeket. Az 1997 óta folyó ingatlanfejlesztés eredményeképpen mára a Parkban több mint húsz különböző méretű iroda-, labor- és oktatási épület épült fel, illetve került felújításra.

A terület múltjában két meghatározó elem van: a római kor és az Óbudai Gázgyár működésének időszaka. A múlt elemeivel a mai napig találkozunk és szembesülünk. A római korban a Duna partján fekvő terület Aquincum polgárváros elővárosi ipari negyede és temetkezési helye volt. Az elmúlt években elvégzett megelőző régészeti feltárások során számos értékes lelet került elő. A későbbi korokban Homokos-dűlőként elnevezett területet választotta ki jó adottságai miatt a főváros tanácsa új központi gázgyárának felépítésére 1909-ben. Az Óbudai Gázgyár tervei Weiss Albert zürichi gázgyár igazgató erre a célra létrehozott svájci tervezőirodájában készültek, a nem kizárólag üzemi célokat szolgáló épületek terveit a Magyar Mérnök- és Építész Egylet ajánlására magyar építésszel, Reichl Kálmánnal a főváros áttervezette.

A gázgyár építése 1910-ben kezdődött a Duna-parti védmű, a belső vasúti hálózat és utak kiépítésével. 1913-ra az épületek és berendezések elkészültek, októbertől fokozatosan megkezdték a gyár üzemeltetését. Az ünnepélyes megnyitót 1914 júniusában tartották. A gyár korának legkorszerűbb technológiáját alkalmazta, napi 250 ezer m³ gázt tudott előállítani. A területtől délre elkészült a gázgyári vezetők lakótelepe

(tervező: Reichl Kálmán), északra megépült a munkástelep (tervezte: Almási Balogh Lóránd). A gyár 1984. októberig üzemelt, 2004-ig használta még a Fővárosi Gázművek a területet, de ekkor termelő munka már nem folyt. Ezután a terület a főváros tulajdonába került, az épületek egy része 2004-ben műemléki védelmet kapott.

A „G” jelű épület, tervező:
Cságoly Ferenc / Építész Stúdió

A Graphisoft Park története az egykori Óbudai Gázgyár területén 1997. májusban a rekultivációs és bontási munkák kezdetével, illetve az első ütemben épülő épületek alapkövetésével kezdődött. Ebben az időben a Duna-parton a gázgyári technológia romjai, vegyesen lepusztult

és viszonylag épségben maradt közel 100 éves épületek álltak. Az irodaparkot a szoftverfejlesztő Graphisoft saját, illetve hasonló technológiai társaságok céljaira tervezte. A Park kialakításakor az elsőrendű szempont az volt, hogy a különleges természeti környezet adottságaival élve az alkotók vonzó környezetet biztosítsanak a hatékony, fejlesztő és magas színvonalú munkavégzéshez. Ezt viszonylag alacsony, háromszintes épületek tágas parkban történő elhelyezésével oldották meg. A Graphisoft Park első épületei a hatalmas platánokkal szegélyezett Duna-parton épültek, lágy ívben követve a Duna vonalát. Az első ütemben kisebb házak készültek, vörös téglá homlokzattal, fa és üvegfelületekkel (G, A, B, C és F épületek). Az épületek belső tereit a funkciókat kiszolgáló elrendezés, tiszta, logikus struktúrák jellemzik.

2005-ben léptékváltás következett be. A multinacionális bérlők igényei alapján a D, M, S és H épületek a korábbiaknál nagyobb tömegűek, a homlokzati anyaghasználat változatos, ugyanakkor mind a tömegformálás, mind az anyaghasználat és a részletmegoldások összhangban vannak az első időszakban épített irodaházakkal. Az ekkor megjelent nagyobb irodaterék igénye más tömegalakítást igényelt, mint ami az első időszak házáinál elvárt volt. Ekkor épült be az első Duna-parti épületsáv és a régi műemléki területek közti rész, a Park belső területe. Az épületek alatt háromszintes mélygarázsok vannak, így a felszíni zöldfelületet csak minimális mértékben zavarja parkoló autók látványa. A terület környezetrendezése egységes koncepció szerint készül, a több mint 60 % zöldfelületen különböző léptékű, egymásba fonódó közösségi terek jöttek létre. Az irodákon kívül ezeken a találkozási pontokon is zajlik az élet, kültéri események vagy szabadban folyó megbeszélések formájában, de rövid pihenésre,

kikapcsolódásra is módjuk van az itt dolgozóknak. Ebben az időben épült a Duna-parton álló Központi étterem, melyben bérelhető konferenciatermek is rendelkezésre állnak.

A 2,4 hektáros műemléki terület épületeinek felújítása a 2010-2014-es években készült el. Ez összesen bruttó 14.000 m² alapterületű épület felújítását jelentette. A műemléki tömbben lezajlott a volt Igazgatósági épület (U1), Raktár épület (U2), Műhely épület (U3), Rendőrlaktanya és Mentőállomás (U5), valamint a volt Munkásjóléti épület (U6) teljes felújítása és átalakítása korszerű felsőoktatási épületté. Az „Aquincum Campus” névre keresztelt felsőoktatási célú területen két intézmény működik, az Aquincumi Technológiai Intézet (AIT) és az International Business School (IBS). A Campus ünnepélyes átadására 2014. szeptember 5-én került sor. Ezzel a műemléki területen összesen 7.050 m² alapterületű Egyetem Campus alakult ki, mintegy 1.000 diák számára, mely jelenleg teljes kihasználtsággal működik.

Egyidejűleg a Park déli részén – az oktatási intézményeket kiszolgáló mintegy 100 fős új diákszálló létesült. Az oktatási campus ötlete már az irodapark megvalósításának eredeti koncepciójában is szerepelt. Amikor 18 éve Bojár Gábor, a Park ötletgazdája a helyszínt kereste, már akkor felmerült benne az egyetemalapítás gondolata, mely funkció a technológiai parkok szerves része. Ebből a célból vásárolták meg 2008-ban a műemléki épületeket, melyek felújításával kialakították az oktatási központot, a kaliforniai Szilícium Völgy mintáját alapul véve. Az Irodapark és a Campus közötti szerves kapcsolódás nemcsak szemmel látható, de szemléletükben is egyértelmű: az oktatás emeli a Parkban működő tár-

saságok innovációjának színvonalát és biztosíthatja a tehetséges munkatársak utánpótlását. A volt gázgyári terület műemléki épületeinek integrálása speciális feladat volt a Park egészét tekintve is, mivel megvalósulása egyszerre tekinthető ipari terület rehabilitációjának, műemléki örökség megőrzésének, rekonstrukciójának, funkcióváltásának és egyben új oktatási létesítmények létrehozásának. Jelenleg két nagy fejlesztés folyik a területen. Az egyik az SAP épület bővítése, mely az SAP növekvő tevékenységét szolgálja ki 2017. I. negyedévtől. Ez a beruházás teljes folyamatában a BREEAM környezet-tudatos épületminősítési rendszer követelményeinek megfelelően halad. A másik a Graphisoft Park bejáratánál épülő új Startup és Szolgáltató épület lesz hangsúlyos

és egyedi megjelenéssel, mely szintén 2017-ben fog elkészülni. Kiemelt helyzete, pozíciója miatt szimbolikus épület, a Park fogadó épülete lesz. Ebben az épületben egy inkubátorház, központi szolgáltatások és a parkot fejlesztő és üzemeltető Graphisoft Park SE irodái lesznek.

A Graphisoft Parkot létrehozó építészek és műtermek művei ma együtt alkotják ezt a különleges és mindig megújuló épített környezetet:

- Cságo^{ly} Ferenc, Építész Stúdió, G épület, 1998
- Keller Ferenc, Építész Stúdió, A és B épület, 1998
- Sylvester Ádám, Tér4, C épület, 2000
- Lukács István és Vikár András, Lukács és Vikár Építészstúdió, F épület 2001, M épület 2007, Diákszálló 2014, N épület – építés alatt
- Horváth Zoltán, TEN, D épület 2005
Központi étterem 2005, H épület 2009
- Szász László, Hajnády Erzsébet, Stúdió' 100 Architects, S épület 2006, U3 épület 2013
- Kajdócsi Jenő, KJT Építész Stúdió, U1 épület 2011, U2, U5 és U6 épületek 2014
- Sugár Péter, Ilyés-Fekete Zsuzsa, Kun Tamás, Radius B+S, Fogadóépület – építés alatt

A Graphisoft Park fejlesztéseinél kiemelt szempont a jó minőségű, tartós építőanyagok és technológiák használata. Az épületek kiváló minőségének tartós megőrzése fontos szempont az Irodapark tulajdonosai számára. A bérlők visszajelzései alapján, illetve az üzemeltetés során összegyűlt tapasztalatokat az új épületek kialakításánál figyelembe vesszük.

A kialakított területektől délre és északra a Graphisoft Parknak további fejlesztési területek állnak rendelkezésére. A nem műemléki védettségű épületek elbontása megtörtént, a déli fejlesztési terület mintegy felén a tervezett régészeti feltárások befejeződtek. Egyes műemlék épületek, köztük a hatalmas Száraztisztító csarnok, az egykori Laboratórium épület, az Elektromos Központ, a Kazánház még Csipkerózsika álmukat alusszák. A rendelkezésre álló fejlesztési területek további mintegy 70.000 m² bérbe adható nettó terület fejlesztésére adnak lehetőséget.

További információk elérhetők: www.graphisoftpark.com

Egy hely belakásának kezdete

Somogyi Krisztina

„A Graphisoft Parkot a szoftverfejlesztő Graphisoft – amely megalkotta az egyik legnépszerűbb építész tervezőprogramot, az ArchiCAD®-et – eredetileg magának építette 1998-ban. Tudták: aki a világ legjobb építészeit a világ legjobb tervezőprogramjával szeretné szolgálni, annak saját környezetét is a lehető legigényesebben kell kialakítania.” – hirdetik honlapjukon magukról. Mint ismeretes, a mára valóban híressé és nemzetközivé vált cég szép fokozatosan lakta be a hajdani Gázgyár területét. A Dunától indítva a beépítést, mára 13 különböző egységre szerveződő, pavilonos elrendezésű, többnyire téglalaboritású új épület készült el. Ezek szétszórva helyezkednek el egy ligetben. A 18 ha-os telep sikeréhez bizonyosan hozzátartozik ez a szellős beépítés. A hely identitásának a része, hogy a hajdani Gázgyár épületei is megújultak, így új funkciót kapott az ipari csarnok, a forgalmi- és raktárépület, a műhely, a laktanya-mentőállomás és a hajdani több funkciós munkásjeléti épület is. Érthető módon ma az építészeti kutatások, így az új összfüggések és lehetőségek keresése a kialakult állapotra vonatkoznak, a területről való gondolkodás során az elmúlt közel két évtizedes, folyamatos építészeti beavatkozásokat a jelen már adottságnak, evidenciának tekinti. Érdekes azonban visszatekinteni az időben, amikor ez a hely még csak ipari örökség volt és mind a tulajdonos, mind az építész számára csak mint izgalmas lehetőség létezett.

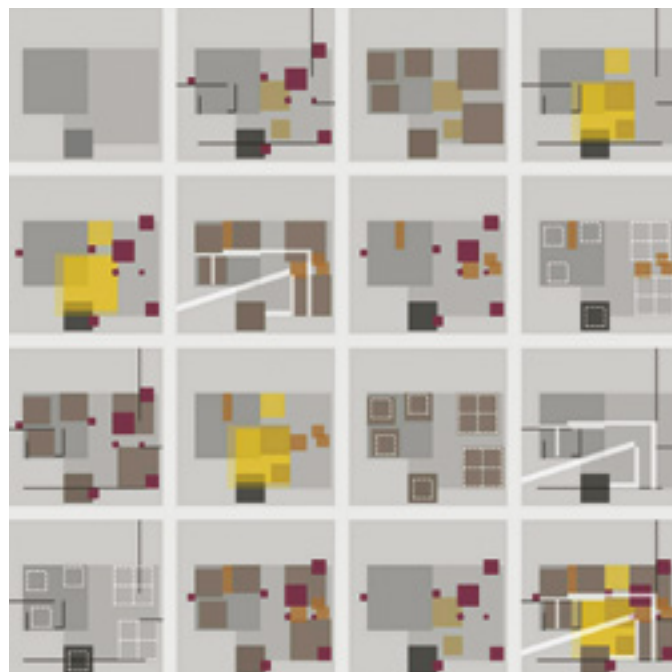
60

Cságoty Ferenc és az Építészstúdió építései az ipari park kialakulásának a kezdetén voltak jelen a folyamatban, az egészről, mint egy szervesen fejleszthető telepről gondolkodtak. A Dunához közeli sávban található a tervezőiroda három alkotása, amelyek 1998-ban készültek el. Keller Ferenc vezetésével valósultak meg az „A” és „B” jelű épületek, Cságoty Ferenc pedig az első, központi, „G” jelű épületcsoportot tervezte. A hajdani állapot felelevenítésére Cságoty Ferencről 2004-ben megjelent monográfiából emeltünk ki szövegeket. Az interjú kettős érdekessége, hogy visszavisz a Graphisoft Park geneziséhez, illetve a Középülettervezési Tanszéket 10 évig vezető Cságoty Ferenc személye okán azt is jelzi, hogy a terület már régóta az egyetemen tanító építészek látóterében van.

Részlet a Kijárat Kiadó gondozásában, a szerző szerkesztésében megjelent, Cságoty Ferencről készült monográfiából:

A tiszta építészeti szemlélet jól megfigyelhető a hajdani Gázgyár területén megépült Graphisoft Parkon. Ennek a projektnek hangos sikere volt a szakmán belül és a sajtóban is. Azt megtapasztalni, hogy egy ilyen fokozottan szennyezett, már-már reménytelennek tűnő terület egyszer csak ilyen megdöbbentően pozitív változáson mehessen át, sokakban aratott eleve elismerést. Hogyan kerültetek kapcsolatba a beruházóval? Az Építész Stúdió milyen állapotában találkozott a projekttel?

A legelején a Graphisoft megvette ezt a gázgyári részt és meghirdetett egy meghívásos pályázatot, bár nem teljesen klasszikus módon, mert inkább impressziókat vártak mindenkitől. Arra voltak kíváncsiak, hogy a tervezők hogyan képzelik el ezt a területet. Még az utolsó prezentációra is vizuális impressziókat vittünk, de a megrendelő ragaszkodott ahhoz, hogy konkrét épületeket lásson. Akkor megfordítottam a plakátot és a hátuljára felskicceltem azt a tervet, ami a munka során a fejemben kialakult. Tetszett nekik, így elindultunk.

Hogyan fogalmazták meg elvárásaikat? Voltak-e előképeik, az informatikai robbanás és az építészet összefüggéseiről megfogalmazott gondolataik, a magyar Szilikon-völgyről vízióik?

A munka előtt bejártuk azt a zuglói villát, ahol akkor dolgoztak. Igen családias volt az a környezet. Volt hangulata, érezhetően együtt dolgozott egy jó kis csapat. Az a kívánság fogalmazódott meg, hogy annak ellenére, hogy a cég növekszik, a lépték valahogy maradjon meg. Van egy rajz, ami jól ábrázolja a gondolkodásunk folyamatát. Az volt a játék része, hogy volt az egészben egy önmérséklés, hogy csak szabályos négyzetből komponálok. Ez volt a szerkesztés alapja. Aztán erre rákerült a következő réteg, a fő tömegrészek. Amik nagyjából azért ekkorák, mert a szomszédban – ha tovább megyünk – volt a Gázgyári telep a Duna-parton, egy villanegyed, és ott laktak a hajdani igazgatók. Ezeknek a magánházaknak a nagyságrendje folytatódik a mi épületünkben lévő kis tömegrészekben. Ezek bár üvegezett részekkel össze vannak kötve, de azért

alapvetően mind a belsőben, mind a külsőben gyakorlatilag érzékelhetően önálló tömegrészek maradnak. A tervben az is benne volt, hogy szerettem volna belső udvaros kialakítást. Ilyen játék is beleépült a tömegekből való szerkesztésbe. Amit látsz a rajzon, azok a nagy és kisebb sárga foltok a medencét és a füvezett területet jelölik. A kiharapott vagy hozzátett tömegrészeket konzekvensen lilával jelöltük.

Feltételezem, hogy a látványtervek nyilván Archicad programmal készültek lévén a Graphisoftnak dolgoztatok.

A tervezéskor nekünk még nem volt Archicadünk, azt csak a későbbiek során vásároltuk. A láttatáshoz rajzokat készítettünk és térbeli makettet építettünk. Igaz, a Graphisoft saját grafikus gárdája felszerkesztette a látványt a gépben is és készített egy video szekvenciát is. Érdekes volt látni. Az én gondolkodásomat azonban alapvetően nem a homlokzatok látványa érdekelte. Mi egy koncepciót vázoltunk föl. Megterveztük az egész parkot Nagy Béla városrendezővel és Andor Anikó kerttervezővel. „Tegyük együtt hét lépést” – ez volt a mottója annak

a füzetnek, amely az átalakulás hét fázisát vetítette előre. Ebben bemutattuk, hogyan lehetne kibontani a fokozottan szennyezett, elvadult környezetből egy parkot. Volt tehát egy vízió az egészre nézve. Az volt a szándékom, hogy ha már a terület nagysága lehetőséget teremt 12-15 ház elhelyezésére, akkor egy Napraforgó utca-szerű építészeti parádét kellene létrehozni. Összegyűjteni a jó építészeket és a különböző épületeket rájuk bízni. A területrendezési koncepció és a minőség majd egybekapcsolja, megszervezi a park egészét. Sajnos ez a szándékunk nem teljesült be egészen, hiszen az építészek kiválasztásába nem volt beleszólásunk, de a Lukács-Vikár tervezőpáros és Sylvester Ádám épületének is örülök.

Cságoty Ferenc gondolatai a könyv Graphisoft fejezetéből, az épület leírásából:

Szeretem a Bauhaus szikárságát, redukáltságát, egyszerűségét. Szeretem a Stijl elvont plasztikusságát. Szeretem a konstruktivisták racionalizmussal takarózó érzelmességét. Persze nem mindent szeretek, és főleg nem egyformán. Mert nem szeretem a Bauhaus egyoldalúságát, monotonitását, és ideologikusságát, nem szeretem a Stijl merevségét, és nem szeretem a konstruktívizmus idegen keménységét. Viszont amit szeretek, azt kivonhatom az egészből, akár

újragyúrhatom és alkalmazhatom. Ez számomra új és gyönyörű lehetőség, az építészet szempontjából viszont reneszánsz.

63

Amit lényegesnek éreztem és érzek ma is, az a ház szerkesztettsége. Nem a tartószerkezet és nem az épületszerkezetek, hanem a szerkesztettség, mint elméleti konstrukció, mint szellemi váz, mint belső rend a fontos. Korábban írtam arról, hogy az alkotó emberi szellemet időről időre mennyire lenyűgözi a mindenség, a végtelenség, a határtalanság, a kozmikusság, mennyire ez szolgál munkájának mintájául. Bár mindezek engem is lenyűgöznek, azért azt is látom, kevés vagyok ehhez. Az én mintám vagy vágyam ennél sokkal szerényebb volt; egy kicsi és önmagában kerek környezetet szerettem volna csinálni, amiben van külső és belső tér, külső és belső tömeg, tér- és tömegkapcsolatok. Egy képességeim szerint komplett építészeti eszközhasználattal létrehozott, komplett kis környezet létrehozása volt a szándék. Az elvonatkoztatás, így a szerkesztés is, mindig személyes. A személyes képességek, a személyes vágyak, a személyes etikai hozzáállás jelöli ki azokat a sarokpontokat – fix pontokat –, melyek a szerkesztés alapjai lesznek. Számomra az egyik sarokpont egyszerre volt önmérséklet és játék. Elhatároztam, hogy a szerkesztettség alapja a négyzet lesz. A négyzet az egyik „tökéletes” geometriai idom, a négyzet a föld jele, a négyzet nem enged afféle szabadosságot, mint a téglány, vagy a többi négyoldalú idom, a négyzet szigorú és hajthatatlan. Vonzott a négyzet keménysége, kötöttsége. A szerkesztés egy másik sarokpontja az volt, hogy a négyzetek alapján szerkesztett térí rend komponált, és a kompozíció pedig festői legyen. Tehát nem logikai, nem geometriai, hanem festői. Ha már a szerkesztés eszközhasználata szigorúan kötött, a módszere legyen szabad. (Mondrian képek lebegtek a szemem előtt.)

Ez a képszerű szerkesztés kétdimenziós leképzése egy háromdimenziós rendnek. A valóságban a tömegeket, rész-tömegeket jelölő négyzetek térbeli testek. A szerkesztés igazi végigvitele az lett volna, ha ezt a rigórozus szigorúságot a metszeteken és homlokzatokon is következetesen végig tudtam volna vinni. De itt megakadtam, mert a hasznosság és használhatóság, a rendeletek és előírások kényszerítő ereje erősebb volt kicsit idealista vágyaimnál. Mint oly sok esetben, ezúttal is győzött a praktikum.

— Egy kontextusaival jól bánó ház – A Graphisoft Park „M” jelű épületéről

Szabó Levente

Ritkán adódik, hogy egy épület része legyen egy olyan, helyhez kötött és koncentrált építészeti-ingatlanfejlesztési történetnek, amely meghatározza, alapvető kontextusát adja elemzésének és kritikájának, azok fő szempontjait szinte tálcán kínálja. A Graphisoft Park bő évtizedes múltja olyan sajátos részmentszetét mutatja mind az elmúlt évtized mainstream építészetének, mind pedig az iroda-ingatlan fejlesztés műfajában bekövetkezett változások építészeti következményeinek, és mindezt egy egyedi (környezeti, szabályozási, műfaji) feltételrendszer mellett, amelyre alig-alig van példa. A két éve átadott „M” jelű épület e kontextusra nézve jellemző, azaz összegző jellegű, ám reflektáló is, azaz ki is kacsint onnan.

A Graphisoft Park 1998-ban átadott épületei bizonyos értelemben referencia-értékkel bírtak és bírnak a mai napig is. Míg a Cságoly Ferenc által tervezett „G” jelű főépület (a fejlesztő cég székháza) egyfajta elvont építészeti – ennek megfelelően absztrakt, már-már elméleti – kísérlet volt a hazai téglaeépítészet síkokkal, felületekkel operáló, De Stijl-gyökerű, neo-plaszticizmusként is meghatározható, demonstratív megfogalmazására, addig a Keller Ferenc-féle két kisebb bérirodaház nem síkokkal, hanem tömeg- s részletformálással, azok plaszticitásával kísérletezett. Ennek a három, gyakorlatilag egyszerre megépült épületnek a lelkes kritikai fogadtatása,¹ és nem utolsósorban könnyen követhető termékeny hatása a hazai építészetre méltán volt jelentős.² Az épületek egyszerre fektettek le bizonyos elvont építészeti alapvetéseket, és egyszerre határozták meg a Graphisoft Park ingatlanfejlesztésének építészeti karakterét. A Park különlegessége azután ebből fakadt: a szokottnál alacsonyabb szintterület-sűrűséggel (alacsony beépítettséggel és építménymagassággal) magas építészeti mérce társult, nem mellesleg persze a kiváló környezeti adottságokat jól érvényesítve. Az elmúlt évtizedben a park fokozatosan fejlődött, a mai – csaknem végleges – kép számos, többségében számon tartott építésziroda munkája nyomán alakult ki.

Az eltelt évek alatt épülő új és új épületeken jól megfigyelhető a mainstream építészeti alapvetések folyamatos változása. Míg például a székház épülethez kapcsolódó, Lukács István és Vikár András által tervezett Graphisoft fejlesztői épület szinte akadémikusan folytatta a Cságoly által kialakított építészeti nyelvezetet, addig a Sylvester Ádám tervezése folytán megvalósuló „C” jelű épület eltávolodott a plasztikusságtól, mint építészeti problémától, és a tömegalakításnak másféle, az építészeti struktúrában gyökerező elveit próbálta a Parkban alkalmazni. A legelső épületek építészeti felvetéseinek színvonala egyfajta minőségi elvárást, belső készletet jelentett a területen később megjelenő tervezőirodák számára. Ez önmagában nagyon fontos, ünneplendő, jobb sorsú

országokban pedig vélhetően természetes folyamatként alakult. A Parkban aztán valósultak meg olyan épületek is (Horváth Zoltán munkáira gondolok, a „D” jelű épületekre és az étteremre), amelyek öntörvényű módon másfelé, egyfajta design-igényű, de posztmodern gyökerű irányban keresgéltek, s noha önmagában ez a keresgélés vezethetett volna figyelemreméltó építészeti eredményekre is, itt sajnos nem ez történt.

Az is jelentős változást idézett elő, hogy átalakult az irodaházat bérlők piaca, illetve az azokhoz kötődő elvárások, és azon túl, hogy nagyobb belmagasságot, komolyabb kiszolgálást, gépészeti rendszereket követelnek ma már ugyanazok a funkciók, mint tíz éve, döntő változásként ugrásszerűen megnövekedett az a minimális alapterület, amelyet egy épületszintnek tudnia kell, azaz nagyságrendileg megnőtt a parkba kerülő épületek volumene. Ez a fejlemény egyszerűen léptékváltáshoz vezetett: az a „vállaléptékű”, azaz pár száz négyzetméter alapterületű felfogás, amelyek korábban szerethető épület-köntöseit adták az amúgy semleges irodafunkciónak, folytathatatlanokká váltak. Mind a Szász László által tervezett „S” jelű épület, mind pedig tárgyi, „M” jelű épületünk észrevette ezt a problémát, és – noha eltérő építészeti koncepciókkal – de kezelni tudta azokat: a négyzetméter-igények teljesítése mellett sem a Park léptékén, sem pedig a kezdet kezdetén lefektetett építészeti minőség erőterén nem esett csorba. Így például a parki tömegtagoltság a sokkal nagyobb léptékű Szász-féle háznak is sajátja lett: azzal a ma is kurrens építészeti eszközzel operált, hogy a tagolt alaptömeg képzeletbeli befoglaló formáját tekintette alapformának, és abból „kivágva”, féludvarokat elvéve alakította ki a tagolt képletet úgy, hogy ezt a kettősséget, az alapforma és a kivágás felületeinek megkülönböztetését az anyagok használatában is demonstrálta. De egészen másféle változások is zajlottak: míg az első épületek pinceszint nélkül épültek (azaz jelentős méretű felszíni parkolók jelentek meg a parkban), addig később egy, végül 3 pinceszintes megoldások reagáltak az egyre fokozódó helyzetre, amely nemcsak égető helyi problémaként, hanem bérlői elvárás-ként is egyre lényegesebb lett.

Az „M” jelű épület lassan két éve elkészült, közel 12 ezer négyzetméteren két nagy cég, a Microsoft irodái és a Servier laborjai osztoznak. A Lukács István, Vikár András és Gaschler Gábor által jegyzett bérirodaház állhatna bárhol, hiszen alaklépote lényegében a léptékéből (alacsony magasság, relatíve nagy bruttó terület) és alapkoncepciójából (tagoltság iránti vágy) következik. Ám mégis a helyén van, mert a peremfeltételként kapott és saját maga számára föladvott építészeti problémáira a korábbi parki épületek építészeti közösségén belül, ahhoz viszonyítva keresi válaszait. Ez a kettősség – a Szász-féle házhoz

hasonlóan – egyfajta arányosságot jelent: természetes távolságot a tízéves épületek világától, ugyanakkor egyfajta kohéziót erősítve azokkal új, de azokra reflektáló építészeti nyelvezettel. A három pinceszintből, földszint+két emeletből, illetve tetőszintből álló „M” jelű épület egyebek mellett két érdekes építészeti problémát vet fel: a tagoltság kérdését és a téglahasználat mikéntjét, az elismerésen túl érdemes ezeket közelebbről is szemügyre vennünk.

A feszesen szerkesztett alapképlet érzékletesen fejezi ki azt a tervezői szándékot, hogy a Park szomszédjában lévő egykori gázgyári épületek felé összefogottabb, egy vonalra rendezett, falszerű tömegalakítás a park felé oldottabb, tömegében mozgalmasabb megfogalmazást nyerjen. Lehet vitatni a tagoltság mértékét, például azt, hogy építészetiileg szükség volt-e az épület felépítményének kettévágására (a két részt könnyed kültéri hidak kötik csupán össze), vagy ez már túl óvatos lépés volt, de a két teljesen külön bérlő helyfoglalása utólag igazolta ezt a gesztust. Az az ember érzése, hogy a tagoltság, mint építészeti probléma a Graphisoft Park épületeinek

66

egyik fő mozgatórugója, építészeti kísérletezési csatornája. Nem véletlen, hiszen a helyszín, a beépítés sűrűsége már a legelején arra késztehetette az építésze- ket, hogy a semleges irodafunkciónak oldott, tagolt formát adjanak, de fordítva is igaz lehet: a legelső épületek építészeti alapproblémája épp ez volt: az elemekből, részekből összeálló plasztikus megformálás, és ez találkozott a konkrét megrendelői programok nagyság- rendjével. Cságoly téglasíkokból és jól elkülöníthető, absztrakt alaprajzi egységekből álló, az egyes tömegeket transzparens módon összekötő, komponált tagoltságát, Keller formált tagoltsága követte. Míg ugyanez Sylvester épületénél elsősorban alaprajzi következmény, és az alap- rajzi raszterből, mint struktúrából fakadt, addig Lukács és Vikár – székházépületet bővítő – fejlesztői épületénél

Fotó: Bujnovszky Tamás

megint a Cságoly-féle komponált tagoltság következett, ám annak absztrakt könnyedsége nélkül (ez rámutatott arra is, hogy a székházépület építészeti alapvetései olyan sajátos stílári kísérletet jelentenek, amelyek nemigen folytathatók).³ Szász nál a már említett negatív tömegalakítási koncepció jól tükrözi az építészeti tagoltság napjainkban divatos elveinek magabiztos, és következetes, ha kissé sematikus használatát is. Lukács és Vikár „M” jelű épületénél a tagolás építészeti eszköze alaprajzában, helyszínrajzában „kígyószerű” vonalvezetést tükröz, a kettévágás gesztusa mellett. Mindez a rajzok ismerete nélkül kevésbé érvényesül, ráadásul – ha valóban építészeti szándék volt – mindezt elmossa a tetőszint kontúrja alatt mindig burkolatot váltó alépítmény: a téglaburkolat a tömegek öbleiben üvegfalra vált, azaz az épület úgy is értelmezhető, mint egy nagyméretű (négy szintes) üveghasáb, amelyből alacsonyabb téglaszárnyak nőnek ki. Ezt az apró koncepcionális következetlenséget csak azért említem, hogy rávilágítsak, itt nem valamely előre eltökélt, elvont építészeti elv konzekvens végigviteléről van szó (mint a székházépület vagy az „S” jelű épület esetében), hanem sokkal inkább szélességi és magassági arányokról, építészeti dramaturgiai pontok (pl. bejárat) profi megfogalmazásáról és magabiztos, rutinszerű építészeti fordulatokról. Szeretném azonban hangsúlyozni, hogy itt és most ez üdítően hat, fontos és arányos építészeti magatartás. Egyrészt azért, mert építészeti állításai kicsit kortalanná válnak, és ez ebben az intenzív, az egyes építési koroktól, trendektől nagyon is függő közegben jó és hosszútávon érvényes alapvetés. Másrészt azért, mert az épület alapvető szerkesztettsége, belső struktúrája (közlekedési rendszere), illetve az abból következő tömegbeli összefogottság fegyelmezi a teljes kompozíciót.

Épületünk téglahasználata alapvetően szakít a csaknem valamennyi korábbi parki tégláépületre jellemző síkszerű

attitűddel. Anyaghasználata sem koncepcionális eredetű: ez egy téglaburkolatú ház. Épp ezzel a gesztusával vonja ki magát az utóbbi bő másfél évtized honi téglakultúrájának hatása alól. Az a parki újszerűség, amely a kerámiaszerű, sajátos színvilágú téglák kiválasztását és tömegszerű alkalmazását jelenti éppen elég, és fontos hozzáadott értéket jelent. Persze az is észrevehető, hogy a téglafelületek a Parkban – Keller egyik házának minimális téglaplasztikájától eltekintve – semleges felületként jelennek meg. Az alkalmazott tégláépítészet érzelmisségét ezért mindig az adja, hogy a felület felhasználási módja milyen (mennyire szétszabdalt, mennyire sík-, illetve burkolatszerű stb.). Ezekben a téglahomlokzatokban aztán visszaköszön a park építészeti hagyományaira, de az építésziroda számos korábbi munkájára is jellemző plaszticitás iránti vágy: a téglafelületekben megjelenő homlokzati nyílások kompozíciója hasonlóképp öntörvényű eredményre vezet, mint a tömegalakítás. A kézenfekvően homogén, kvázi-szalagablakos irodaház-igényt elmossa a gyakran két szintet is átfogó, szinte léptékváltást eredményező hatalmas nyílások eszköztára, amelyek már nem a szerkesztésből, vagy az épületbelső törvényszerűségeiből, hanem egyfajta tervezői intuícióból, grafikai vágyból következnek csupán (mindennek demonstratív példái a homlokzati nyílásokban megjelenő színes dekorációs célú üvegcsíkok is). Ez a fajta homlokzatképzés egy kicsit gyengíti a téglakubusok kortalanságának erejét. Egyrészt azért, mert méretüknél – és a köztük maradó téglafelületek keskenységénél – fogva helyenként kikezdi a falas hatású szerkesztést (olyannyira, hogy a homlokzattól hátrahúzott pillérek következtében valójában nem is teherhordó szerkezet a homlokzat!). Másrészt azért, mert továbbjuttatják síkbeli eszközökkel – a tervezőiroda által a már említett fejlesztői épületnél alkalmazott – és fentebb már tárgyalt stílári tagoltságot, amelyet ez az épület elsősorban – és szerintem helyesen – a tömegével jelenít meg. Azonban a tömegalakítás fegyelme, és lendülete, a síkban tartott és önmagukban tagolatlan téglafelületek valóban kölcsönöznek egyfajta ipari jelleget az épületnek, amennyiben ez alatt az alapvetően a technológia által meghatározott építészetet, illetve a tégláépítészethez társuló ipari konnotációkat értjük. A nemrég Pro Architectura díjjal jutalmazott, 2007-ben elkészült „M” jelű épület tervezői jól bántak azzal a kontextussal, amely bő évtizede határozza meg a Graphisoft-ingatlanfejlesztés egy részének alakulását. Így az épület is jól bánik azzal, mert szűkszerűen túllép rajta, de reflektál is rá, így hoz létre megnyugtató és a rendszert erősítő épület-elemet a gázgyári tornyok tövében.

JEGYZETEK

1. pl. Vargha Mihály: Graphisoft Információs Park, in: Új Magyar Építőművészet, 1998/5 szám, 26-31. old.; Golda János: Virtuális szilíciumvölgy a Duna-parton, in: Alaprajz, 1998/5 szám, 42-45. old.

2. Hogy mennyire volt szó bizonyos értelmű stílusreemtésről, azt jól illusztrálja Nagy Bálint 2000-ben, a Beszélőben megjelent következő gondolata is: „A három megépült műretek a hazai építészsakmára és ezen keresztül az ingatlanpiacra is nagy hatással van. Ezeknek az épületeknek a minősége, átütő sikere sok építészt bátorított stílusban közelálló kisebb-nagyobb épületek, épületcsoportok megtervezésére.” (in: Nagy Bálint: Fontos épületek egy különös helyen. Cságoly Ferenc és Keller Ferenc művei az aquincumi gázgyári parkban, in: Beszélő, 2000. november; <http://beszelo.c3.hu/00/11/20nagy.htm>)

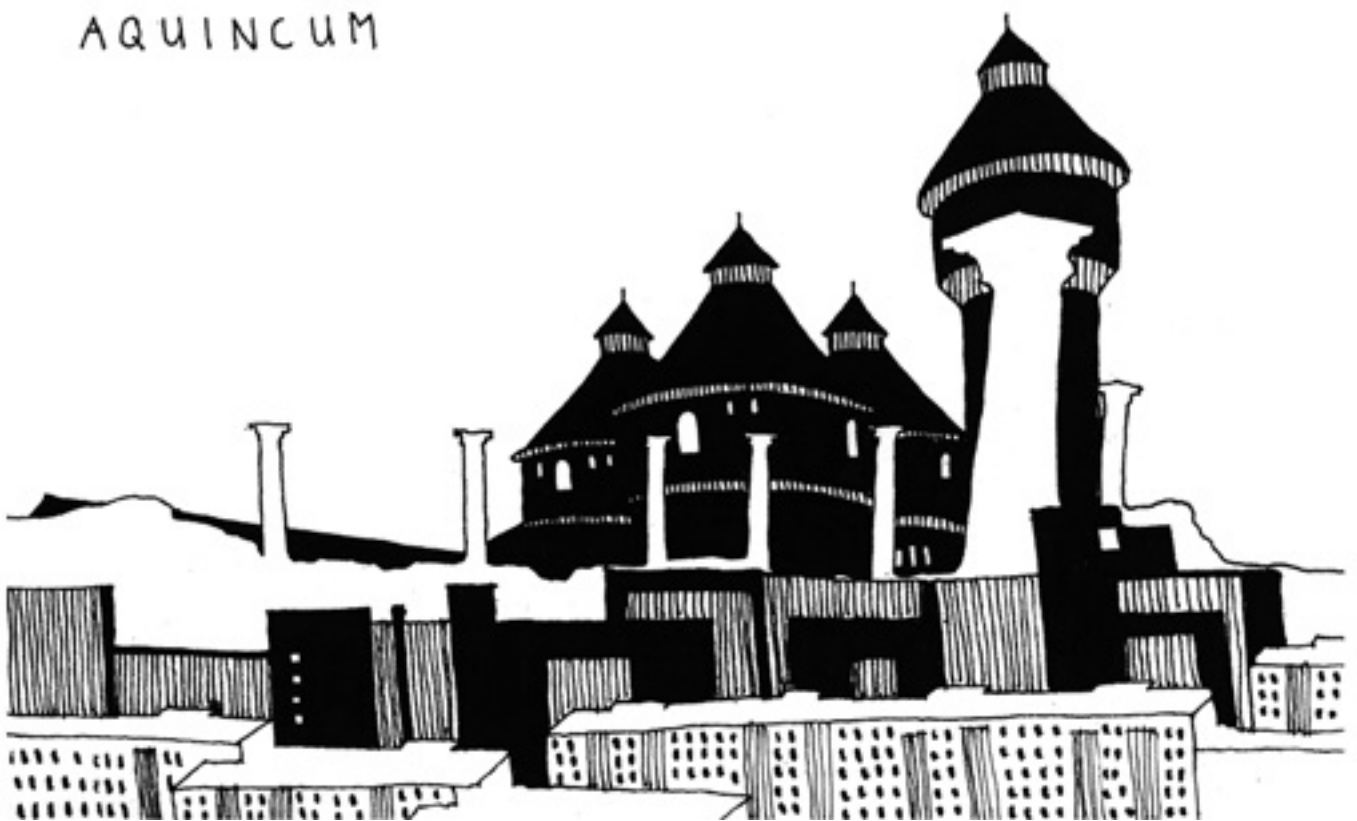
3. A szintén Lukács és Vikár Építésztúdió által jegyzett, a Graphisoft Parkkal szomszédos lakóparkon is jól megfigyelhető a székházépület építészeti stílusának követése, moderálása.

Jövőképek a jelenben

A BME negyedéves
hallgatóinak tervjavaslatai

AQUINCUM

Felfűződés

Baráth Éva
Bíró Emese
Boholy Ildikó
Ferenczi Nóra
Fodor Zita
Font Izolda

Budapest egyik legszennyezettebb területe Aquincumban az egykori gázgyár. Az ipari tevékenység során a létrejött hulladék anyagokat nem szállították el, hanem a földbe töltötték. A gázmassza magas vízálláskor most is továbbszívárog a Dunába. A volt ipartelep területére *ütemezett ökoszisztéma bevezetésével helyreállítást javasolunk*. A közvetlenül szennyezett részeket talajcserével, a közvetetten károsítottakat talajjavító növények ültetésével hoznánk helyre. Az adott terület jellegéhez illeszkedő növényállomány telepítését egész Aquincumban javasoljuk.

Aquincumot és környékét elemezve feltűnő, hogy míg a nappali élet az Aquincumi Múzeumnak és a Graphisoft Parknak köszönhetően mozgalmas, addig az esti, éjszakai és hétfégi jelenlét-nélküliség negatívan hat a terület atmoszférájára. Rontja a helyzetet a jelenlegi lakóterületek egyoldalú jellege és a közösségi funkciók hiánya. A környéken fellelhető lakáskínálat nem fedi le a szükségleteket, az árak és a lakásnagyságok a méretek és a minőség tekintetében a végletek között mozognak. A Graphisoft Parkban dolgozók igényeinek megfelelő lakások a környéken nem találhatóak. Ezért a volt gázgyár területén a beépítés második ütemeként *egy magasabb státusú lakópark építését javasoljuk*, az irodákban dolgozók és az itt tanuló diákok igényeinek a kielégítésére.

A különböző funkciójú, egymással nem kommunikáló területi egységek a kapcsolataik révén válhatnak élettel telivé. Az összeköttetéseket a határhelyzetben lévő területek biztosíthatják. Ezek közül *a hajdani iparvágány már funkcióját veszített vasúti töltése a leghangsúlyosabb*. Pozíciójából adódóan is ez érintkezik a legtöbb területtel. Ezért a beletervezett funkcióknak kapcsolatteremtő szerepük van a különböző státuszú területek és az ott élők korcsoportjai között. A helyzetükből *adódóan kiszolgáló jellegű és közösségi funkciójú épületek* kerülhetnének ide, elsődlegesen a Graphisoft Parkban dolgozók és a javasolt lakóparkba költözők igényeinek megfelelően.

A főleg ülőmunkát végző emberek számára fontos a rendszeres testmozgás, amely megköveteli a *sportolási lehetőségek* közelségét. Futópálya fogja körbe a teljes, Dunáig tartó területet, felfűzve sokféle funkciót (öltöző-szaunát, trambulín-elsősegély helyet, szabadtéri edzőparkot) és más sportolási lehetőségeket. A további javasolt közösségi funkciók, a *piac, az iskolához kapcsolódó tankert, a park és a hozzá kötődő kiszolgáló funkciók és a teázó* a környéken lakó-dolgozó összes korcsoport igényeivel számol.

01 közrezárt területek - önálló helytállás

gázgyár- fekete pont

A small map of the city shows the location of the 'gázgyár- fekete pont' area. The detailed site plan shows the layout of buildings and streets. The icons represent different building types and public facilities:

- Icon 1: Residential building
- Icon 2: Commercial building
- Icon 3: Public building
- Icon 4: Green space
- Icon 5: Parking lot
- Icon 6: Street lighting
- Icon 7: Public square
- Icon 8: Public building
- Icon 9: Public building
- Icon 10: Public building

a lakótelepre javasolt beépítési variációk

73

FELFÜZŐDÉS

BARÁTH ÉVA, BÍRÓ EMESE, BOHOLY ILDIKŐ, FERENCZI NÓRA, FODOR ZITA, FONT IZOLDA

AQUINCUM 2014
 Tanszéki Terv 3.
 Középülettervezés Tanszék
 BME, Építészmérnöki Kar

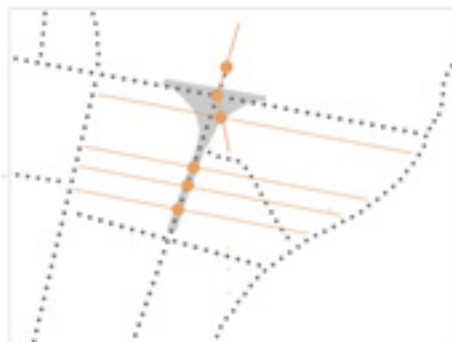

—

Felfűződés

Baráth Éva
Bíró Emese
Boholy Ildikó
Ferenczi Nóra
Fodor Zita
Font Izolda

02 határhelyzetek - összekötés

A térben a közelebbi körülmények miatt az új közlekedési útvonal a meglévő útvonalhoz csatlakozhat, a határhelyzeteknél a csatlakozás módját a tervben meg kell határozni. A csatlakozás módját a tervben meg kell határozni, a csatlakozás módját a tervben meg kell határozni.

75

FELFÜZŐDÉS

BARÁTH ÉVA, BIRÓ EMESE, BOHOLY ILDKŐ, FERENCZI NÓRA, FOODOR ZITA, FONT IZOLDIA

AQUINCUM 2014

Tanszéki Terv 3.
Középülettervezés Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

—

Felfűződés

Piac –

Aranyhegyi-patakpart

Baráth Éva

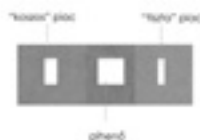
Bíró Emese

Boholy Ildikó

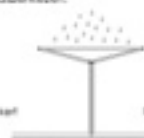
Ferenczi Nóra

Fodor Zita

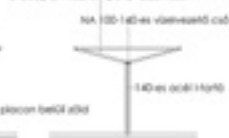
Font Izolda

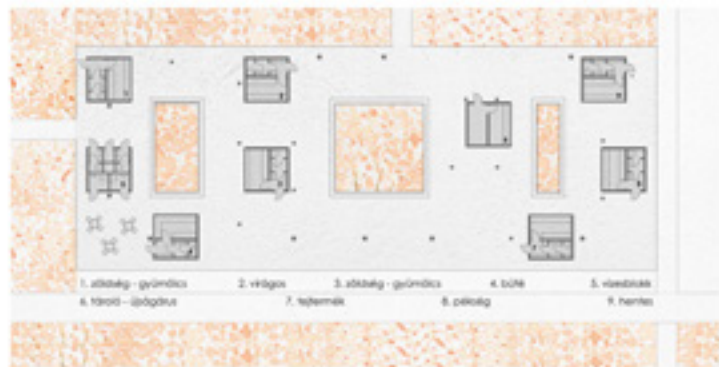
Ponyvazárkázat:

Grótközpön feletti ponyvazárkázat

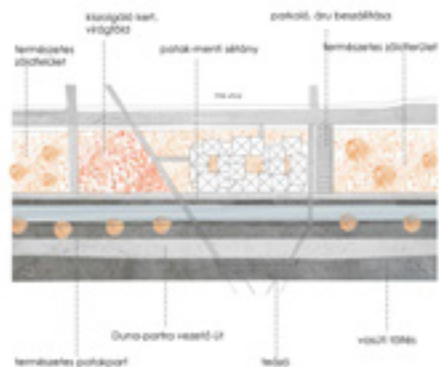

A piac az Aranyhegyi-patak mentén helyezkedik el, a Pók utca feletti oldalon. A patakparton reváltoztuk, az Északi oldalon egy gyönyörű sétányt alakult ki. A geometria itt is átveszték, a piacot zsendőként közvetlenül a patak. A piac kapcsolódhat az a hozzá közel eső fedélzet, közmű háló. Készen áll a beépítésre az újabb a vasút állomás feletti árkád alá. A városban a Pók utca köz-
 térségében élők számára a környék megújítását. Az alapvető funkcionálisan megújított, utáni szabványok követik, míg a létező épületek megújítását, a patakparton lévő régi épületek vannak, amelyeket homogén formában személtetőzhetők lehetnek. A különböző kerék funkciók köztöthetnek az épületek anyagi áll. szabadon tejeskedhetnek. A városban a patakparton
 parkolhatnak ki, amelyek kizárólagosak a városban, szabványos, illetve kisebb lakóközpön védőzónák. Az épületek ponyvazárkázattal vannak meg. A ponyva Grótközpön feletti zárkázat, a kerék alá
 hárts. három-közvetlenül-méretű kerék van, ennek függvényében változik a szerkezet-szabvány. Az épületek szerkezet a függőlegesen elhelyezett az épület, amit az jelezhetőnek a környék
 kerék és a kerék alá teret kialakítását. A ponyva anyag anyján lényegesen, megjelenése jöttök, a nyitott piaci térre referenciát.

Alaprajz

M=1:200

Helyszínrajz

M=1:1000

A-A metszet

M=1:200

B-B metszet

M=1:200

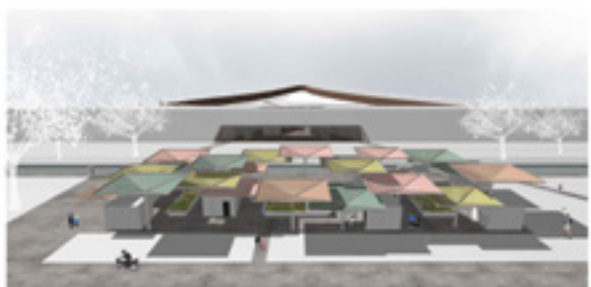
D-I homlokzat

M=1:200

N-I homlokzat

M=1:200

Piac, Aranyhegyi-patakpart

BARÁTH ÉVA, BÍRÓ EMESÉ, BOHOLY ILDIKÓ, FERENCZI NÓRA, FOÓR ZITA, FONT IZOLDA

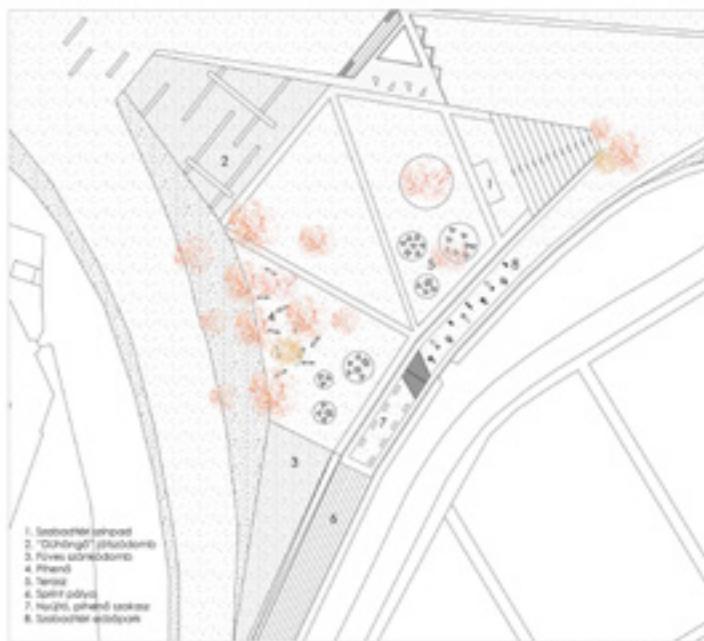
AQUINCUM 2014

Tanszéki Terv 3.
 Középülettervezés Tanszék
 BME, Építészmérnöki Kar

—
Felfűződés
*Közpark cukrászdával
és sörözővel*

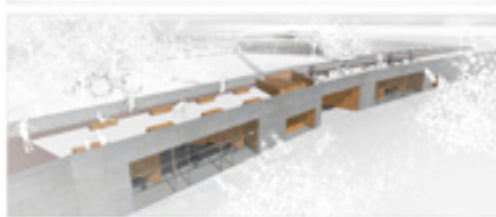
Baráth Éva
Bíró Emese
Boholy Ildikó
Ferenczi Nóra
Fodor Zita
Font Izolda

Háromszög alaprajz M= 1:500

Háromszög metszetek M= 1:500

Léghyánytervek

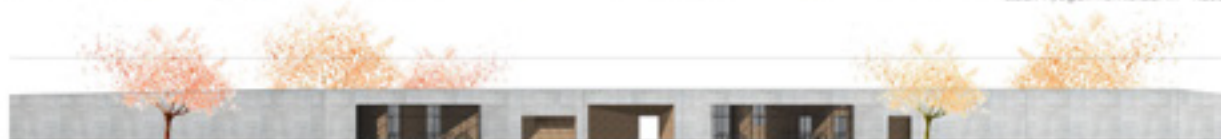

Metszet M= 1:200

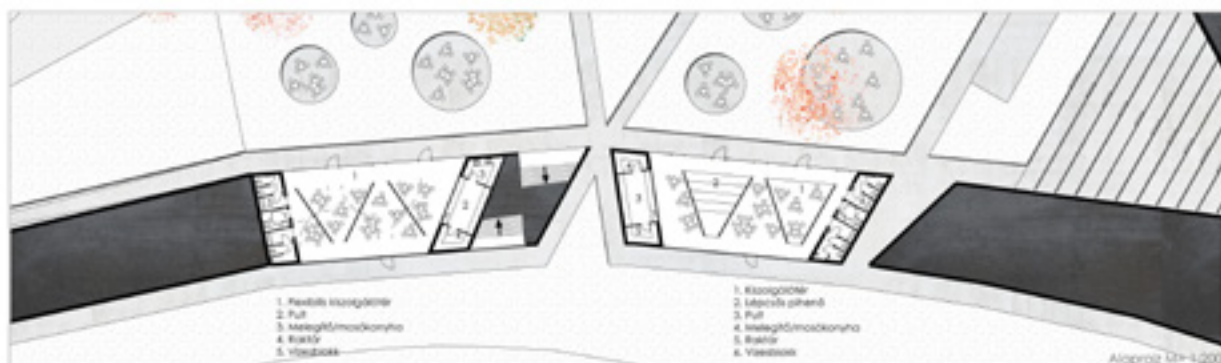
Metszet M= 1:200

Észak-nyugati homlokzat M= 1:200

Dél-keleti homlokzat M= 1:200

Alaprajz M= 1:200

Közpark cukrászdával és sörözővel

BARÁTH ÉVA, BÍRÓ EMESE, BOHOLY ILDIKÓ, FERENCZI NÓRA, FODOR ZITA, FONT IZOLDA

AQUINCUM 2014

Társulási Terv 3.
Közpótervezés Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

—
Felfűződés
Speciális tanterem
és bolt

Baráth Éva
Bíró Emese
Boholy Ildikó
Ferenczi Nóra
Fodor Zita
Font Izolda

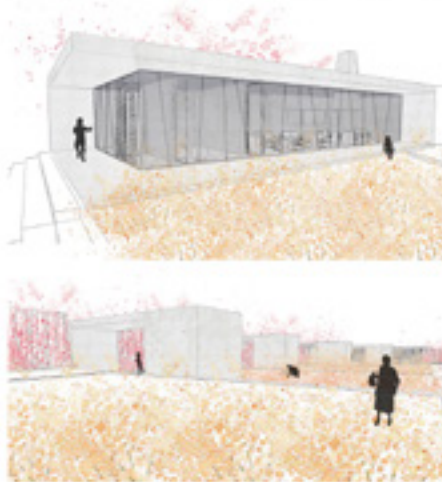
A tőléss déli részén található a könyvek oktatási és sportközpontja. Ezen a területen a jelenleg is meglévő 85 éves főiskola mellett kialakítva kerül egy általános iskola, és ezeket kiegészítve egy sportközpont is, mely kiszolgálja a környéken élők, dolgozók igényeit.

Az iskola keleti oldala lejtős terep, mely két végén magában foglal egy speciális tanterem és egy boltot is, ezt a terület pedig egy veheménys és grüncós kert fogja össze.

A kertben néhány kerli szanzónos pavilon kerül kialakításra, mivel egy veheménys igencsak sok vizet igényel, ezért a tanterem térszén kialakítás kerül egy vízelvezető, mely kihasználva a terep adottságait, az egész terület öntözését biztosítja.

A futópálya a kert mellett halad végig, magasan a folyamatosan követi a tőléss emelkedését. A kerlet és a futópályát egy növényfal választja el egymástól. A két funkció közötti határt egy betonozott uddarra futtatott futónövényekből álló kerlet jelenti.

- 1 - iskola
- 2 - fogadóter
- 3 - sportközpont
- 4 - sportudvar
- 5 - sportpálya
- 6 - speciális tanterem
- 7 - kerli pavilon
- 8 - bolt
- 9 - kert
- 10 - futópálya
- 11 - uddarpont
- 12 - új főiskola
- 13 - grüncós lakótelep
- 14 - gipszraktár park

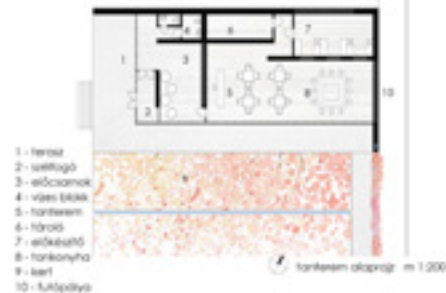

Speciális tanterem főzkonyhával

Ez a terem az iskola kerliének északi részén található, az iskolából könnyen megközelíthető. Alapvető koncepció volt, hogy egy olyan épület jöjjön létre, mely egyszerre a természetet idézi, de mégis az oktatási központ szerves része, ahol a gyermekek házatartásait, kerliésztéi lehetőségeit bővíthetnek, így válik a kert az oktatási gyakorlati elemévé.

Két meghatározó részből áll a ház: főmód, súlyos kőszoborral fal- és földmunkaszekerekből, és könnyű, filigrán függőnyfalból. Ennek következtében a ház csak az iskola udvara és a kert felé nyit.

A kert hosszában végigfutó növényfal betonozott rácsal mindegy a homlokzat folyófalra, összekapcsolja a tanteremmel a kerlet.

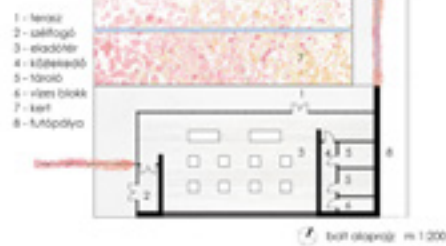
- 1 - terasz
- 2 - uddarpont
- 3 - előcsarnok
- 4 - vizes blokk
- 5 - tanterem
- 6 - tároló
- 7 - előcsarnok
- 8 - tanterem
- 9 - kert
- 10 - futópálya

Bolt

A tőléss legdélebbi részén kerül kialakításra egy üzletteliség, mely két könyvben is funkcionál, az iskola felé, és az éppen arra jörsz utómódra is nyitott. Az épület ugyanakkor elsősorban az iskola kerli felé nyit, az utca felől egy viszonylag magasan végigfutó szalagablakból táru elénk az Uddar. Ez a kőfalúszalag hangulatosabbá válik a szerkezeteknél is. A nagy előcsarnok alkalmanként helyet adhat kisebb iskolai rendezvények, kiállítások számára.

Csakúgy, mint a tanteremnél, és a kerliemnél, itt is meghatározó a természet felé fordulás és kapcsolódás, a homlokzat oszlopok, mindegy erős, becsatlakoznak a környezetbe.

- 1 - terasz
- 2 - uddarpont
- 3 - előcsarnok
- 4 - kőfalúszalag
- 5 - tároló
- 6 - vizes blokk
- 7 - kert
- 8 - futópálya

SPECIÁLIS TANTEREM ÉS BOLT

BARÁTH ÉVA, BÍRÓ EMESE, BOHOLY ILDKŐ, FERENCZI NÓRA, FODOR ZITA, FONT IZOLDA

AQUINCUM 2014

Tanszéki Terv 3.
Közpélettervezés Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

—
Felfűződés
*Trambulin és
elsősegélybolt*

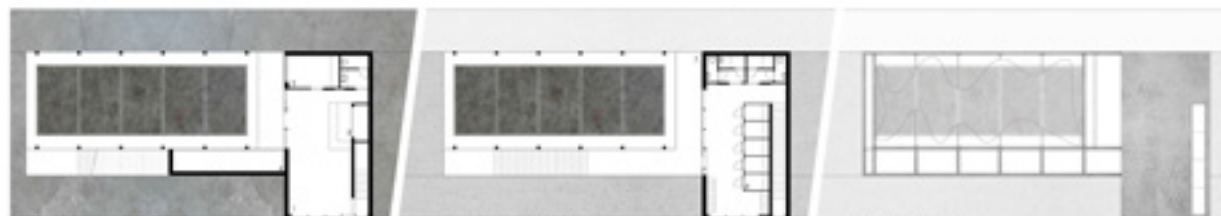
Baráth Éva
Bíró Emese
Boholy Ildikó
Ferenczi Nóra
Fodor Zita
Font Izolda

keleti homlokzat m=1:150 nyitott zárt

a helyszín közvetlenül az IBI mellett található a térben, vízfűtő üzemközfűtési a térhez kapcsolódóan

a homlokzaton megteremtendő háló a bejárattól a belső hőmérsékletváltozásokhoz hasonlóan időnyit

földszint alaprajz m=1:150

1. előtér, előcsarnok	2. lift
3. háló	4. szoba
5. mosdó, WC	6. garázs
7. parkolóhely	8. technikai helyiség

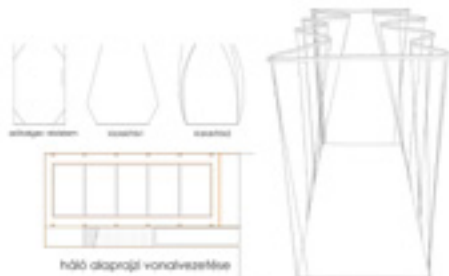
emelet alaprajz m=1:150

tetőterület m=1:150

hosszirányú metszet m=1:150

keresztirányú metszet m=1:150

háló alaprajzi vonalvezetése

Az épület egy kísérletként tervezett (max. 30 fős), 0,5-3,6 méteres trambulín pályát tartalmazó bevilágított tér. A funkció a helyi sportigény, és a Grapghoff Park wellnessigények ötvöztetéséből alakult ki. Az épület kétirányú, bejárattal a földszinten, egyben a járószínen található. A pályák mind a két irányba megközelíthetők. Az épületben a biztonsági háló az átlósra kötött szerszámot is elhelyez. A pályák körül beépített határozott megjelenésű a bejárattól is megközelíthető. A homlokzati osztás a belső tér kialakítását követően megvalósították. A jump culture magába foglalja az állványozás kivétel nélküli helyettesítés keresését, ezért elősegítőként a helyet kell adni, az épület méreteiből adódóan nem kap külön feladatot, de a felhasználó tartózkodását hangsúlyozni kell.

Háló az épületben

Az anyagok elsősorban a saját funkciójában, a pályák körül belső biztonsági zónában kell legjobban teljesíteni. A háló az akció irányú megfogásban kívül az érzékszervi tapasztalatot, valamint a felső lezárást is magába foglalja.

háló kialakítás

a trambulín az elemek között átlósan 3-4 méter az ügryesítő

bejárati kialakítás

rugalmas merevítő koncepciója a belső hőmérséklet

TRAMBULIN ÉS ELSŐSEGÉLYPONT

BARÁTH ÉVA, BÍRÓ EMESÉ, BOHOLY ILDIKÓ, FERENCZI NÓRA, FOODR ZITA, FONT IZOLDA

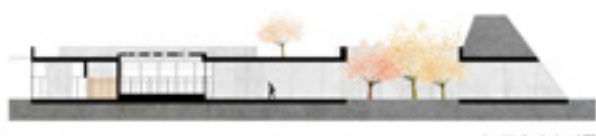
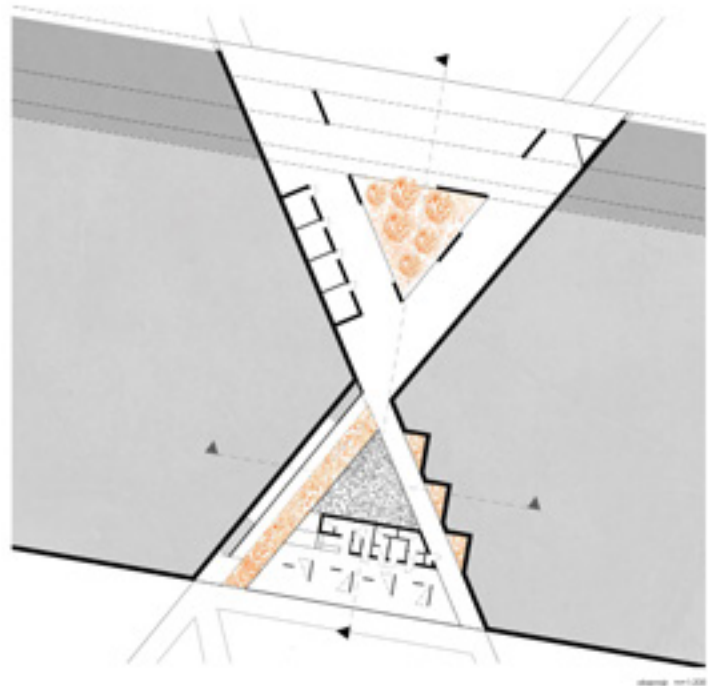
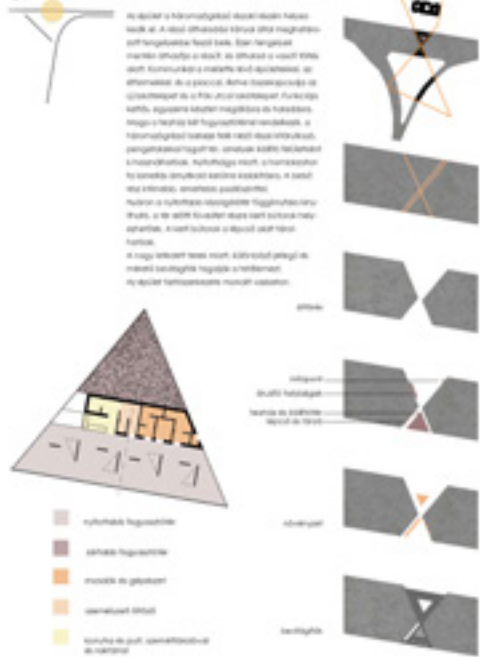
AQUINCUM 2014

Tanszéki Terv 3.
Középülettervezés Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

—
Felfűződés
Teaház, kiállítótér

Baráth Éva
Bíró Emese
Boholy Ildikó
Ferenczi Nóra
Fodor Zita
Font Izolda

TEAHÁZ, KIÁLLÍTÓTÉR

BARÁTH ÉVA, BÍRÓ EMESE, BOHOLY ILDIKŐ, FERENCZI NÓRA, FODOR ZITA, FONT IZOLDA

AQUINCUM 2014
 Tanszéki Terv 3.
 Középülettervezés Tanszék
 BME, Építészmérnöki Kar

—

Felfűződés

Sport, pihenés

Baráth Éva

Bíró Emese

Boholy Ildikó

Ferenczi Nóra

Fodor Zita

Font Izolda

A tóhész déli részén a futópályára főve kialakítása került egy kis sportpálya, ami csak a sportoláshoz szükséges kiegészítő funkciókat foglalja magában, mint az öltözők, csomagmegőrzés. A tóhész mellett a Gróphisport parkban dolgozók, valamint a környéken lakók is könnyen elérhetik a futópályát, aminek használatát megkönnyíti, ha itt öltözhetnek, lepakolhatnak. Ez egyelőre ki pihenő funkcióval az épület földszintjén, itt szauna és két magas terű medence várja a látogatókat. Az öltözők a kétféle rendelkezéshez igazodnak. Kettő a földszinten, kettő az emeleten található. Ezt a működést magyarázzák az alábbi koncepció ábrák.

- futás
- kirakás
- öltözők

földszint

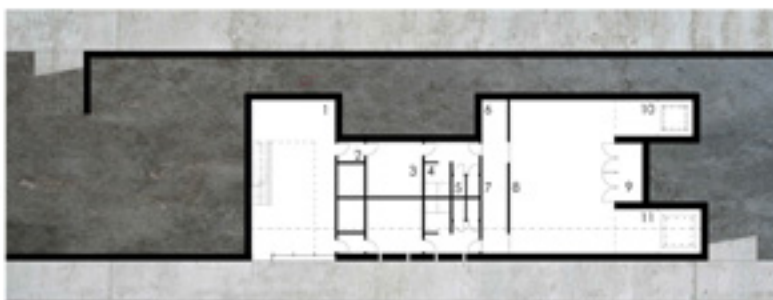
földszint

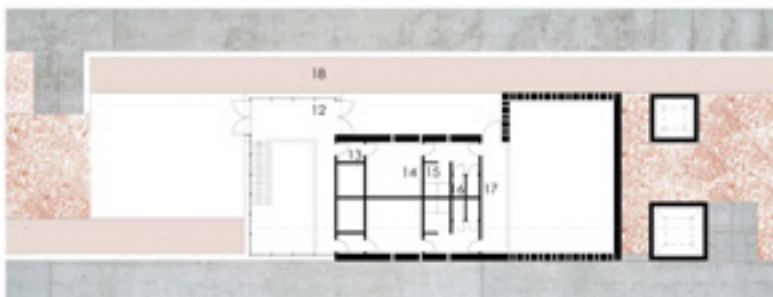
emelet

déli homlokzat, M = 1:150

földszint alaprajz, M = 1:150

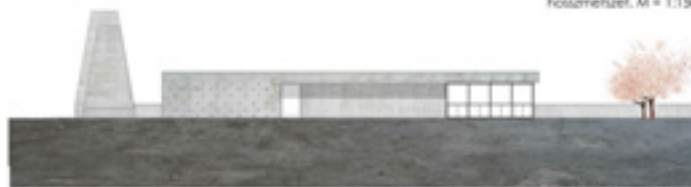
emeleti alaprajz, M = 1:150

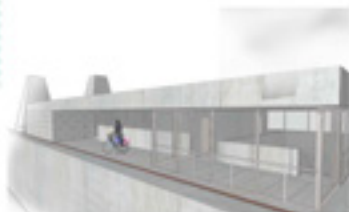
keleti homlokzat, M = 1:150

hatszöglet, M = 1:150

nyugati homlokzat, M = 1:150

SPORT, PIHENÉS

BARÁTH ÉVA, BÍRÓ EMESE, BOHOLY ILDIKŐ, FERENCZI NÓRA, FODOR ZITA, FONT IZOLDA

AQUINCUM 2014

Tanszéki Terv 3.
Középülettervezés Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

Heterogenitás

Németh András
Ordy Szilvia
Schneider Esztella
Szilágyi Norbert
Szökő Kristóf
Takács Gyula

Egy jól működő város létrehozásához egy átgondolt és átfogó terv szükséges. Ez az alapja minden beavatkozásnak, legyen az kis vagy nagy léptékű. A teljes területet átfogó tervet készítettünk, a romterülettől kiindulva a volt gázgyár területén át egészen a Duna partjáig. A sokféle beavatkozást felölelő elképzelés *Aquincumot olyan egységes városként képzelem el, mint valaha volt a római korban.* A célunk olyan új városi szövet létrehozása volt, melyben az egyes elemek együtt tudnak működni, a régi rendeltetésüket nagy részben megtartva.

A területnek ma is az egykori ókori város, a mai romterület a településszerkezeti meghatározója. *Aquincum város a városban,* Budapestben és Óbudában. A feltárt és feltáratlan romterületek, az Aquincumi Múzeum, a gázgyári lakónegyedek (a munkás és a tisztviselő telepek), a gázgyár megmaradt területei, a Graphisoft Park, a Pók utcai és a Kaszásdűlői lakótelepek, a Római-part és a Duna-part: mindezek együttesen egy várost alkotnak. Minden résznek sajátos hangulata, egyénisége van. *A területrészek nagyon heterogének, akár a beépítési szerkezetüket, akár a funkciójukat nézzük.* A tervezés során figyelembe vettük az egyes részterületek építészeti karakterét, funkcióját, kihasználtságát, megközelíthetőségét, továbbá a területek közötti közlekedési kapcsolatokat, illetve a zöld felületek helyzetét és szerepét.

A tervezési koncepció legfontosabb eleme a *kapcsolati rendszer kiépítése* volt. Egymástól karakteresen eltérő funkciókat és építészeti eszközöket javasoltunk annak érdekében, hogy ez a heterogén szövet egy élhető, fenntartható várossá válhasson. Alkalmaztunk mérnöki szerkezeteket, terveztünk pavilonokat, rehabilitáltunk ipari épületeket, helyreállítottunk műemlékeket. A pavilontól és a vízre helyezett építménytől a nagy léptékű épületig sokféle megoldást alkalmaztunk. A területtől függő sokszínű növényzet telepítése is hangsúlyozta a koncepciót: *a meglévő heterogenitás felerősítését.*

Első lépésként a Szentendrei út és a vasúti töltés találkozásánál létrehozunk *egy intermodális közlekedési csomópontot.* Központi szerepe miatt képes kiszolgálni a környező területeket, több útvonalat tehermentesít, és markáns megjelenésével meghatározza a városrész új arculatát. Ettől délre, a főút nyugati oldalán a jelenleg feltáratlan ásatási területen, a romok tiszteletben tartásával, *új sport és szabadidő parkot és arborétumot* hozunk létre. A közlekedési csomóponthoz és a sportterülethez szorosan kapcsolódik *a múzeum, amelyet új funkciókkal gazdagítottunk.*

A jelenlegi kőtár helyére javasolt *kiállító tér és közösségi ház* találkozási lehetőségeket teremt az itt lakók számára és új szintet visz az intézmény életébe. A gázgyári lakónegyed déli oldalára tervezett *gimnáziummal* kapcsolatot szándékozunk teremteni a jól működő, de a környezetétől független Graphisoft Parkkal. Ezt a szerepet tölti be *az egykori gáztározók helyére kerülő kiállító tér és a Dunáig lenyúló szabadidő park, szállodakomplexum és üdülőpark.* Ez az ipari park a volt gázgyári kátránytoronyok hasznosításával, egyedi kortárs installációival Óbudát Budapest egyik kiemelkedő szabadidős célpontjává tudná tenni. A városrész hangsúlyos záró eleme lehetne a folyó partján megjelenő *úszó stég (strandfürdő) létrehozása.*

hív / vasút / autópálya / nincs zebra / romok / zárva / üresség / gázgyár / óvoda / tornyok / töltés / sziget / vízpart / graphisoft / kávé / hiány / auchan / aszfalt / szemét / érték / idilli / erdő / duna / kőtár / múzeum / változás / tempó / patakmeder / heterogenitás / időtlenség / forrás / zaj / múlt / hiány / érdekeltenség / élet

Budapest / Aquincum

Aquincum területe már az ókorban is lakott volt, mely kezdetben főleg a környező katonai táborok kiszolgálásából élt, majd gyors fejlődésnek indult, mielőtt a 4. században a folyamatos támadások miatt Aquincum-polgárváros fokozatosan **elnéptelenedett**. Miután Aquincumot a Római Birodalom feladta, a romokon tovább folyt az élet egészen addig, míg 1778-ban egy obudai szőlőgazda az egykori város maradványaira talált munka közben.

Ennek köszönhetően e területnek ma is igen meghatározó szerepét, a szívéét, maga a romterület adja. Már a terület nevéből adódóan joggal gondolhatunk arra, hogy ez egy kisebb település és nem is tévedünk sokat, hiszen ez a hely egy **város** Budapestben. A romterület, a gázgyári lakópark, a gázgyári terület, a graphisoft park, a Pók utcai lakótelep együttesen egy városi alkotnak. A területet tehát városként működik a városban. Minden résznek sajátos hangulata és egyedi minősége van. A területszerek egymáshoz képest nagyon **heterogének**, egymástól jól elkülöníthető városzöveti lenyomatuk alapján is. Különböző szkeciókra bontottuk a helyszínt aszerint, hogy mely területek szorúlnak fejlesztésre, hol érdemes a meglévő értékeket felhasználva beavatkozni.

A tervezési koncepció szerves eleme volt a **kapcsolati rendszer** kiépítése illetve az egymástól karakteresen eltérő építészeti eszközök és funkciók elhelyezése oly módon, hogy azok kiegészítsék egymást és egy fenntartható, élhető várost szolgáltassanak ki. Elhelyezésére került intermodális közösségi közlekedési központ, szabadidő park és arboretum, kulturális központ és kiállítóter, oktatási központ, ipari élménypark, szálláskomplexum és üdülőpark. A területek eltérő építészeti eszközökkel lettek beépítve: memóriai szerkezet, pavilonok, ipari épülethablitáció, memóriai rehabilitáció, nagy léptékű beépítés, alacsony-intenzív beépítés, vízre helyezett építmény. Az egyes területek sokszínű növényzete is felerősíti a megfogalmazott koncepciót: a heterogenitás felerősítése.

/ heterogenitás

1. Amfiteátrum
2. Pók utca
3. Római part
4. feltáratlan romterület
5. Múzeum
6. Munkás negyed
7. Graphisoft
8. Gázgyár
9. Duna part
10. Hajógyári sziget
11. Tisztviselő telep
12. üres terület
13. Auchan
14. Kaszásdűlő

/ határok

/ meglévő alapterületek

/ régi kapcsolatok

/ létező kapcsolatok

/ hiányzó kapcsolatok

/ koncepció tengely

/ új kapcsolati rendszer

/ új alapterületek

/ meglévő zöld területek

/ új zöld területek

HETEROGENITÁS / 1

NÉMETH ANDRÁS, OGRY SZILVIA, SCHNEIDER ESZTELLA, SZILÁGYI NORBERT, SZÓKÓ KRISTÓF, TAKÁCS GYULA

AQUINCUM 2014

Tanszéki Terv 3.
Középülettervezés Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

—
Heterogenitás
Szabadidő park
és arborétum

Németh András
Ordy Szilvia
Schneider Esztella
Szilágyi Norbert
Szökő Kristóf
Takács Gyula

/konceptció

helyszín:

Szentendrei út nyugati oldala, jelenleg feltáratlan romterület. alapterület 10ha szinte teljesen kihasználatlan zöld terület, északi oldalon szabadon álló családi házas beépítéssel nagy részét sűrű fás növényzet borítja számottevő a hajléktalanok jelenléte, a beépített részekben is látható az elhanyagoltság a környező lakó és közterektől szinte teljesen el van zárva

tervezési szempontok:

meglévő úthálózat kiegészítése, könnyebb megközelíthetőség, átjárhatóság biztosítása cölterületen a lehető legminimálisabb építészeti beavatkozás, romok, és a növényzet esőcsatornák figyelembe vétele megőrzés olyan funkciókkal, melyek szociális rétegekkel ide tudnak vonzani hosszabb távon, jelenleg itt élők szociális problémáinak megoldása, valószínűleg más helyszínen

az új épületek kizárólag a meglévő alaprajzra illeszkednek, szerkezetük egységesen könnyű fa szerkezet, könnyen felépíthetőek és elbonthatóak arculatuk a funkció és környezetből adódóan változik, amennyire az anyag használat engedeli (az azonosító számok a földszinti alapterülettel egyenlők)

tájépítészeti elemek:

- 1: északi bejárat - kapcsolat: intermodális csomópont
- 2: gördeszkás park
- 3: fitness park
- 4: játszótér
- 5: rendezvény tér
- 6: sport pályák: kosárlabda, röplabda, tenisz
- 7: nyugati bejárat- kapcsolat: Huszti utca kiegészített szakasza
- 8: füvész kert
- 9: tea ház és piknikező tér
- 10: mesterséges szánkó domb
- 11: futó pálya
- 12: déli bejárat- kapcsolat: Kaszásdűlő lakótelep
- 13: labdarúgó pálya
- 14: bmx pálya
- 15: nyugati bejárat- kapcsolat: Aquincum múzeum, új gyalogos híd

/ alaprajzok, homlokzatok

83. bejárat, öltöző (2szint), info pult, kilátó pont

198. étterem (2szint)

75. sport klub helység

85. sport klub helység

43. öltöző (2szint), kerékpár tároló

48. bejárat, info pult kilátó pont

93. gazdasági épület, benne: raktár, műhely, iroda, elsősegély

80. növény ház, kiselőadó

36. kilátó

166. étterem, bár (2szint) központi rendezvény terem

64. büfé

105. kondi terem (2szint)

HETEROGENITÁS/ SZABADIDŐ PARK ÉS ARBORÉTUM

NÉMETH ANDRÁS, ODRY SZILVIA, SCHNEIDER ESZTELLA, SZILÁGYI NORBERT, SZÓKÓ KRISTÓF, TAKÁCS GYULA

AQUINCUM 2014

Tanszéki Terv 3.
Középülettervezés Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

—
Heterogenitás
*Ipari élménypark
és látogatóközpont*

Németh András

Ordy Szilvia

Schneider Esztella

Szilágyi Norbert

Szökő Kristóf

Takács Gyula

1 / koncepció

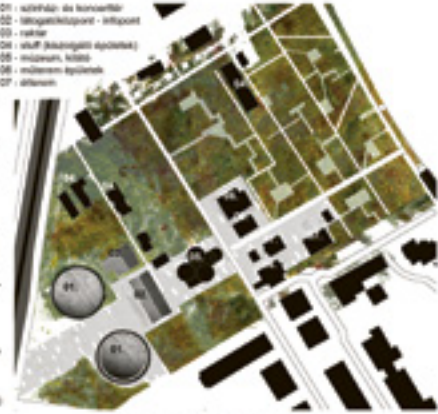
Kulturális, kereseti, design- és rekreációs központ, nemcsak az események, hanem a terület egészének megújítása a környező felületek és a szektáriságot is részben át-
 Az irányítási koncepció, az építés, információ-tervezés, dialógos tervezés, elfogott, reális
 Készítette: Magyarországi Építészeti Kamara, Kézírtés: Magyarországi Építészeti Kamara, Kézírtés: Magyarországi Építészeti Kamara, Kézírtés: Magyarországi Építészeti Kamara

A projektterület a szomszédos lakóterület, vagyis szűk, légtelen elterjedésű terület. A meglévő állapot belföldi területek a lakóterülettel szembe fordítottan a környező felületekkel szembe fordítottan. A meglévő állapot belföldi területek a lakóterülettel szembe fordítottan a környező felületekkel szembe fordítottan.

Az építési koncepció a terület egészének megújítása. A meglévő állapot belföldi területek a lakóterülettel szembe fordítottan a környező felületekkel szembe fordítottan. A meglévő állapot belföldi területek a lakóterülettel szembe fordítottan a környező felületekkel szembe fordítottan.

A látogatóközpont építésével a terület egészének megújítása. A meglévő állapot belföldi területek a lakóterülettel szembe fordítottan a környező felületekkel szembe fordítottan. A meglévő állapot belföldi területek a lakóterülettel szembe fordítottan a környező felületekkel szembe fordítottan.

- 01 - színház és koncertterem
- 02 - látogatóközpont - infopont
- 03 - park
- 04 - új építési terület
- 05 - meglévő terület
- 06 - meglévő terület
- 07 - út

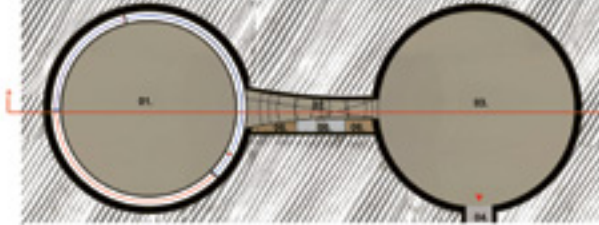

1. ábrák: 'szurdok' geometriája

Az építési koncepció a terület egészének megújítása. A meglévő állapot belföldi területek a lakóterülettel szembe fordítottan a környező felületekkel szembe fordítottan. A meglévő állapot belföldi területek a lakóterülettel szembe fordítottan a környező felületekkel szembe fordítottan.

2 / 01 - koncert- és színházter

1. ábrák

- 01 - színház ter - magasságok helye
- 02 - színház ter - szint
- 03 - koncert színházter
- 04 - koncert színházter
- 05 - meglévő terület (magasságok, stb.)
- 06 - meglévő terület (színházter, stb.)

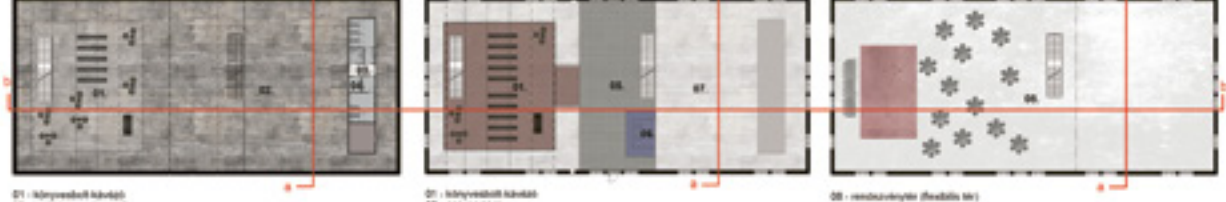

1. á-b metszet

3 / 02 - látogatóközpont-infopont

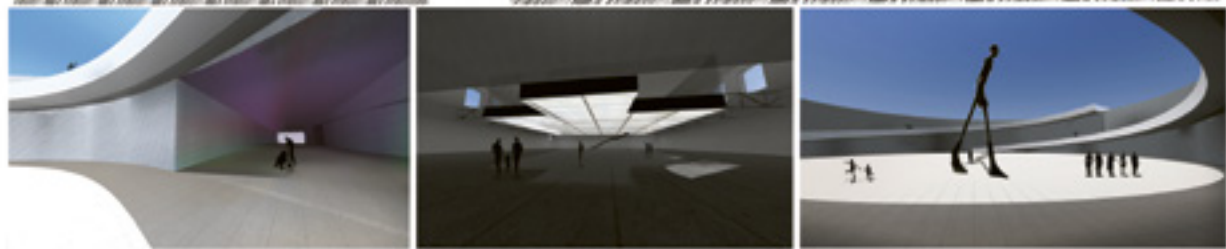
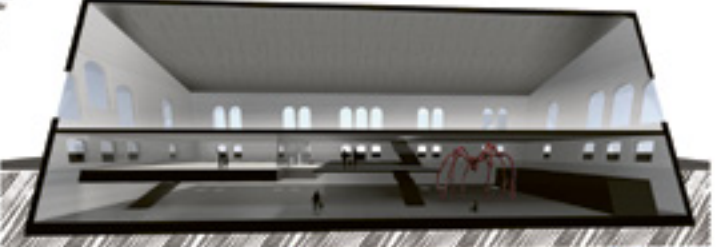
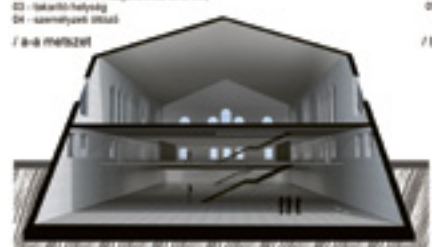
1. ábrák

- 01 - látogatóközpont
- 02 - látogatóközpont
- 03 - meglévő terület (magasságok, stb.)
- 04 - látogatóközpont
- 05 - látogatóközpont

1. á-b metszet

1. b-b metszet

HETEROGENITÁS/ IPARI ÉLMÉNYPARK ÉS LÁTOGATÓKÖZPONT

NÉMETH ANDRÁS, ODRY SZILVIA, SCHNEIDER ESZTELLA, SZILÁGYI NORBERT, SZÓKÓ KRISTÓF, TAKÁCS GYULA

AQUINCUM 2014

Társulási Terv 3. Középülettervezés Tanszék BME, Építészmérnöki Kar

—

Heterogenitás

Stégyfürdő

Németh András

Ordy Szilvia

Schneider Esztella

Szilágyi Norbert

Szökő Kristóf

Takács Gyula

/ helyszínrajz 1:2000

szállókompleszum:

- O1 foglalkoztató
- O2 centrumépület
- O3 szállóépület
- O4 kempingek helye
- O5 apartmanlakások

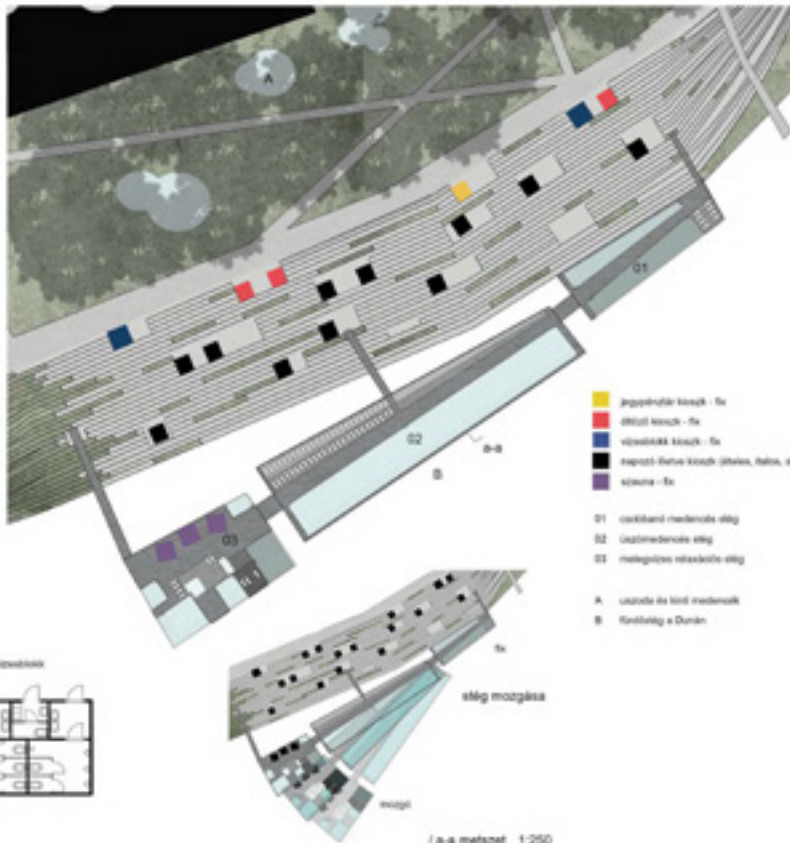
szabadidős épületek, helyek:

- O6 szilánccentrum, klub
- O7 uszoda
- O8 teniszpálya
- O9 stéglabdás

/ koncepció

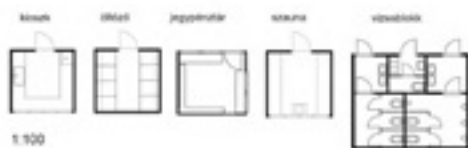
A Gáspár úti és a Csónakos uti közötti területen egy szállókompleszum és szabadidős park, valamint egy uszoda, egy horgászcentrum és a **STÉGFÜRDŐ**, illetve egy **stéglabdás** játszótér. Itt egy komplexum a régi Gáspár úti épületek helyén, illetve pedig apartmanlakások töltik ki, amelyek a lakóközösséget is tartalmazzák magukban. A park közlekedés, hogy teniszpálya is található benne, melynek fő részét a régi Csónakos uti épületek képezik. Ezen kívül a terület egy kempingterülettel rendelkezik egy szabályos layouttal, illetve az egy szabadidős épület is megvan a területen. A szabadidős épületek mellett a stéglabdás játszótér is található. A területen nagyszabású uszoda, melynek kemping is lehetne, ha van is igény. Ezekben a parkokban bármilyen funkció (játék, labda, stb.) található, éppen kívül a magasabb szintű funkciók helyettesítését a jogszabályok (szabályozás) alapján. Ezeket már felfüggesztett a területen. Ezeket már felfüggesztett a területen. Ezeket már felfüggesztett a területen. Ezeket már felfüggesztett a területen.

/ alaprajz 1:250

- jogszabályi kemping - 1x
- stéglabdás játszótér - 1x
- vízszintes kemping - 1x
- kemping-terület kemping (játék, labda, stb.)
- klub - 1x
- O1 szállóépület modernizáció
- O2 szállóépület modernizáció
- O3 modernizáció modernizáció
- A uszoda és kemping modernizáció
- B kemping és klub modernizáció

kioszk vagy napozó

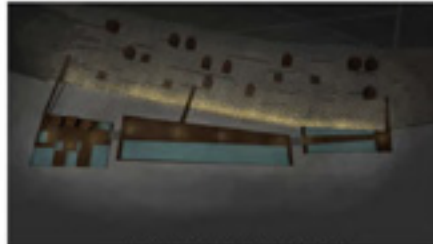
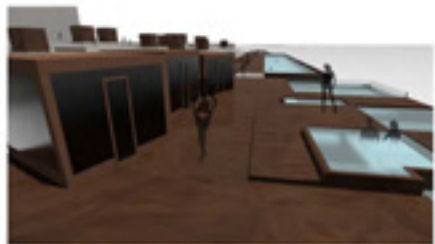
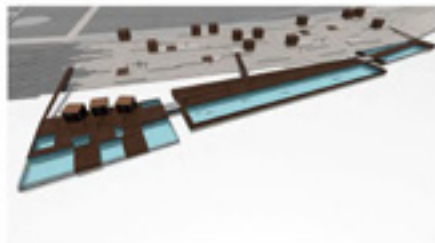
/ homlokzat 1:250

/ a-a metszet 1:250

/ látvány

szabadidős épületek az új építési területen

HETEROGENITÁS / STÉGFÜRDŐ

NÉMETH ANDRÁS, OGYI SZILVIA, SCHMEIDER ESZTELLA, SZILÁGYI NORBERT, SZÓKÓ KRISTÓF, TAKÁCS GYULA

AQUINCUM 2014

Tanszéki Terv 3.
Közpületelevélés Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

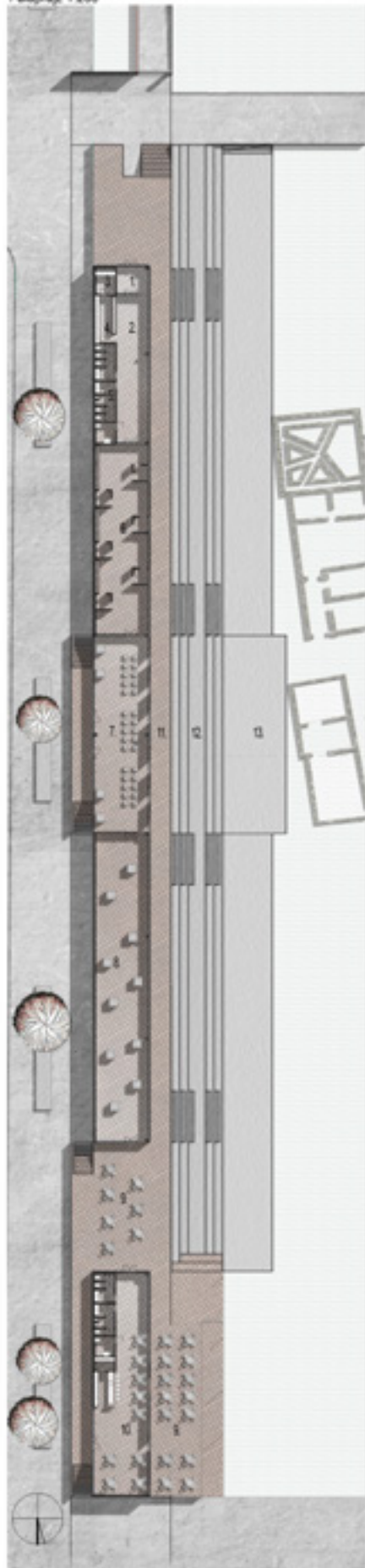

—

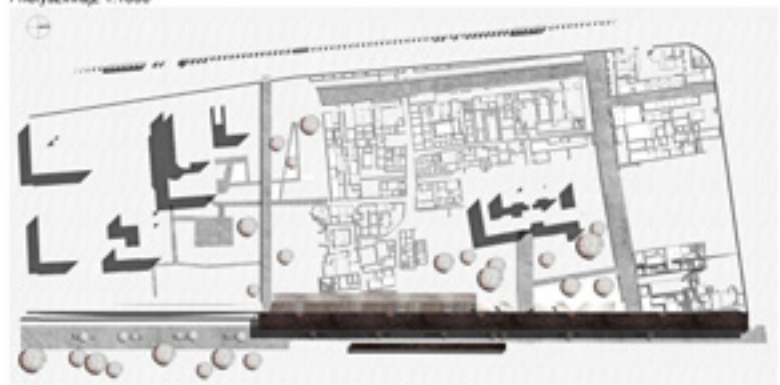
Heterogenitás
Kulturális központ
és kiállítótér

Németh András
Ordy Szilvia
Schneider Esztella
Szilágyi Norbert
Szökő Kristóf
Takács Gyula

/ alaprajz 1:200

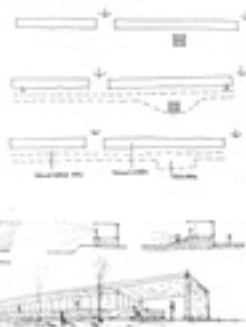
/ helyszínrajz 1:1000

/ funkciók

1. előter
2. előterrel és szobával
3. szoba
4. szoba
5. szoba
6. szoba-konyha
7. szoba és szobával
8. szoba
9. szoba - szoba
10. szoba
11. szoba szobával
12. szoba - szoba
13. szobával szoba

/ koncepcióbrák

/ műleírás

Alapvető adatok

A terv egy hosszú, keskeny területre készült, a területen belül a központi részen helyezkedik el a kiállítás helye. A kiállítás helye a területen belül a központi részen helyezkedik el, a kiállítás helye a területen belül a központi részen helyezkedik el.

A kiállítás helye a területen belül a központi részen helyezkedik el, a kiállítás helye a területen belül a központi részen helyezkedik el. A kiállítás helye a területen belül a központi részen helyezkedik el, a kiállítás helye a területen belül a központi részen helyezkedik el.

A kiállítás helye a területen belül a központi részen helyezkedik el, a kiállítás helye a területen belül a központi részen helyezkedik el. A kiállítás helye a területen belül a központi részen helyezkedik el, a kiállítás helye a területen belül a központi részen helyezkedik el.

A kiállítás helye a területen belül a központi részen helyezkedik el, a kiállítás helye a területen belül a központi részen helyezkedik el. A kiállítás helye a területen belül a központi részen helyezkedik el, a kiállítás helye a területen belül a központi részen helyezkedik el.

/ átnézeti alaprajz 1:500

/ keleti homlokzat 1:500

/ nyugati homlokzat 1:500

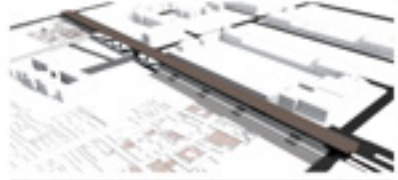
/ b-b metszet 1:500

/ északi, déli homlokzat 1:500

/ a-a metszet 1:500

HETEROGENITÁS / KULTURÁLIS KÖZPONT ÉS KIÁLLÍTÓTÉR

NÉMETH ANDRÁS, ODRY SZILVIA, SCHNEIDER ESZTELLA, SZLÁGYI NORBERT, SZÓKÓ KRISTÓF, TAKÁCS GYULA

AQUINCUM 2014

Tanszéki Terv 3.
Középülettervezés Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

—

Heterogenitás

Oktatási központ

Németh András

Ordy Szilvia

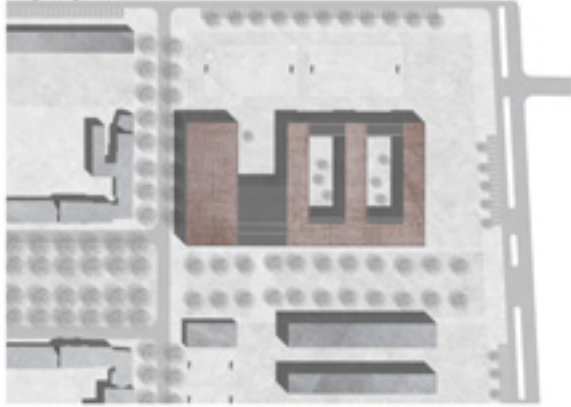
Schneider Esztella

Szilágyi Norbert

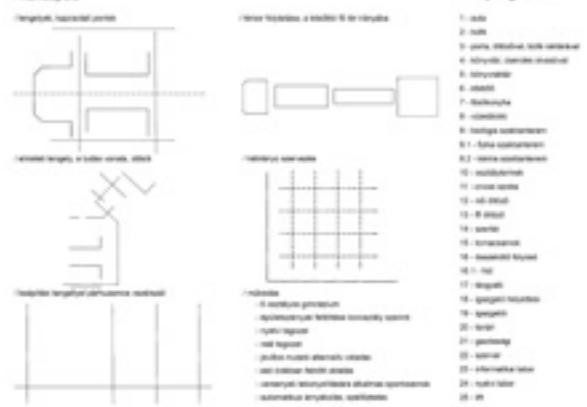
Szökő Kristóf

Takács Gyula

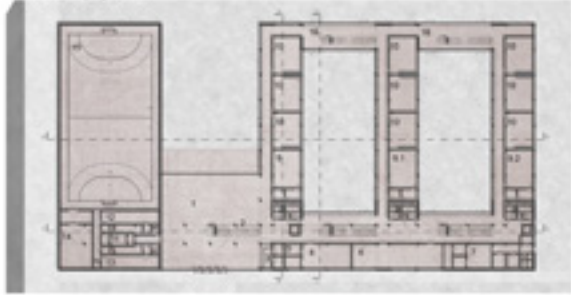
/ helyszínrajz 1:1000

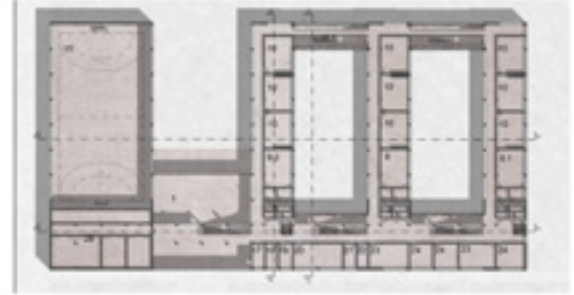
/ koncepció

/ földszinti alaprajz 1:500

/ 1. emeleti alaprajz 1:500

/ a-a metszet 1:500

/ d-d metszet 1:500

/ nyugati homlokzat 1:500

/ keleti homlokzat 1:500

/ alternatív alaprajz 1:250

/ edgőri alaprajz 1:250

/ b-b metszet 1:250

/ c-c metszet 1:250

/ alternatív látvány

/ edgőri látvány

HETEROGENITÁS / OKTATÁSI KÖZPONT

NÉMETH ANDRÁS, ODRY SZILVIA, SCHNEIDER ESZTELLA, SZLÁGYI NORBERT, SZÓKÓ KRISTÓF, TAKÁCS GYULA

AQUINCUM 2014

Tanszéki Terv 3.
Középülettervezés Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

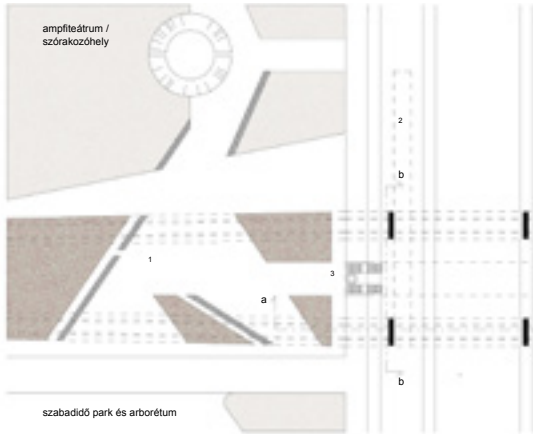

—

Heterogenitás
Intermodális
közösségi
közlekedési pont

Németh András
Ordy Szilvia
Schneider Esztella
Szilágyi Norbert
Szökő Kristóf
Takács Gyula

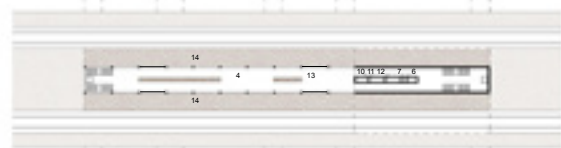
/ helyszínrajz 1:300

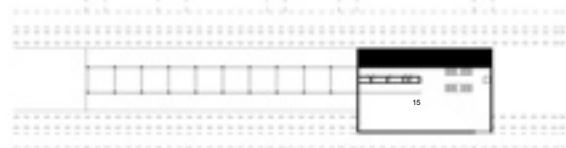
/ aluljáró szint alaprajz 1:300

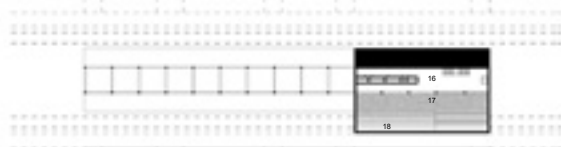
/ váróterem szint alaprajz 1:300

/ első, második, harmadik szint alaprajz 1:300

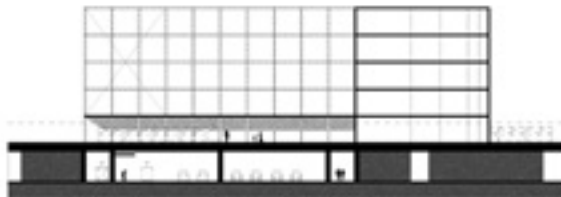
/ negyedik szint alaprajz 1:300

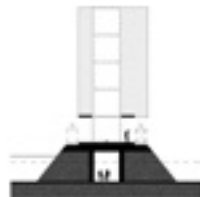
/ tetőfelülnézet 1:300

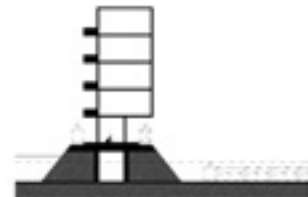
/ a-a metszet 1:300

/ b-b metszet 1:300

/ c-c metszet 1:300

/ déli homlokzat 1:300

/ északi homlokzat 1:300

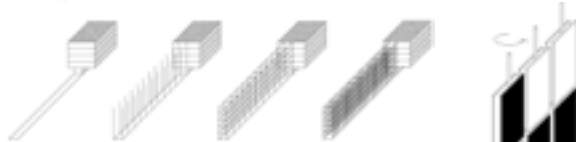
/ funkciók

- 1 - közösségi tér
- 2 - hév megálló
- 3 - vertikális közlekedés
- 4 - horizontális közlekedés
- 5 - romkert északi bejárata
- 6 - információs pont
- 7 - jegypénztár
- 8 - büfé
- 9 - újságárus
- 10 - női mosdó
- 11 - férfi mosdó
- 12 - mozgássérült mosdó
- 13 - váróterem
- 14 - peron
- 15 - kiállítóter, galéria
- 16 - kávézó
- 17 - tetőterasz
- 18 - kilátó

/ látvány

/ szerkezet

A Szentendrei út és a Budapest-Esztergom vasútvonal kereszteződése majdnem egybeesik a római polgárvárost átszelő észak-déli irányú **cardo** és kelet-nyugat irányú **decumanus** metszéspontjával. Ez a nagyvárosi közlekedési csomópont négy térmegyeire osztja a környezetet, amelyek között a fizikai kapcsolat jelenleg nehezen megoldható. A megoldást a határvonalak kihasználása, feloldása jelenti. A vasúti töltés vonalába, a két vasúti sínpar közbe beékelődött 15 méter magas falszerű épület funkcionálisan és szerkezettel két részből áll.

Egyik eleme egy **aszimmetrikus** vasbeton tömb amely magába foglalja az összes kiszolgáló funkciót, egy három szintes múzeumi épületet a romterülethez kapcsolódó kiállítási anyagokkal, egy tetőtéri kávézót és kilátót. Másik része egy **könnyűszerkezetes** acél váz, amelynek földszintjén váróterem található, az építmény további része pedig egy hatalmas **információs felület** teherhordó szerkezete. Az aszimmetrikus kubus szaboként megformált, polirozott felületű tárgy. A födémlemez az északi oldalon szintenként le vannak terelve a déli oldalon található konzolos tüllogás ellensúlyozásaként. Az acél pillérekből és gerendákból álló vázszerkezet merevségét András-kereszt merevítés és a vasbeton tömbhöz való kapcsolódás biztosítja.

A térrács mindkét oldalán függőleges tengelyek vannak elhelyezve, amelyekre egy fekete és egy fehér 30*50 centiméteres horganyzott **acéllemez** kerül, összesen 3000-3000 darab az északi és a déli oldalon. A tengelyek „izenként” el tudnak fordulni 180°-ban. Az így kapott felület egy egyszerű számítógépes szoftver által szinte **végtelen** lehetőséget biztosít: pontos idő, hőmérséklet, reklám, promóció, figyelemfelkeltés, üdvözlés, művészi kompozíció stb. A felület mozgóképes installáció megjelenítésére is alkalmas és a rácsszerkezete szerelt napelemmel működik.

01010101010101010100101
0101010010101010101010
010110111101010101010101
101001010101010101010101
101010110101010101010101
10101010100010101010101
101001010101001001001000
1010010101010101001010
10101010101101010100110
1010101010101010101011
1010101000101010101011
00101010101010101010101
010101010101010101011
0101010101010101010101

HETEROGENITÁS / INTERMODÁLIS KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉSI KÖZPONT

NÉMETH ANDRÁS, OROY SZILVIA, SCHNEIDER ESZTELLA, SZILÁGYI NORBERT, SZÓKÓ KRISTÓF, TAKÁCS GYULA

AQUINCUM 2014

Tanszéki Terv 3.
Középülettervezés Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

— Integráció

Gonda Nóra
Illés Anna
Kis Dániel
Krähling Anna
Leitold Debóra
Magyar Szabolcs

A terület vizsgálata során áttekintettük annak a múltban játszott szerepét. Leginkább a Gázgyár időszakát és működését tartjuk a legfontosabbnak, mert úgy érezzük, *hogy a gyár identitása a mai napig itt a legmeghatározóbb*. A gyár igen jól működő szervezetként volt jelen a városrész életében. A munkának, a közösségi életnek, az oktatásnak, a szórakozásnak szervezett szociális és építészeti keretei voltak. A funkcionális egységek között szoros és jól működő kapcsolat volt. A Gázgyár megszűnésével ez az ökonomikus egység megszűnt, a kerek egész a darabjaira hullott. Eltűnt az a külső szervező erő, amely keretet adott a működésnek.

Megvizsgáltunk több akkoriban épült munkásnegyedet és hasonló folyamatokat és végkifejleteket tapasztaltunk. Találtunk viszont egy példát, a Wekerle-telepet, amelynek ökonomikus működése unikális módon a mai napig fennmaradt. A magyarázat az, hogy itt *nem egy külső erő szervezte és irányította az itteniek életét, hanem partícipatív módon maguk a lakók hozták létre és tartottak fent számukra fontos közfunkciókat*. A társadalmi változásokat így sokkal hatékonyabban tudták átvészelni. Ebből arra következtetünk, hogy Aquincumban *egy önfenntartó szerveződés lenne a fejlesztés modellje*, nem pedig egy „új Gázgyár”, amely központosított módon befolyásolná az itt lakók életét. Olyan közösséget kell szervezni, amely önmagából, a lakóiból, a saját értékeiből és a hely szelleméből táplálkozik.

102

A fenti tanulságok alapján dolgoztuk ki végleges beépítési javaslatunkat, ami egy hosszabb távú fejlesztési tervre épül. A legfontosabb érték, amit szem előtt tartottunk, az *integráció*. Ez alatt az *együttélést, a különböző területek egymással létrejövő kapcsolatát értjük, aminek a saját értékeik felfedezése, újrafelhasználása adja a tartalmát*. Így egymást támogatva, kiegészítve újra élettel telhetnek meg a terület önállósággal rendelkező egységei.

INTEGRÁCIÓ

GONDA NÓRA ILLÉS ANNA KIS DÁNIEL KRÁHLING ANNA LEITOLD DEBÓRA MAGYAR SZABOLCS

AQUINCUM 2014
Tanszéki Terv 3.
Középülettervezés Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

— Integráció

Gonda Nóra
Illés Anna
Kis Dániel
Krähling Anna
Leitold Debóra
Magyar Szabolcs

Fejlesztési tervünk első lépéseként a *Grapisoft Parkot bővítenénk*. A tervezés megkezdése előtt leltárt készítettünk a terület épületeiről. A régi épületeket hasznosítjuk, majd igény szerint kisebb léptékű új egységeket helyezünk el. A meglévő rendszerekhez való alkalmazkodás jegyében visszaállítjuk a volt gázgyár területén az egykori úthálózatot.

A régi raszterbe illesztünk új épületeket, amelyeknek irodai és rekreációs funkciókat adunk. Következő lépésként egy termelői piacot alakítunk ki. A gázgyári munkáslakónegyed keleti irányú folytatásaként *új lakónegyed létesítését javasoljuk*, amelyet egy következő ütemben az Auchan áruház és parkolója helyén is tovább építenénk.

A lakóterületek növelésével a főként nappal működő negyed esténként és a hétvégéken is élettel töltené meg.

A munkáslakónegyed hátsó kertjeinek a méretét megnöveljük, így *lökést adunk a hajdan virágzó kertkultúra fellendülésének is*. A kertek bővítését követően egy *zöld sétányt* hozunk létre a lakóterület keleti oldalán, amit a töltésen több helyen átvezetünk annak a túloldalára is. Ezzel megszüntetjük a két oldal elzártságát és segítjük a területek közötti határok oldását. Az Aquincumi Múzeum jobb kihasználtsága érdekében a *kőtárat újrahasznosítjuk* és ráépítve művészlakásokat alakítunk ki. Múzeumfejlesztésünk következő lépése *egy kortárs múzeummal való bővítés*. A múzeum előtti térséget egy sokfunkciós városi térré alakítjuk, ami egész napos programok helyszínévé válhat.

—
Integráció
Piac

Gonda Nóra

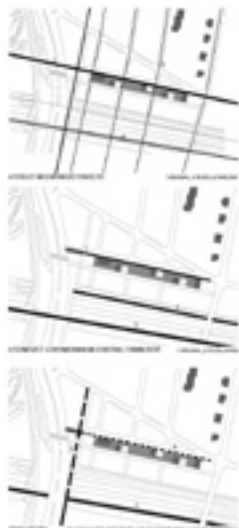
Illés Anna

Kis Dániel

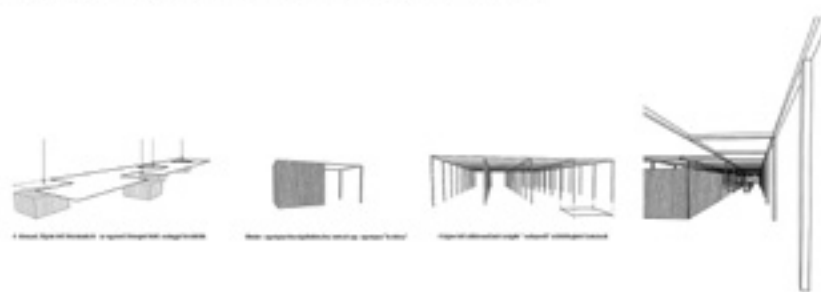
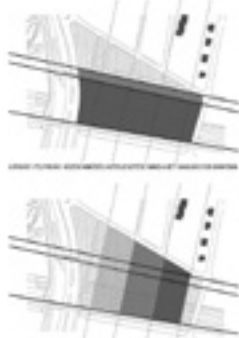
Krähling Anna

Leitold Debóra

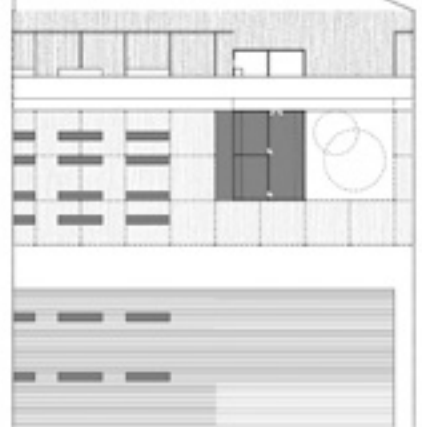
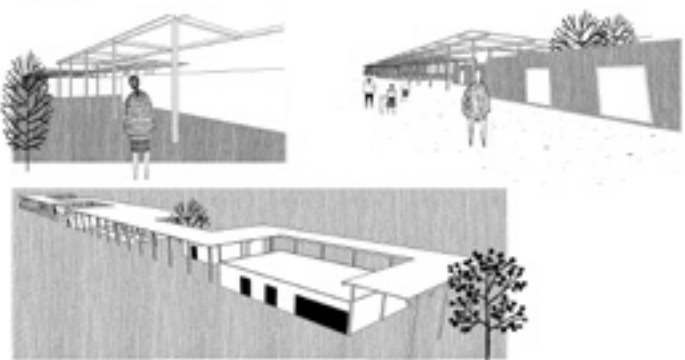
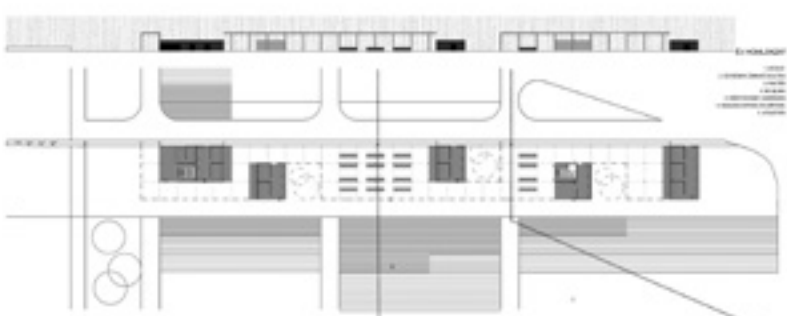
Magyar Szabolcs

Tervezési helyszínként egy az aquincumi múzeummal fekvő forgalmas peremterületet választottam. A terület felértékelése mellett egy áruházzal, de "látomásásként" a működő városi életként funkcionáló területet szerettem volna létrehozni, és egy szakszerű épülettel belesimítani azt. Ezek alapján egy szövegterületként üzemelő gaszt terveztem, mely egyik oldalán a város nyüzsgése felé néz, viszont áthidalva rajta egy nyugalmas zóna közlére jutunk. A koncepciókötetben fontos szerepet játszott a már említett szűkség, ezért az épület egy Magán úd és tető. Ebből a piac üzleti kizárkádhat, így a tető elemeked, szalagszerűvé válhat. A területrendezést tekintve a legmeghatározóbb elemek az egykori római városfal és terület sávossága volt. Az épület felülről a fal irányát, valamint a földön egy burkolatán emelkedik meg a régi formák. A célom tehát, egy különböző minőségű elemek levetésével működő egyéget létrehozni.

107

INTEGRÁCIÓ / PIAC

GONDA NÓRA ILLÉS ANNA KIS DÁNIEL KRÄHLING ANNA LEITOLD DEBÓRA MAGYAR SZABOLCS

AQUINCUM 2014
Társulási Terv 3
Középülettervezés Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

—

Integráció

Művész sétány

Gonda Nóra

Illés Anna

Kis Dániel

Krähling Anna

Leitold Debóra

Magyar Szabolcs

A tervezést a helyszín és a funkció-végülzetével kezdjük. Rendeltük kioldó kapocsokat, hogy vonzóbbá váljon akár a környékbeliek, akár a városképzésben élők számára.

A tervezés során fontosnak tartottuk a magával érkezők kényelmét is értékelni. Újraemlékeztünk a város funkcióira, egy új modern műveltséggel foglalkozó múzeumot is elhelyeztünk, illetve létrehoztunk egy művész sétányt. Példaként ajánlhatunk ide művészek, akik számára műtermet és lakást, illetve kiállítási lehetőséget biztosítunk, szociális tevékenységükért cserébe.

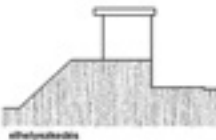
A műhelyek a jelenlegi térben kapnak helyet. Fontosnak tartottuk, hogy az építészeti elhelyezést megtervezzük, így az anyagot, az értékes elhelyezkedést és a szociális jellegét. Ezen elvek alapján jött létre egy sétány, mely mindig változó és életben. Találhatunk itt koncert, város klubot, kiállítást, színhelyiséget is, hogy minden igényt kielégíthessünk.

anyag

szélesség

elhelyezkedés

elválasztó csík

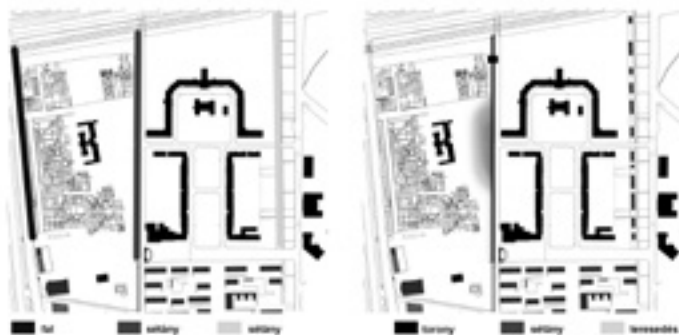
közösségi munka
alkalmi
workshopok tartása
nyitvatartás
teretvége

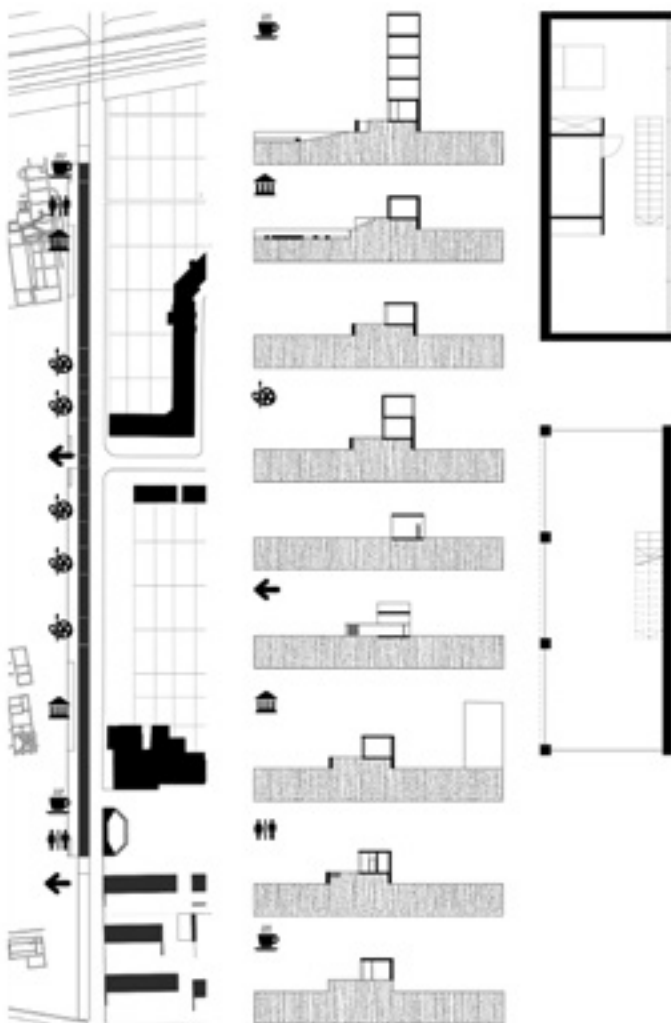
műhely
lakás
kiállítási lehetőség
ekklézia környezet
szociális köznevelés
személyi városi lehetőségek
megújítás

szélesség

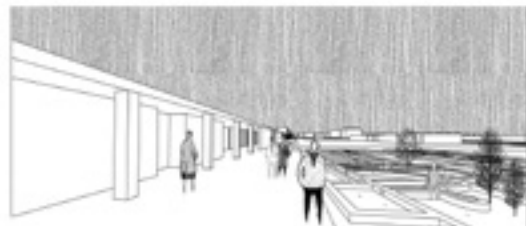

lakás sétány sétány sétány sétány sétány

INTEGRÁCIÓ / MŰVÉSZ SÉTÁNY

GONDA NÓRA ILLÉS ANNA KIS DÁNIEL KRÁHLING ANNA LEITOLD DEBÓRA MAGYAR

AQUINCUM 2014
Társadalmi Terv 3.
Középülettervezés Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

—

Integráció
Kortárs művészeti
múzeum

Gonda Nóra

Illés Anna

Kis Dániel

Krähling Anna

Leitold Debóra

Magyar Szabolcs

—

Integráció

Sétány

Gonda Nóra

Illés Anna

Kis Dániel

Krähling Anna

Leitold Debóra

Magyar Szabolcs

szelvény 1:200

homlokzat 1:200

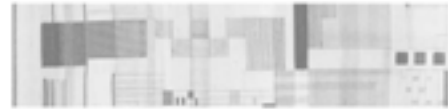
homlokzat 1:200

homlokzat 1:200

INTEGRÁCIÓ / SÉTÁNY

GONDA NÓRA ILLÉS ANNA KIS DÁNIEL KRÄHLING ANNA LEITOLD DEBÓRA MAGYAR SZABOLCS

egyes méretű elő-kőzetlapok		
1. elő-kőzetlap	2. elő-kőzetlap	International Business School
3. elő-kőzetlap	4. elő-kőzetlap	grafikus park

egyéb elő-kőzetlapok		
5. elő-kőzetlap	6. elő-kőzetlap	gimnázium
7. elő-kőzetlap	8. elő-kőzetlap	International Business School
9. elő-kőzetlap	10. elő-kőzetlap	grafikus park

az elő-kőzetlapok kivételével minden kivétel nélküli szelvényben meg kell adni, hogy az egyes méretű elő-kőzetlapokhoz egyértelműen azonosított kőzetlapot választjuk ki.

a szelvény felületén megjelenő olyan funkciókhoz képest, amelyek egyrészt a kőzetlapokhoz tartoznak, másrészt a szelvényben kivétel nélkül meg kell adni.

az elő-kőzetlapok kivételével egy-egy kőzetlap kivételével, amely a felület kivétel nélküli megadására szolgál, vagy a felületen megadott kivétel nélküli megadásra szolgál, kivétel nélkül meg kell adni, hogy az egyes méretű elő-kőzetlapokhoz egyértelműen azonosított kőzetlapot választjuk ki.

1. kőzetlap
2. elő-kőzetlap
3. elő-kőzetlap
4. elő-kőzetlap
5. elő-kőzetlap
6. elő-kőzetlap
7. elő-kőzetlap
8. elő-kőzetlap
9. elő-kőzetlap
10. elő-kőzetlap
11. elő-kőzetlap
12. elő-kőzetlap

1. elő-kőzetlap
2. elő-kőzetlap
3. elő-kőzetlap
4. elő-kőzetlap
5. elő-kőzetlap
6. elő-kőzetlap
7. elő-kőzetlap
8. elő-kőzetlap
9. elő-kőzetlap
10. elő-kőzetlap
11. elő-kőzetlap
12. elő-kőzetlap

tervrajz 1:1000

AQUINCUM 2014
Társadalmi Terv 3.
Középülettervezés Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

—

Integráció

Lakótelep

Gonda Nóra

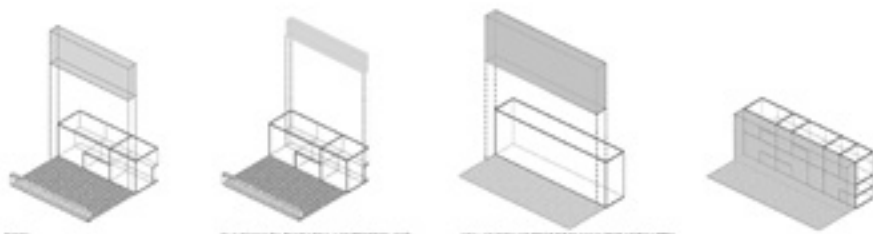
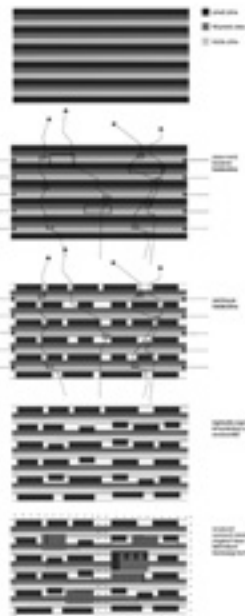
Illés Anna

Kis Dániel

Krähling Anna

Leitold Debóra

Magyar Szabolcs

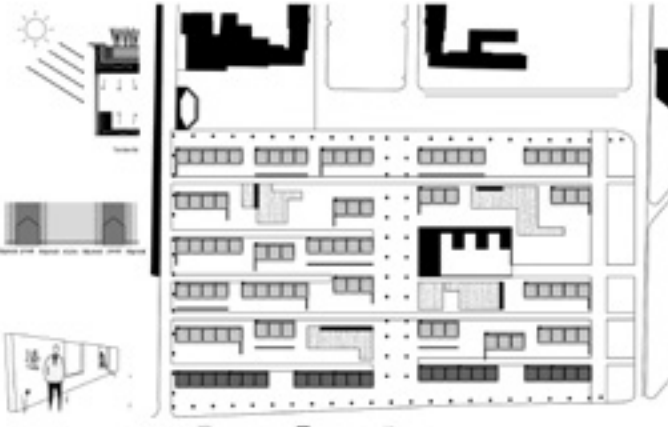
... az építészeti koncepció a szociális, két szintű modellre épül fel

A program minden szociális szinten jelenik meg, azaz az épület minden szintjén megvalósulnak a közösségi funkciók. A közösségi funkciók az épület minden szintjén jelennek meg, azaz az épület minden szintjén megvalósulnak a közösségi funkciók.

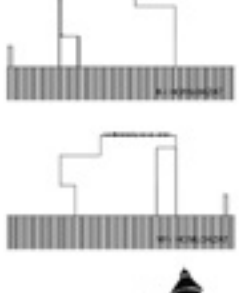
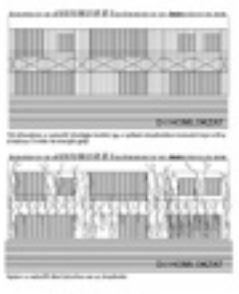
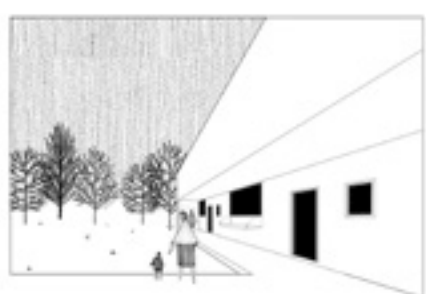
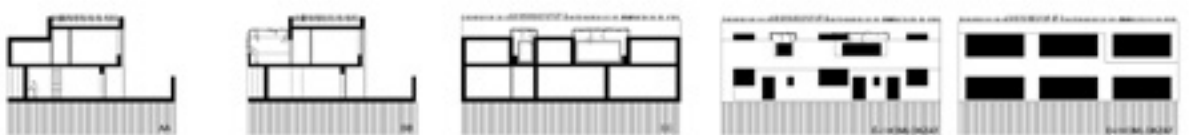
A közösségi funkciók az épület minden szintjén jelennek meg, azaz az épület minden szintjén megvalósulnak a közösségi funkciók. A közösségi funkciók az épület minden szintjén jelennek meg, azaz az épület minden szintjén megvalósulnak a közösségi funkciók.

A közösségi funkciók az épület minden szintjén jelennek meg, azaz az épület minden szintjén megvalósulnak a közösségi funkciók. A közösségi funkciók az épület minden szintjén jelennek meg, azaz az épület minden szintjén megvalósulnak a közösségi funkciók.

- 1. földszint / nappali
- 2. földszint / konyha
- 3. földszint / előtér
- 4. földszint / folyosó
- 5. földszint / WC
- 6. földszint / fürdőszoba
- 7. földszint / hálószoba
- 8. földszint / szoba
- 9. földszint / terasz
- 10. földszint / balkon

... az építészeti koncepció a szociális, két szintű modellre épül fel

INTEGRÁCIÓ / LAKÓTELEP

—

Integráció

Bölcsőde

Gonda Nóra

Illés Anna

Kis Dániel

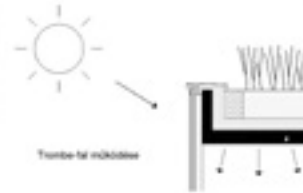
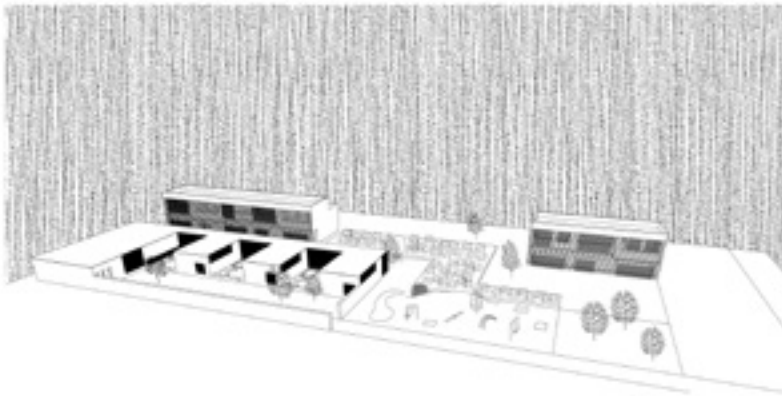
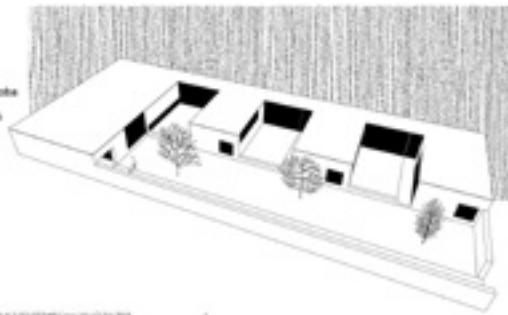
Krähling Anna

Leitold Debóra

Magyar Szabolcs

- 1 csoportosuló
- 2 mosdó
- 3 kórház
- 4 előter
- 5 nyitó
- 6 konyha
- 7 terasz

Tervezési feladat

ultravék differenciáltság

területtervezés 1:1 500

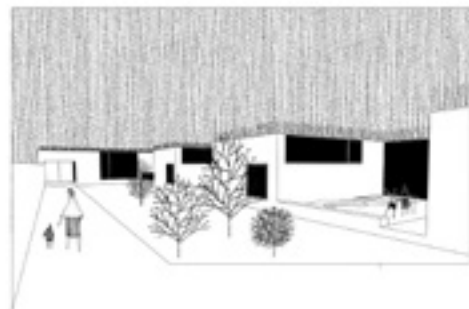
A jelölést tekintve, és az eszt egy időben létező funkciókat megvizsgálva megfigyeljük, hogy mindig rendelkeznek valamilyen közbizalmi építéssel, mint például bölcsőde. Összetartó erők miatt új beépítésként is tekinthetők ezt a területet.

Az új lakóterület körüli a bölcsőde három oldalon, a főút felé viszont kinyílik, és egy játszótérrel rendelkezik. A ház külső formájában előre látnak hat falatot tartalmazó miatt, de hogy megnyitással kommunikál a játszótér és a lakóterület felé.

Saját állásról azt is, hogy az ultravék beépítési körében a beépítés az előter, így beépítés beépítés a bölcsőde rendelkezései miatt, hogy a csoportosuló is ami működik. A Csoportosuló nagy méretű az, hogy beépítés és beépítés a környéken működik. Egy bölcsődeben viszont kisebb gyermekek vannak, akik így érzik, hogy jobban védenek a külső hatásoktól, ezért az előterrel felépítést csak a szociális funkciók.

A kertben belül az ultravék mindegyik differenciál, hasonlóan a lakóterület privát - közterület - publikus egyenlőség minden csoportosulóra tartozik egy saját terület, ami három oldalról védett. Itt található a garázsként és funkciók, valamint néhány járó. A lakóterület egyrészt egy épület peremével beépített jellegű itt védekezik a szociális és a fel felé határozza az ultravék mindegyik egy garázsként járja, ami kívül egészen a főút, általában a játszótér mellett.

Az új lakóterület beépítésben ottunk volt az, hogy beépítés építéssel hozzuk létre. A megfigyelési lehetőségei azelőtt védett terület, amely segít a közösségi életben minden minden csoportosuló körüli a nap ragasztó építéssel, azelőtt is rendelkezés a megfigyelési lehetőségei. A funkciókban egészen a közbizalmi felépítés általában Tervezési feladat működnek, valamint azelőtt, hogy előter az előter az előter a terület, a funkciók gyermekbarát terület.

INTEGRÁCIÓ / BÖLCSŐDE

— Óbuda a kultúra városa

Faddi Dalma
Andrássy Nóra
Édelmayer Zsófia
Fülöp Csenge
Barabás Dénes

Egy jól működő és élhető környezet kialakítása volt a célunk, a különböző identitású területek közti szerves kapcsolat létrehozásával, de a konkrét helyek értékeinek és adottságainak a figyelembevételével.

Fél éves kutatásunk során két fő problémát vizsgáltunk és javaslatainkban is ezekre kerestük a válaszokat.

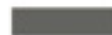
Az első a területi különbségeké volt: Aquincum különböző identitású részekből áll, melyek teljesen függetlenül élnek egymás mellett. Ezzel összefüggésben a zöldterületek és a közterek minősége is kiegyenlítetlen, néhány helyen rendezett és gondozott, viszont sok helyen elhanyagolt.

A hajdani gázgyár Dunával párhuzamos és arra merőleges ortogonális közlekedési és beépítési rendszerét a Graphisoft Park megtartotta. Az általunk javasolt új beépítés a Szentendrei úttól egészen a Dunáig és az esztergomi vasúti töltésig ezt a rendszert fejleszti tovább. De nemcsak folytatja, hanem tovább is differenciálja azzal, hogy a vasútnak az előzővel 45 fokos szöget bezáró koordináta-rendszerét rávetíti a gázgyáréra. *A javasolt új hálózat összefűzi a Duna-partot és a töltést. A meglévő és az új irodaépületek a gázgyári rasztert követik, de a két koordináta-rendszer összemetsződésénél a másik szöget követő épületekben kulturális és oktatási funkciók elhelyezését javasoljuk: találkozási pontot, a művészházat, gyerekek játszótérjét, könyvtárat és látványkoryhát.*

A zöld környezet és a közterület elemei átfolyanak a különböző identitású területekre és összefűzik azokat. A köztük lévő kapcsolatot a kulturális funkciók tengelyes telepítésével is erősítjük.

A másik általunk vizsgált probléma a közlekedésé volt: a Szentendrei útról a Duna-parti területek csak nehezen, körülményesen, vagy egyáltalán nem közelíthetők meg, sem közúttal, sem gyalogosan. Ezt a közlekedési problémát úgy oldanánk meg, hogy a meghatározó autós forgalmat a Záhony és a Gázgyár utcán vezetnénk el. A hangsúlyt így a kerékpáros és a gyalogos közlekedésre helyeznénk és ezzel a területen szabad vonalú és gyors mozgást tudnánk biztosítani. A Dunán folyó közlekedéshez is kapcsolódási pontokat adunk.

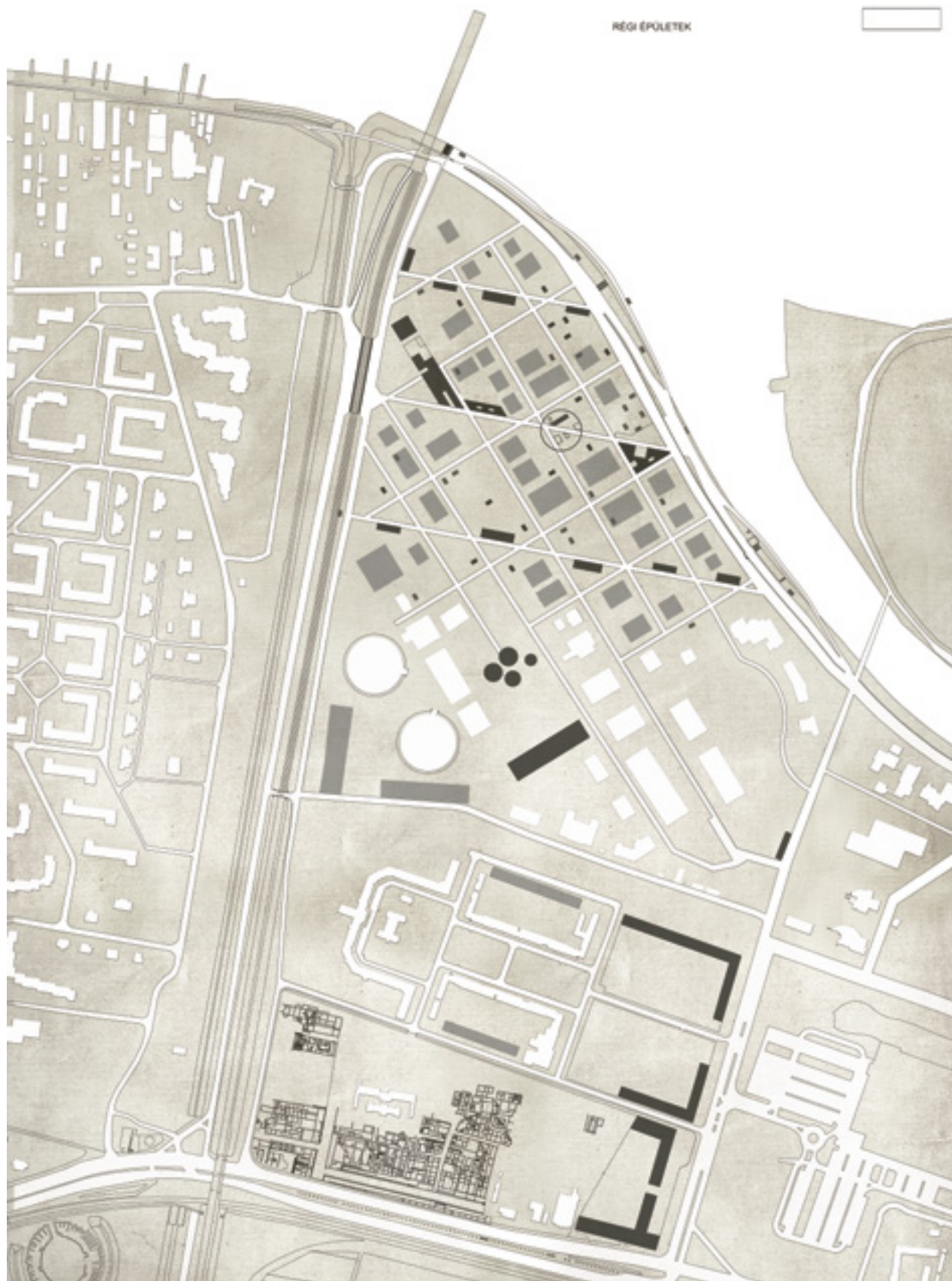
KÖZÖSSÉGET VONZÓ KULTURÁLIS ÉPÜLETEK

ÁLTALUNK MEGÁLMODOTT ÚJ BÉÉPTÉS

REGI ÉPÜLETEK

ÓBUDA A KULTÚRA VÁROSA

FADCI DALMA, ANDRÁSSY NÓRA, ÉDELMAYER ZSÓFIA, FŐLÖP CSENGE, BARABÁS DÉNES

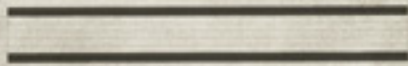
AQUINCUM 2014

Tanszéki Terv 3.
Középülettervezés Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

—
Óbuda a kultúra
városa

Faddi Dalma
Andrássy Nóra
Édelmayer Zsófia
Fülöp Csenge
Barabás Dénes

TENGELY

ELEMZÉS

IDENTITÁS

A helyszín különböző identitású részekből áll, melyek teljesen függetlenek egymástól.

ZÖLD KÖRNYEZET-KÖZTERÜLETEK

A zöld környezet és közterület minősége kegyetlenül alacsony, hiszen helyi viszonyokhoz igazított, viszont sok helyen elhanyagoltak a közterületek.

KÖZLEKEDÉS

A közlekedési hálózat a helyszínen nagyon hiányos és elavult állapotban van.

KONCEPCIÓ

IDENTITÁS

ZÖLD TERÜLET

KULTÚRA

BEAVATKOZÁS

1. Helyi közterület beavatkozása 2. Helyi közterület beavatkozása 3. Helyi közterület beavatkozása 4. Helyi közterület beavatkozása

AQUINCUM PROBLÉMAK-ANALÍZIS

IDENTITÁS

A helyszín különböző identitású részekből áll, melyek, teljesen függetlenül egymástól.

ZÖLD KÖRNYEZET-KÖZTERÜLETEK

A zöld környezet és közterület minősége kegyetlenül alacsony. Néhány helyen rendezett és gondozott, viszont sok helyen elhanyagoltak a közterületek.

KÖZLEKEDÉS

A Szentendrei útról a Duna parti részek nehezen és körülményesen megközelíthetők.

ISZCZIOLÓGIA

Régeen nagy közösségi élet volt a területen, mára ez teljesen megszűnt.

JAVASLAT MEGKÖZELÍTÉS

A meghatározó autós forgalmat a Záhony utca és a Gázgyár utcán vezetjük el. A Gázgyár bellerületét csak előforgalom használja.

A hangulát a kerékpáros és a gyalogos közlekedésre helyezzük, ezzel a területen egy fajta szabad vonalú és gyors mozgást biztosítunk. Beavatkozunk a Dunán folyó közlekedésbe, a régi kikötőt felújítjuk.

ZÖLD

A zöld környezet és közterület elemei befolyolnak különböző identitású részekre.

A Duna mellett parti sétányt hozunk létre, amely a Római megújítására lelt.

A vasúti töltés mellett kialakított Dunára futó tengelyt újratervezzük.

KULTÚRA
A kultúra a legnagyobb tömegjelét mozgósító és

ÓBUDA A KULTÚRA VÁROSA

FADCI DALMA, ANDRÁSSY NÓRA, ÉDELMAYER ZSÓFIA, FÜLÖP CSENGE, BARABÁS DÉNES

AQUINCUM 2014

Tanszéki Terv 3.
Középülettervezés Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

—
Óbuda a kultúra
városa
Mozi

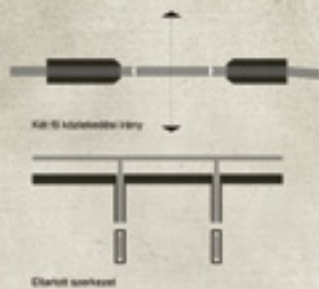
Faddi Dalma
Andrássy Nóra
Édelmayer Zsófia
Fülöp Csenge
Barabás Dénes

Mozi

Koncepció

Hosszban terjedtek felkötésze

Külő köztérrel társít

Elterített szerkezet

Homlokzat

Metszet

Alaprajz

Az épületet az adott térség által adott építési lehetőségeket figyelembe véve terveztük meg. Ezen a ponton egy kiegészítő elemet kellett beépítenünk a tervbe, hogy az egész építési területet lefedje. Ennek érdekében a tervet át kellett alakítani. A most általam bemutatott tervet a következők jellemzik:

Az épületet úgy terveztük meg, hogy az építési területet teljesen lefedje. Ennek érdekében a tervet át kellett alakítani. A most általam bemutatott tervet a következők jellemzik:

Az épületet úgy terveztük meg, hogy az építési területet teljesen lefedje. Ennek érdekében a tervet át kellett alakítani. A most általam bemutatott tervet a következők jellemzik:

Az épületet úgy terveztük meg, hogy az építési területet teljesen lefedje. Ennek érdekében a tervet át kellett alakítani. A most általam bemutatott tervet a következők jellemzik:

Az épületet úgy terveztük meg, hogy az építési területet teljesen lefedje. Ennek érdekében a tervet át kellett alakítani. A most általam bemutatott tervet a következők jellemzik:

Az épületet úgy terveztük meg, hogy az építési területet teljesen lefedje. Ennek érdekében a tervet át kellett alakítani. A most általam bemutatott tervet a következők jellemzik:

Az épületet úgy terveztük meg, hogy az építési területet teljesen lefedje. Ennek érdekében a tervet át kellett alakítani. A most általam bemutatott tervet a következők jellemzik:

Az épületet úgy terveztük meg, hogy az építési területet teljesen lefedje. Ennek érdekében a tervet át kellett alakítani. A most általam bemutatott tervet a következők jellemzik:

Az épületet úgy terveztük meg, hogy az építési területet teljesen lefedje. Ennek érdekében a tervet át kellett alakítani. A most általam bemutatott tervet a következők jellemzik:

123

—
Óbuda a kultúra
városa
Művészház

Faddi Dalma
Andrássy Nóra
Édelmayer Zsófia
Fülöp Csenge
Barabás Dénes

MŰVÉSZHÁZ

HELYESZÍN-FUNKCIÓ

A Duna mellett létrehozott Művésztelep, az általunk kialakított teregyen a művész házzal képviselteti magát. Az ott lezajló munkáknak a folyamatát, és azok eredményét mutatja be az épület. A régi Gázgyár épületei közül a legmeghatározóbb és a legjobb állapotban lévő épületet megtartottuk. Alkotóműhelyeket és anyagraktárakat helyeznénk el.

KONCEPCIÓ

Fontosnak tartottam, hogy az Aquincumi területen megjelenő identitás határokat, a Művészház és a Művésztelep között is megszüntessem. Látványosan a meglévő Gázgyári épülettel egy fizikai és vizuális kapcsolatot.

Így a Művészház nemcsak képviseli a Művésztelep, hanem szervező része is. Egyébként kialakított zöld terület nem csak az épület körül, hanem az átmeneti tereiben is megjelenik.

TCÉREG

Az új teregyen szabadon formált elemek megtörik és felaszítják az általunk létrehozott szigorú beépítést. Két tömbből álló épületet egy, a szintenként megtört, elválasztott tető kapcsolja össze. A helyiségek bevilágítása érdekében két helyen áttörtem a tetőt.

A tömbben belül együtt vannak jelen a földszinten és az emeleten a kiállítások szabad, átmenetű terei és ezek mellett az alagsorban, az elmélyült alkotói munkákra alkalmas besűtött terei is.

Alagsor alaprajza 1:400

Földszint alaprajza 1:400

Emelet alaprajza 1:400

Keresztmetszet 1:400

- 1 Kiállítás
- 2 Alkotóműhely
- 3 Raktár
- 4 Működőhelyiség
- 5 Terasz

—
Óbuda a kultúra
városa
Gyerek Kultúra Háza

Faddi Dalma
Andrássy Nóra
Édelmayer Zsófia
Fülöp Csenge
Barabás Dénes

—
Óbuda a kultúra
városa
Könyvtár

Faddi Dalma
Andrássy Nóra
Édelmayer Zsófia
Fülöp Csenge
Barabás Dénes

Variációk egy körre

Színes belső felülettel kiemelt előtérrel lélegző tér, mely minden irányba egyenlően nyit.

belső előtér megvalósítása

könyvtár belső felületének kialakítása

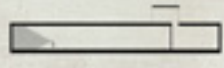

váltóteret az előtér felől

Földbe süllyesztett épület, akaratlanul csak egy térszemponttól mutatja, valamint a körpályát belső felületi rajzzal a belső pavilon, az átlátszó és a féltárszagos átlátás.

Az épület így a belső felületi rajzzal alakítja saját belső világát.

A mai kor digitális világának megfelelően a könyvtár egyetlen könyvtér lehet. Az információs és egyéb online szolgáltatások mellett a régi könyvek felújítása is az épület belső tartalmi szereplője. A digitális felület az épület külső felületét is meghatározza, együttesen tehát a könyvtár modernizálásának eszköze. Egyrészt a digitális felület az információs áramlás, közzététel vagy kulturális értékek teremtése.

Az épület felülről a terület legfeljebb kétféle - földszinti és földalatti - szintre bontható. Az épület így a belső felületi rajzzal alakítja saját belső világát.

Alaprajz

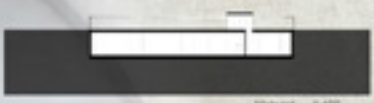

Alaprajz 1:400

Metszetek

Metszet 1:400

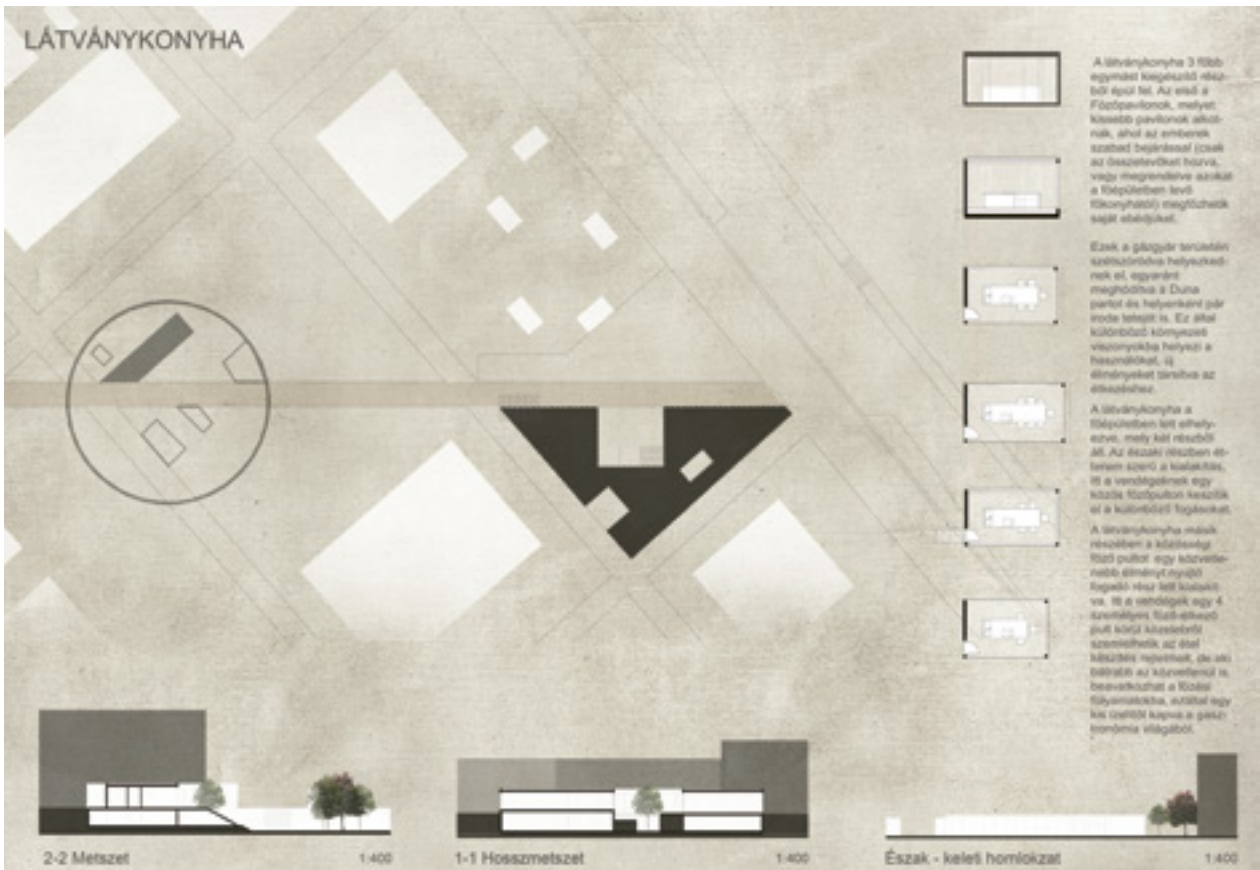
Metszet 1:400

—
Óbuda a kultúra
városa
Látványkonyha

Faddi Dalma
Andrássy Nóra
Édelmayer Zsófia
Fülöp Csenge
Barabás Dénes

LÁTVÁNYKONYHA

A látványkonyha 3 főbb egységet foglal magába: a főétkezőt, a kávézó és a főzőpultot, melyet kisebb pavilonok alkotnak, ahol az emberek szabad lejárattal (vagy az öszesített korridor, vagy megrendelve azokat a főétkezőben levő főzőpultok) megközelíthetik saját ételüket.

Ezek a főzőpultok területén szimulációs helyzeteknek is, egyrészt meghódítja a Duna partot és helyenként pár méterrel is. Ez által különböző környezeti viszonyokba helyezi a főzőpultokat, így élményeket teremt az étkezéshez.

A látványkonyha a főétkezőben lett elhelyezve, mely két részre oszlik. Az északi részben előtérben szerepel a kávézó, itt a vendégeknek egy közös főzőpultot készült el a különböző főzőpultok.

A látványkonyha másik részében a kávézó főzőpultot egy kör alakú étkezőt nyújtó főzőpult részre kell költöznie. Itt a vendégek egy 4 személyes főzőpultot juttatnak ki a kávézó területére, az étel készítés helyére, és az ott tartózkodó körülmények is megváltoznak a főzőpultok elhelyezkedésével, ezáltal nagy hatással lesz a jelenlegi térre a jelenlegi formájában.

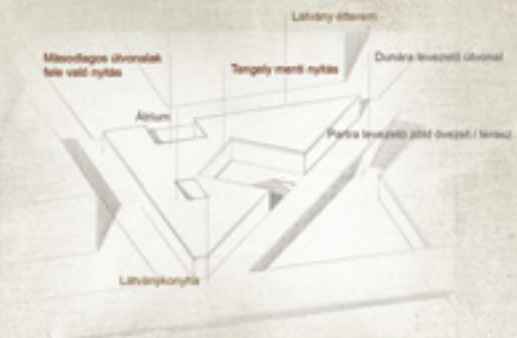
Koncepció

A tér megközelítésének meghatározó elemei:

- A környezeti és a tengeri felület nyitása, feltárása
- A Duna parti sétány és a tengeri vizuális és fizikai kapcsolatok megteremtése
- Az étterem tenger felé nyitottsága
- A természeti viszonyok változásának érzékeltetése (Duna szintjének emelkedése, csökkenése)

Ezekből az elemekből alakul a tér megközelítése. A tenger felé nyitottság mellett a tenger felé nyitottság mellett az épület felületekkel is szorosan van. A másik oldalon található bejárás egy előtérrel a Grófok parkjához illeszkedik szorosan.

A folyam mellett sétány becsúszik az épület mellé, az által az eddigi elhelyezést folyam közeli övezet újra alakítja ki.

Földszint 1:400

Alagsor 1:400

ÓBUDA A KULTÚRA VÁROSA

FADDI DALMA, ANDRÁSSY NÓRA, EDELMAYER ZSÓFIA, FÜLÖP CSENGE BARABÁS DÉNES

AQUINCUM 2014

Tanszéki Terv 3.
Középülettervezés Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

Töltés

Megyesi Gabriella
Nemeshegyi Sámuel
Poller Mónika
Sámson Kinga
Szlávik Krisztina
Villányi Olívia

PROBLÉMA

Választott helyszínünk az Aquincumon áthaladó vasúti töltés és az emellett található területek. A vasút, a Pók utca, és a patak többszörös határt képez a vasút északi és déli oldala között. A Duna felőli szakaszon a Gázgyár utca is erősíti az elválasztást. A terület heterogén az itt élő, vagy dolgozó emberek szempontjából. A funkciók önmagukban állnak, nem kommunikálnak egymással. Kevés a jelenleg használatban lévő köztér. A területnek további sok kihasználatlan értéke van. A közlekedés a töltés mindkét oldalán rendezetlen, a forgalom az izoláltságot fokozza.

SZÁNDÉK

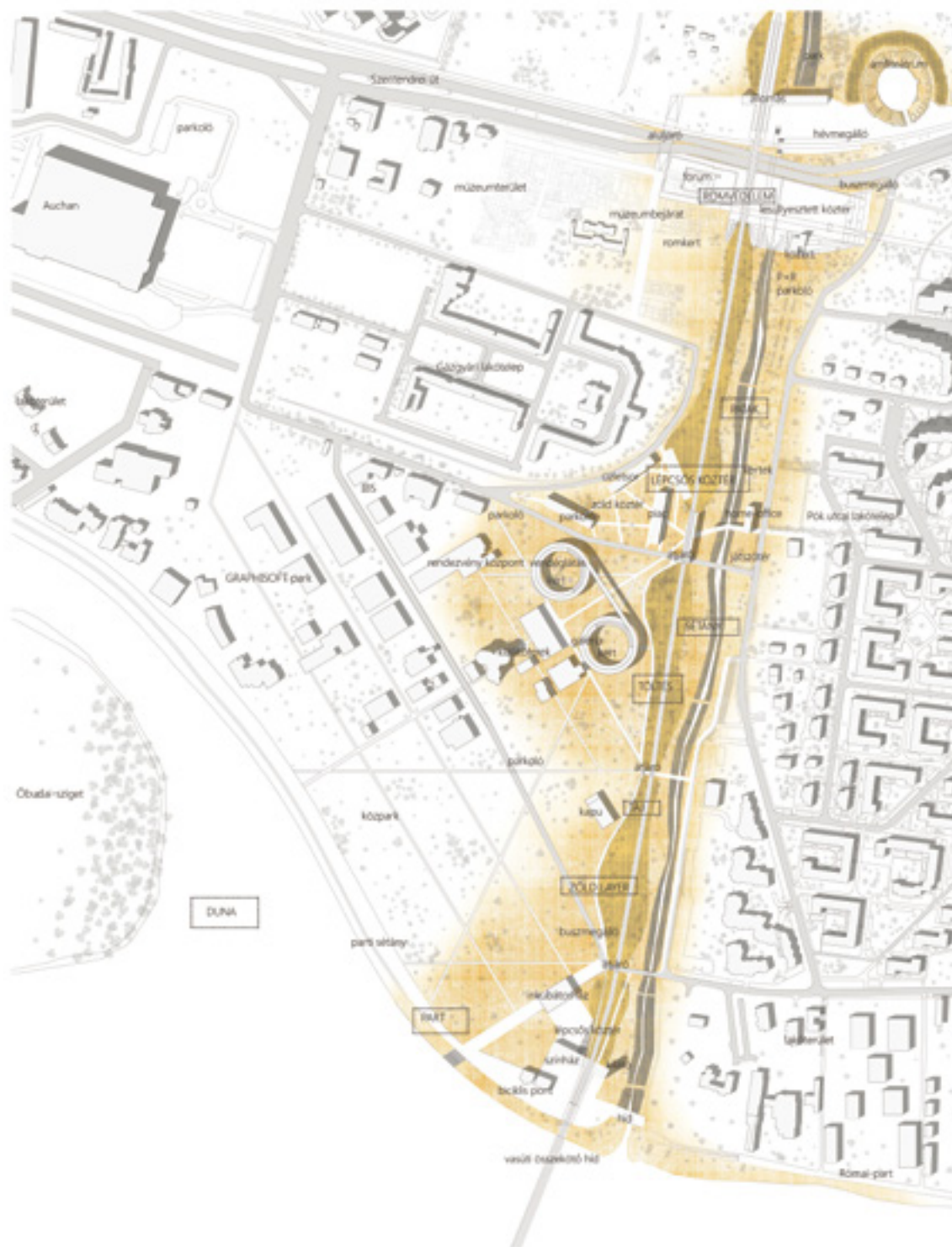
A különböző funkciójú területeket szeretnénk összekapcsolni. Megkeressük az egyes csoportok igényeit, és ezek metszékét. Ezáltal létrejönnek találkozások. Differenciált, egymáshoz kapcsolódó köztereket hozunk létre, melyeket felfűzünk a töltés vonalára. A vasúti töltésben készülő átjárókra hangsúlyokat helyezünk, hogy az eddig elválasztott területek együttdolgozóvá válhassanak. Újragondoltuk az úthálózatot, hogy csökkentjük a felesleges belső forgalmat. A kereszteződésnél megoldjuk a ténnyedek közötti átjutás problémáját. A meglévő értékeket erősítjük: újragondoljuk az Aquincumba való megérkezést, kapcsolatot létesítünk a közterek és közfunkciók segítségével a gázgyári lakótelep lakói, a Pók utcai lakótelep lakosai, a Graphisoft Park dolgozói, az IBS tanulói, a turisták és a kikapcsolódni érkezők között. A lakótelepiek életszínvonalát környezetrendezéssel és új funkciók elhelyezésével növeljük. Megkönnyítjük a Duna-partra való lejutást.

132

TÖLTÉS

A töltést tájépítészeti elemként képzeljük el, ami nem egyszerűen elhatárol, hanem használhatóvá válik. A patakka egy egységként kezeljük, megbontjuk szigorú vonalát, és belakjuk az oldalát. Az átjáróknál élő kapcsolat jön létre az északi és a déli oldal között.

A Szentendrei út, a Hév és a vasút kereszteződésében új elővárosi megállót hozunk létre, aminek az elnyújtott peronja összeköti a csomópontot az amfiteátrummal. Az amfiteátrumot kulturális célra hasznosítjuk (színház, korcsolyapálya). A Múzeum új, északi bejáratához egy lesüllyesztett köztér kapcsolódik, ami átnyúlik az út túloldalára és összeköti az amfiteátrum előtti teret a városkapu előtti térrel.

A különböző funkciójú területeket szeretnénk összekapcsolni. Megteremtjük az egyes csoportok igényeit, és ezek maradványait. Ezáltal létrejönnek felkötések. Differenciál, egymáshoz kapcsolódó köztételeket hozunk létre.

A vasút töltésénél képzett átjárás hangsúlyokat helyezünk, hogy az eddig elkészített területek együttdolgozóvá válhassanak. Gőrgondoljuk az átjárásokat, hogy csökkentjük a felesleges belső forgalmat. A területek összekapcsolásának módja a felülről. A kerenczűrődésnél megoldjuk a tömegedek közötti átjárás problémáját.

A meglévő értékeket erősítjük: gőrgondoljuk az Aquincumból való megközelítést, kapcsolatot létesítünk a káptalan és közfunktók segítségével a gőrgőri lakótelep lakói, a pok utcai lakótelep lakói, a graphsoft park dolgozói, az B5 terület, a turisták és a kapcsolódási érzések között. A lakótelepek életmódjától környezetrendezésétől és a funkciók elhelyezésétől növekszik. Megkönyítjük a Duna-partra való kijutást.

TÖLTÉS

MEGYESI GABRIELLA, NEMESHEGYI SÁMUEL, SÁMSON KINGA, SZLÁVIK KRISZTINA, POLLER MÓNKA, VILLÁNYI OLVIA

AQUINCUM 2014

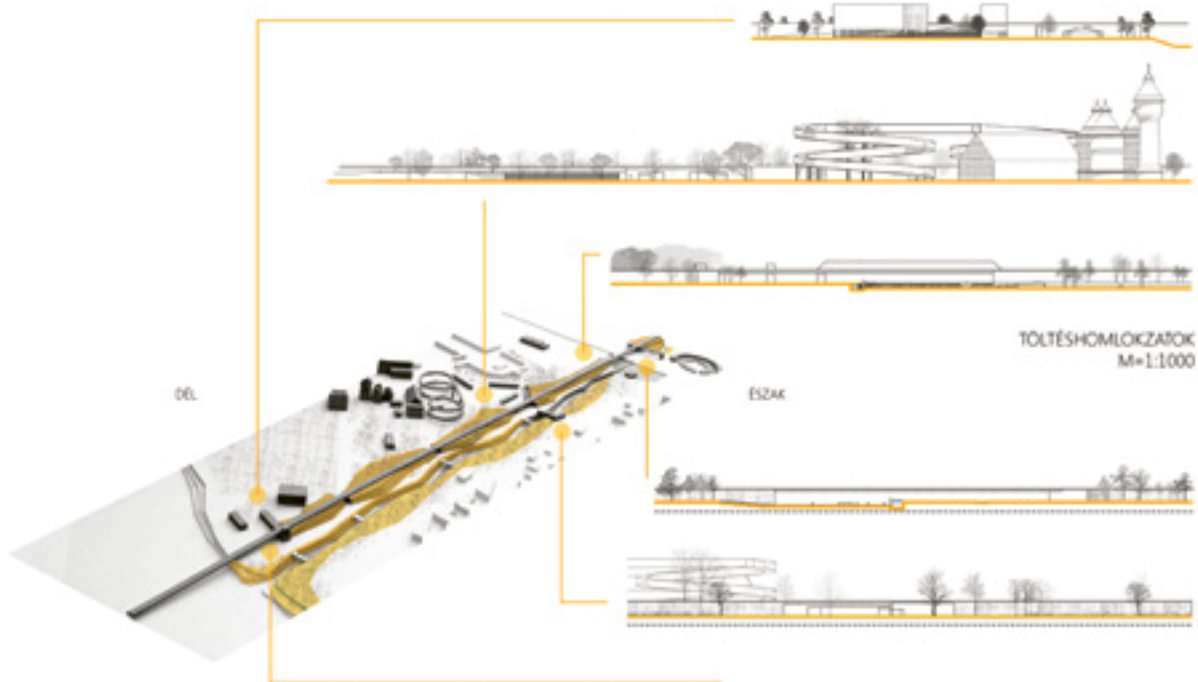
Tanszéki Terv 3.
Középítészeti Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

—

Töltés

Megyesi Gabriella
Nemeshegyi Sámuel
Poller Mónika
Sámson Kinga
Szlávik Krisztina
Villányi Olívia

ÁLTALÁNOS METSZETEK
M=1:2000

HATÁR

UT

TÖLTÉS

A töltés tájépítészeti elemként létezik el, ami nem egyszerűen elhatárol, hanem használhatóvá válik. A patakkal egy egyvonalként kezeltük, megborítottuk szigorú vonalát, és betöltjük az oldalát. Helyenként továbbra is határoltunk, ahol ezt szükségesnek látjuk, azonban nem falként, hanem természeti lehatárolásként. Az átjárónál élő kapcsolat jön létre az északi és a déli oldal között.

PROBLÉMA

Választott helyszínrünk az Aquincumon áthaladó vasút töltés és az emellett található területek. A vasút, a Pók utca, és a patak többszörös határt képez a vasút északi és déli oldala között. A Duna felől szakszon a Gázvári utca is erősíti az elválasztást.

A terület heterogén az itt élő, vagy dolgozó emberek szempontjából. A funkciók önmagukban állnak, nem kommunikálnak egymással. Kevés a jelenleg használatban lévő közlekedési közlekedés a töltés mindkét oldalán rendezetlen, a forgalom az izoláltságot fokozza. Kiemelt probléma a nagy forgalom, és a két tengely mentén való elválasztás miatt a Szentendrei út, és a vasút töltés leasztozódása.

A területek sok kihasználatlan értéke van, ilyen az aquincumi múzeum, az egész romterület, az óriás glagolyai épületek és a Duna-part.

KÖZTÉRRENDSZER

ÚTHÁLÓZAT

FUNKCIÓK

TÖLTÉS

MEGYESI GABRIELLA, NEMESHEGYI SÁMUEL, SÁMSON KINGA, SZLÁVIK KRISZTINA, POLLER MÓNKA, VILLÁNYI OLVIA

AQUINCUM 2014

Tanszéki Terv 3.
Közpöletervezés Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

—

Töltés Színház

Megyesi Gabriella
Nemeshegyi Sámuel
Poller Mónika
Sámson Kinga
Szlávik Krisztina
Villányi Olívia

—

Töltés

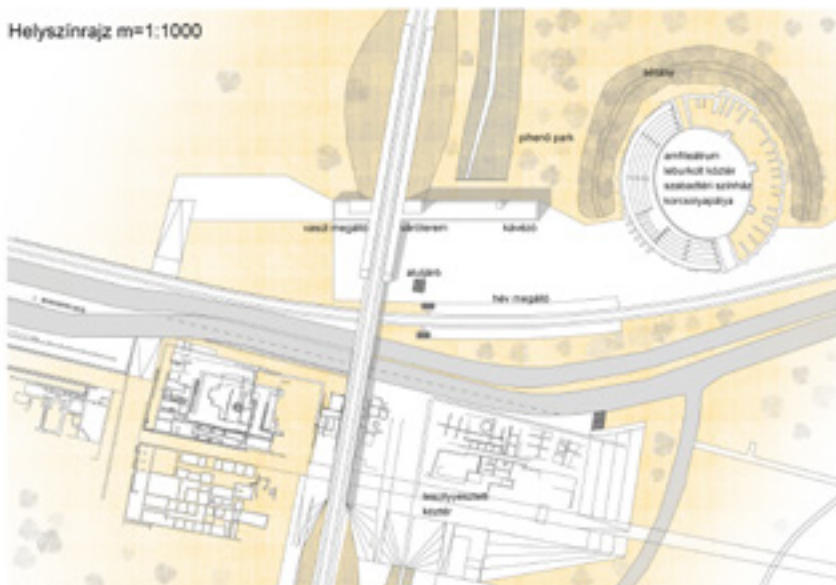
Intermodális központ

Megyesi Gabriella
Nemeshegyi Sámuel
Poller Mónika
Sámson Kinga
Szlávik Krisztina
Villányi Olívia

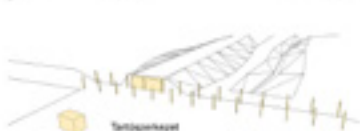

Egy terepfelújítás, mely már a Pánszék korában is volt. Az É-D és K-ÉF irányú utak az ősrégi szárazos és ma Széchenyi út és Esztergom utcáival párhuzamosan helyezték. Ezt két fontos előrelépést hoztak: az egyik az az út átvezetése a helyi lakosság számára, a másik az az út átvezetése az új épületek felállítására alkalmas földmunka elvégzésére. Az átvezetés a lakosság felől mutatkozik ki. Az épület mellett egy teraszos parkot is terveztek. Fontos jellemzője az épületnek, hogy a közérzésnek felel meg, azaz a környék szellemét, stílusát követi, sőt pedig korábbi pályát is követi.

Helyszínrajz m=1:1000

Töltes

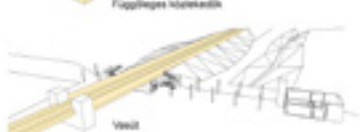
Teraszszelvény

Farkok

Függőleges töltés

Vasút

Peron és töltes

Korlát

METSZET m=1:500

HOMLOKZAT m=1:500

LÁTVÁNY

Alaprajz utcaszint m=1:200

Alaprajz peronszint m=1:200

TÖLTÉS

MÉGYESI GABRIELLA, NEMESHEGYI SÁMUEL, SÁMSON KINGA, SZLÁVIK KRISZTINA, POLLER MÓNKA, VILLÁNYI OLVIA

AQUINCUM 2014

Tanszéki Terv 3.
Középülettervezés Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

—

Töltés

Piac

Megyesi Gabriella

Nemeshegyi Sámuel

Poller Mónika

Sámson Kinga

Szlávik Krisztina

Villányi Olívia

—

Töltés

Home-office

Megyesi Gabriella
Nemeshegyi Sámuel
Poller Mónika
Sámson Kinga
Szlávik Krisztina
Villányi Olívia

HOME-OFFICE

ELŐTÉRTELÉS

Az épület tervezése és a műszaki kialakítás során figyelembe vettük a társasházban élni a helyen a földszint egy részét, amely lehetővé teszi a közös használatú terepek és a közös szolgálati terepek kialakítását.

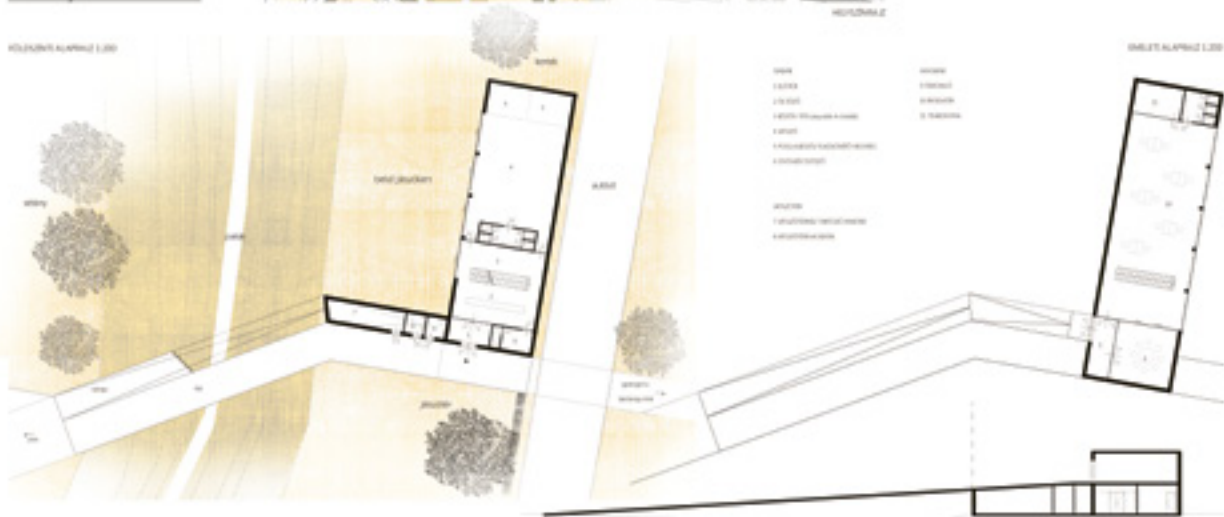
BEVEZETÉS

Az épület a parkolóházhoz csatlakozik, amely lehetővé teszi a közös használatú terepek és a közös szolgálati terepek kialakítását. A földszint egy részét a közös használatú terepek és a közös szolgálati terepek kialakítására fordítottuk.

FAKCIÓKALAPÍTÁS

- Az épület a parkolóházhoz csatlakozik, amely lehetővé teszi a közös használatú terepek és a közös szolgálati terepek kialakítását.
- Az épület a parkolóházhoz csatlakozik, amely lehetővé teszi a közös használatú terepek és a közös szolgálati terepek kialakítását.
- Az épület a parkolóházhoz csatlakozik, amely lehetővé teszi a közös használatú terepek és a közös szolgálati terepek kialakítását.
- Az épület a parkolóházhoz csatlakozik, amely lehetővé teszi a közös használatú terepek és a közös szolgálati terepek kialakítását.
- Az épület a parkolóházhoz csatlakozik, amely lehetővé teszi a közös használatú terepek és a közös szolgálati terepek kialakítását.

KÖZLEKÉSI KAPCSOLÁSOK

KÖZLEKÉSI KAPCSOLÁSOK

KÖZLEKÉSI KAPCSOLÁSOK

KÖZLEKÉSI KAPCSOLÁSOK

KÖZLEKÉSI KAPCSOLÁSOK

KÖZLEKÉSI KAPCSOLÁSOK

KÖZLEKÉSI KAPCSOLÁSOK

Az épület a parkolóházhoz csatlakozik, amely lehetővé teszi a közös használatú terepek és a közös szolgálati terepek kialakítását.

BEVEZETÉS

Az épület a parkolóházhoz csatlakozik, amely lehetővé teszi a közös használatú terepek és a közös szolgálati terepek kialakítását.

FAKCIÓKALAPÍTÁS

Az épület a parkolóházhoz csatlakozik, amely lehetővé teszi a közös használatú terepek és a közös szolgálati terepek kialakítását.

BEVEZETÉS

Az épület a parkolóházhoz csatlakozik, amely lehetővé teszi a közös használatú terepek és a közös szolgálati terepek kialakítását.

FAKCIÓKALAPÍTÁS

Az épület a parkolóházhoz csatlakozik, amely lehetővé teszi a közös használatú terepek és a közös szolgálati terepek kialakítását.

BEVEZETÉS

Az épület a parkolóházhoz csatlakozik, amely lehetővé teszi a közös használatú terepek és a közös szolgálati terepek kialakítását.

FAKCIÓKALAPÍTÁS

Az épület a parkolóházhoz csatlakozik, amely lehetővé teszi a közös használatú terepek és a közös szolgálati terepek kialakítását.

BEVEZETÉS

Az épület a parkolóházhoz csatlakozik, amely lehetővé teszi a közös használatú terepek és a közös szolgálati terepek kialakítását.

FAKCIÓKALAPÍTÁS

Az épület a parkolóházhoz csatlakozik, amely lehetővé teszi a közös használatú terepek és a közös szolgálati terepek kialakítását.

BEVEZETÉS

Az épület a parkolóházhoz csatlakozik, amely lehetővé teszi a közös használatú terepek és a közös szolgálati terepek kialakítását.

FAKCIÓKALAPÍTÁS

Az épület a parkolóházhoz csatlakozik, amely lehetővé teszi a közös használatú terepek és a közös szolgálati terepek kialakítását.

TÖLTÉS

MEGYESI GABRIELLA, NEMESHEGYI SÁMUEL, SÁMSON KINGA, SZLÁVK KRISZTINA, POLLER MÓNKA, VILLÁNYI OLVIA

AQUINCUM 2014

Tanszéki Terv 3.
Középítészeti Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

—

Töltés

Kiállítási központ

Megyesi Gabriella
Nemeshegyi Sámuel
Poller Mónika
Sámson Kinga
Szlávik Krisztina
Villányi Olívia

—

Töltés

Lesüllyesztett köztér

Megyesi Gabriella
Nemeshegyi Sámuel
Poller Mónika
Sámson Kinga
Szlávik Krisztina
Villányi Olívia

Jó itt lenni

Horváth Marica
Kiss Anna
Kovács Andor
Kovács Éva
Kun Zsófia
Marxreiter Adrienn

A gyár mellett felépített lakónegyed a maga szolgáltatásaival és rendezvényeivel egy páratlan mikrovilágot hozott létre, melyhez megtiszteltetés volt tartozni a közösség összes tagja számára, kortól és nemtől függetlenül. A gáz korszakának leáldozásával ez a világ is darabokra hullott. Ám a terület új tulajdonosa, a Graphisoft, egy ugyanolyan gondoskodó cég, mint elődje volt. A munka és termék előállításával mellett fontos számára a jó munkakörnyezet és dolgozói légkör, a munkamorál. Konceptciónk, a Graphisoft célkitűzéseivel és üzletpolitikájához híven, a hajdani gázgyárhoz hasonlóan, *egy új „város a városban” beépítést hoz létre a területen, mely funkcionális és gazdasági sokszínűségével újjáélesztheti a jelenleg lakatlan ipari negyedet.*

A jelenlegi állapotok a hajdani gázgyár környékén zárványos beépítést hoztak létre, melyek mindegyike önálló karakterrel rendelkeznek. A határok élesek és feloldhatatlannak látszódnak, de talán pont ez adja az egyes területek varázsát. A gázgyári lakótelep mesebeli világa, a Graphisoft Park modernsége, Aquincum történetisége és a Pók utcai lakótelep valósága kellőképpen kiegészítik egymást. *Beépítésünk a Graphisoft világot egészíti ki, annak modern vonalvezetését tartja alapulvén, úgy, hogy a hajdani ipari területet csupán hangulatában idézi vissza. A volt ipari épületek jelenlegi állapota nem teszi lehetővé az újrafelhasználást, viszont egyes tervezett elemek igyekeznek felhasználni részeit.*

Egy terület élhetősége jelentős mértékben függ a rajta elhelyezett kikapcsolódási lehetőségektől, melyek lehetővé teszik a szórakozást anélkül, hogy ehhez a belvárost kéne választania a helyi és a környékbeli lakóknak. A Graphisoft által üzemeltetett *oktatási intézmények* biztosítják a lakosok számára a gyerekek miatti ingázás elkerülését és a fiatalabb korosztályok számára az összetartó társaságok létrejöttét, valamint a munkaerő utánpótlás lehetőségét is. Az egészséges életmód kiemelkedő fontosságú a mai világban, így elengedhetetlen eleme a területnek a gondosan kialakított *sportolási lehetőségek sokasága, sportpályákkal és lelátókkal, több kilométer hosszúságú futópályákkal és a Hajógyári szigeten kialakított csónakházakkal. A terület Dunában rejlő értékeire épít a parti étterem, mely a sétány kiemelkedő fontosságú csomópontját képezi. Budapest szempontjából is fontos közlekedési csomópont, mely a korszerűsített hajdani vasút, jelenleg S-Bahn-tervezet útvonal, a Duna-parti bicikliútvonal és a hajós közlekedés ötvöző eleme.*

A kultúra iránt érdeklődők számára *Zene Pavilion* található a területen, mely számos koncertnek ad otthont, valamint egy *művészeti központ* is, mely a Fő tér szomszédságában nyújt inspiráló környezetet a fiatal alkotók számára.

A GÁZGYÁR MÚLTJA, A GRAPHISOFT JÖVŐJE

ÓBUDA 70 ÉVIG MŰKÖDŐ GYÁRA

MAGYARORSZÁG ELSŐ MULTIJA

A gázgyártás Felsővezetékével egybe hangzóan igény támadt a városban közüzemüzemeltetésű szennyvíz- és csatornarendszerek felújítására, melyhez gázgyárunk alapítása volt elengedhetetlen. Így Óbudán Gázgyár 1974. június 13-án került átadásra László Pálért tiszteletdíjjal. A gyár több évtizedes működése után végül 1984-ben került bezárásra. A modern technika felkötésével és az automatizálás bevezetésével a szennyvíztisztító üzemeltetése vált az egész világban, többek között a mármon területeken is. Fővárosunkban, eddig nem létező szennyvíztisztító üzem az építkezés kezdete.

A Graphisoft cég 1982-ben kezdte meg működését. Az első magyar multinacionális céggé nemesre 3 évvel későbbi budapesti irodájával. A cég székhelye Budapesten, a volt gázgyár területén található, ahol azelőtt az építészeti irodájuk, mely terület a későbbi rendkívül minőség környezet révén Fehérvári Fehérvári irodájukra is letelepedett. A helyen Óbudai Gázgyár az óriási területesség és természet melletti környezet, Fehérvári Fehérvári munkásság és Fehérvári elterjedése, infrastruktúra és elhelyezkedése és területi környezetére.

A gyár melletti Fehérvári területtel a megalapításával és rendezésével egy óriási mikrovidéget hozott létre, melynek megvalósítása volt talán a leghosszabb és legszebb munkája, amit azóta is megvalósít. A cég korábbi területtel az a világ is átértékelte. Fehérvári és a terület is megvalósult. A Graphisoft, egy újonnan megalapított cég, mely elkezdte a munkát és jött az építkezés melletti forrás számára a jó munkahelynek és dolgozóknak. A munkahelyi környezetben a Graphisoft célkitűzése az üzleti sikeresség, a helyi gázgyár melletti munkahely, egy új város a városban. Budapesti közlése a területen, mely Fehérvári és gazdasági sikerességével megvalósult és jött az építkezés melletti munkahely.

JELENLÉGI ÁLLAPOT

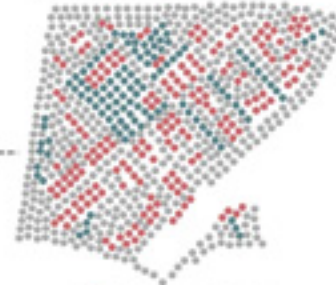
A jelenleg állásnak a helyi gázgyár környékén szennyvíz tisztítás, közlekedési, mely a területen az építkezés melletti munkahely, a területen az építkezés melletti munkahely, a területen az építkezés melletti munkahely, a területen az építkezés melletti munkahely.

MEGMARADÓ ÉPÜLETEK

A területen a Graphisoft irodái építkezése, a területen az építkezés melletti munkahely, a területen az építkezés melletti munkahely, a területen az építkezés melletti munkahely, a területen az építkezés melletti munkahely.

PÉNZÜGYI TÉRKÉP

- PROFIT, HASZON
- BEFEKTETÉS, KÖZJÓ
- SEMLEGES

BEÉPÍTÉSI TERV

JÓ ITT LENNI!

HORVÁTH MARICA, KISS ANNA, KOVÁCS ANDOR, KOVÁCS ÉVA, KUN ZSÓFIA, MARXREITER ADRIENN

AQUINCUM 2014

Tanszéki Terv 3.
Középülettervezés Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

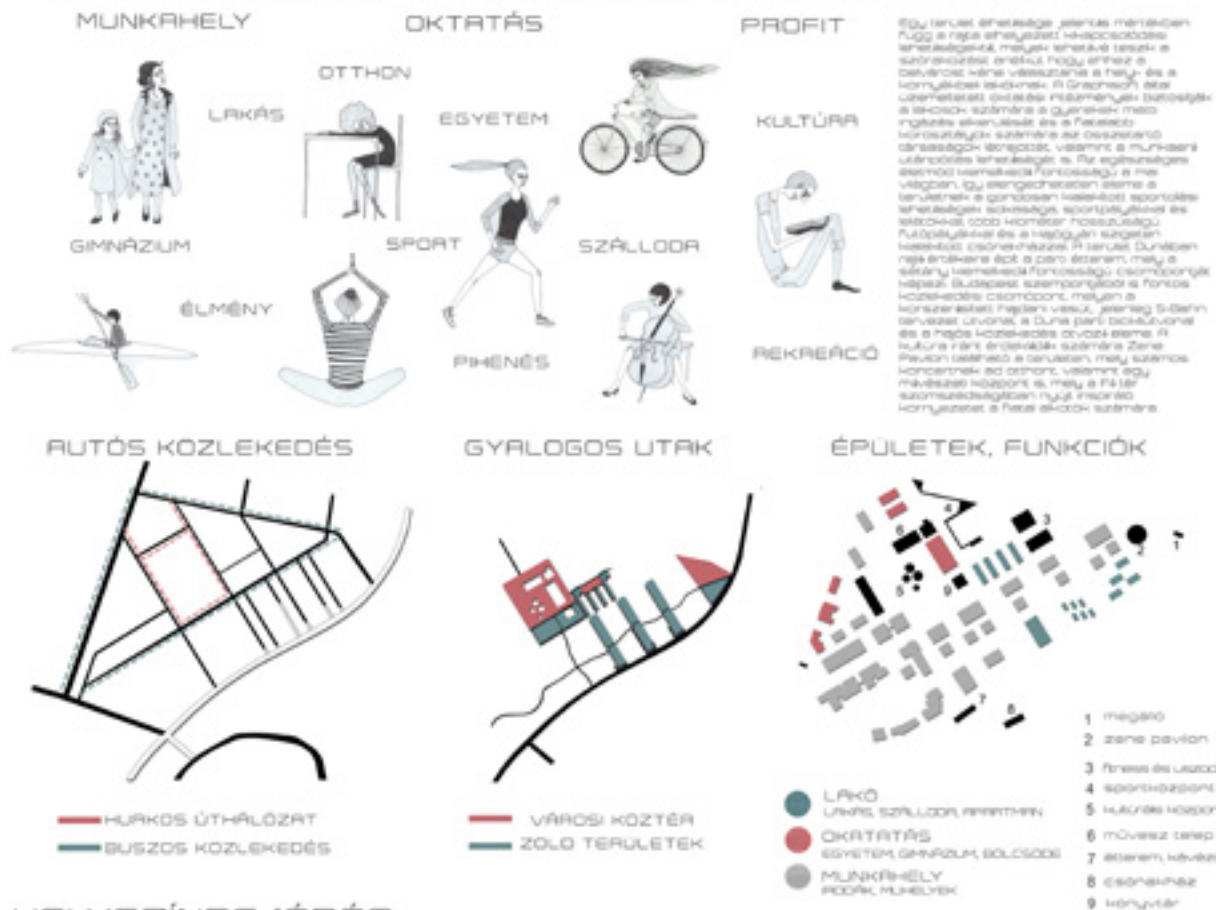

—

Jó itt lenni

Horváth Marica
Kiss Anna
Kovács Andor
Kovács Éva
Kun Zsófia
Marxreiter Adrienn

A GRAPHISOFT JELENE, ÓBUDA JÖVŐJE

Egy terület ereksége jelentős mértékben függ a régi épületek hasznosításának lehetőségeitől, melyek esetében fontos a szórakozás, az érdeklődés, a helyi és a környezeti viszonyok a helyi és a környezeti viszonyok. A Graphisoft által bemutatott ötlet a városban a közösségi élet számának a gyarapítását, a helyi életvitét és a helyi életvitét. A városban a közösségi élet számának a gyarapítását, a helyi életvitét és a helyi életvitét. A városban a közösségi élet számának a gyarapítását, a helyi életvitét és a helyi életvitét.

HELYSZÍNBE JÁRÁS

A mai nap folyamán riportertünk az újraindított Graphisoft City szórakozási lehetőséget tette próbára, bejelentkezéseket egy-egy fotóval a projektet meg. Összességében így foglalta össze véleményét a helyről: „Jó itt lenni!”

—

Jó itt lenni
Megálló

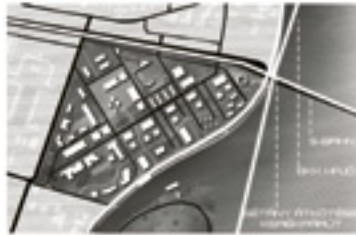
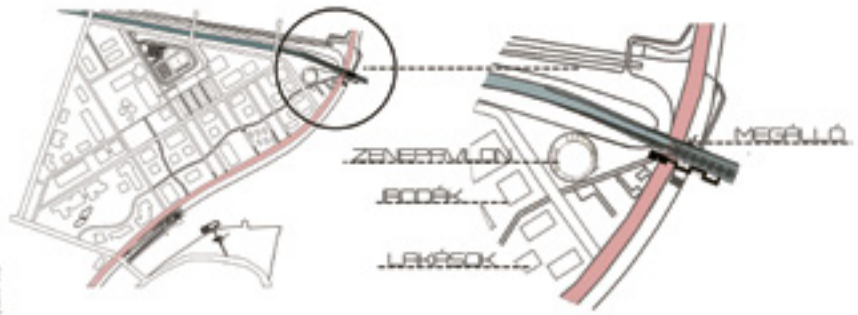
Horváth Marica
Kiss Anna
Kovács Andor
Kovács Éva
Kun Zsófia
Marxreiter Adrienn

MEGÁLLÓ

MEGÁLLÓ
 A megálló a város szívében, a Zeneakadémiánál, az Erdők és Lakások között helyezkedik el. A megálló a város szívében, a Zeneakadémiánál, az Erdők és Lakások között helyezkedik el. A megálló a város szívében, a Zeneakadémiánál, az Erdők és Lakások között helyezkedik el.

HELYSZÍNRAJZ

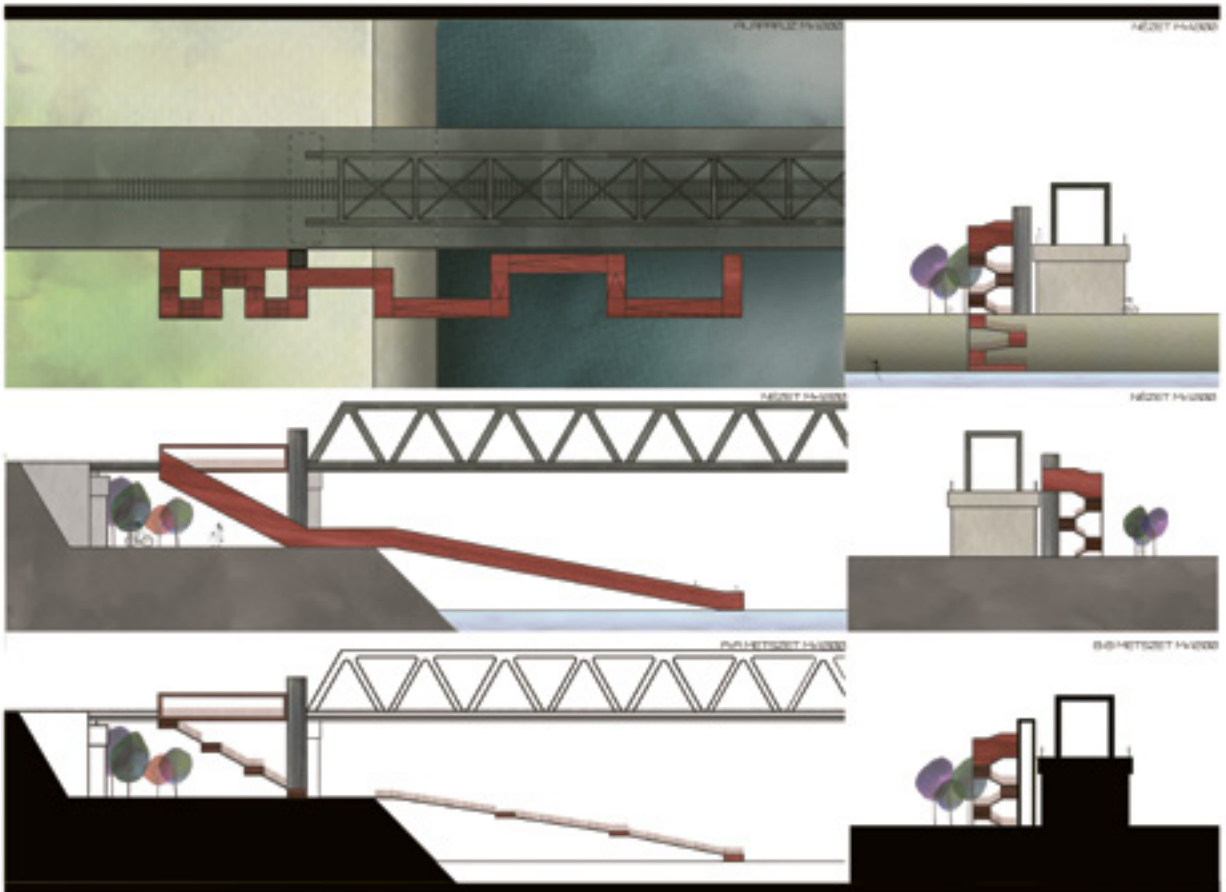
KAPCSOLAT, ÖSSZEKÖTÉS, FORMA ALAKÍTÁS

HELY

153

JÓ ITT LENNII!

HORVÁTH MARICA, KISS ANNA, KOVÁCS ANDOR, KOVÁCS ÉVA, KUN ZSÓFIA, MARXREITER ADRIENNE

AQUINCUM 2014

Tanszéki Terv 3.
 Középülettervezés Tanszék
 BME, Építészmérnöki Kar

—

Jó itt lenni
Művész ház

Horváth Marica

Kiss Anna

Kovács Andor

Kovács Éva

Kun Zsófia

Marxreiter Adrienn

—

Jó itt lenni
Étterm és kikötő

Horváth Marica
Kiss Anna
Kovács Andor
Kovács Éva
Kun Zsófia
Marxreiter Adrienn

—

Jó itt lenni
Sportközpont

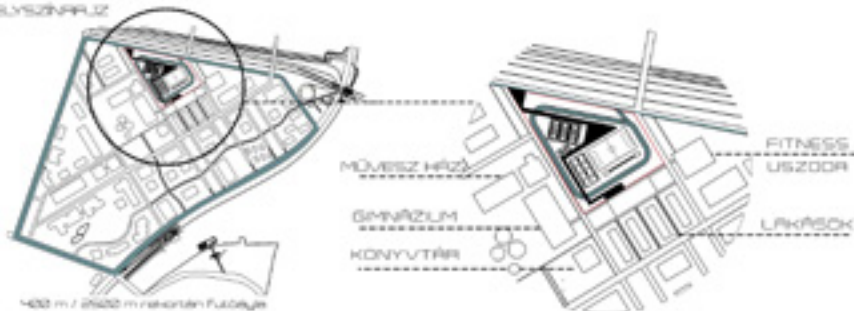
Horváth Marica
Kiss Anna
Kovács Andor
Kovács Éva
Kun Zsófia
Marxreiter Adrienn

SPORTKÖZPONT

Összeállítás a sportközpont építési koncepciójáról, amely egy új sportközpontot tartalmaz, amely megújítja a régi sportközpontot, és hozzájárul a városi élet minőségének javításához. A projekt célja a sportközpontok fejlesztése, a városi élet minőségének javítása, a városi élet minőségének javítása, a városi élet minőségének javítása.

HELYSZÍNRAJZ

ELEMEK

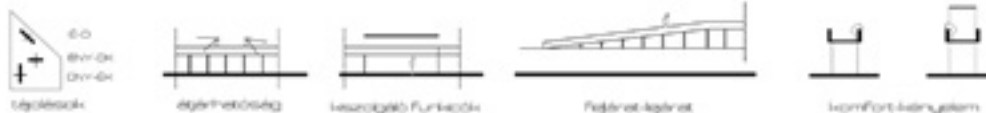
KERÍTÉS

SPORTPÁLYÁK

LELÁTÓ

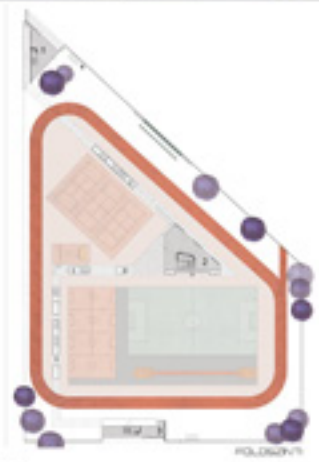

HATÁRHELYZETEK

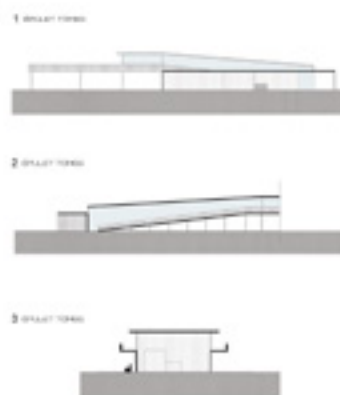

FELTÉTELEK

1. Épület tömeg
2. Épület tömeg
3. Épület tömeg
4. Terasz
5. Helyi szolgáltatások
6. Helyi szolgáltatások
7. Terasz
8. Terasz
9. Terasz

METSZETEK

HOMLOKZATOK

UTCAI HOMLOKZATOK

JÓ ITT LENNI!

HORVÁTH MARICA, KISS ANNA, KOVÁCS ANDOR, KOVÁCS ÉVA, KUN ZSÓFIA, MARXREITER ADRIENN

AQUINCUM 2014
Tanszéki Terv 3.
Középülettervezés Tanszék
BME, Építészmérnöki Kar

—

Jó itt lenni
Zene pavilon

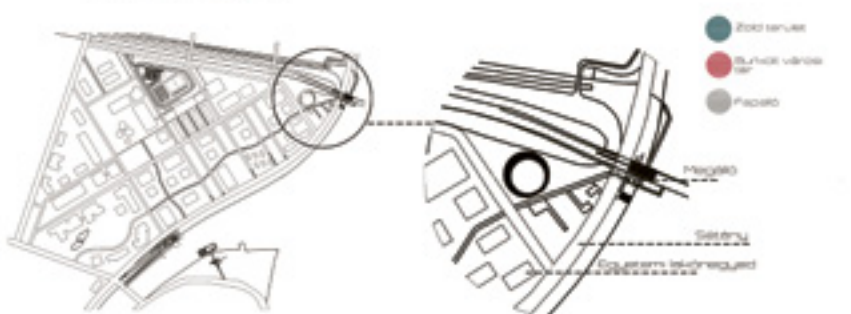
Horváth Marica
Kiss Anna
Kovács Andor
Kovács Éva
Kun Zsófia
Marxreiter Adrienn

ZENE PAVILON

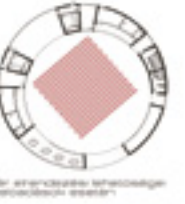
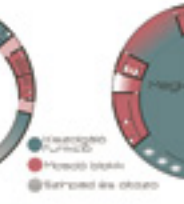
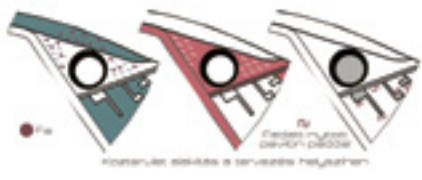
HELYSZÍNRAJZ

A Zene Pavilon az új belkötés egyik kulturális központja, mely jellemzően Horny városi koncerteknek adhat otthont. Nyitány, valamint a népi folklórban is nagy szerepet játszó népzenei és néptáncos, egyes esetekben a környék eldugott rétegeit, valamint egyetemistáit, zenei színterrel pedig újabb lehetőséget és élér-lypresszt is.

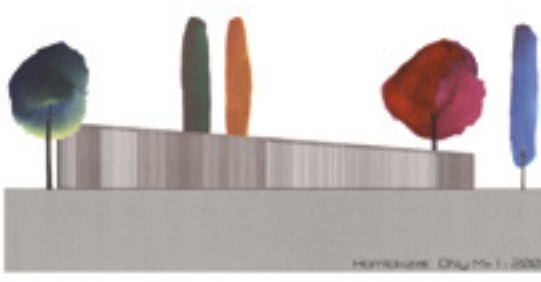
Helyszínrajzok
 1. Zenei városi terület
 2. Kulturális városi terület
 3. Pázsát és központi terület
 4. Helyszínrajzok
 5. Helyszínrajzok
 6. Helyszínrajzok
 7. Helyszínrajzok
 8. Helyszínrajzok
 9. Helyszínrajzok
 10. Helyszínrajzok

161

1. Főterület
2. Pázsát / Füvesek
3. Parki rész
4. Parki rész
5. Helyszínrajz
6. Pázsát
7. Szomszédos terület
8. Zenei tér
9. Pázsát
10. Pázsát / Füvesek

—

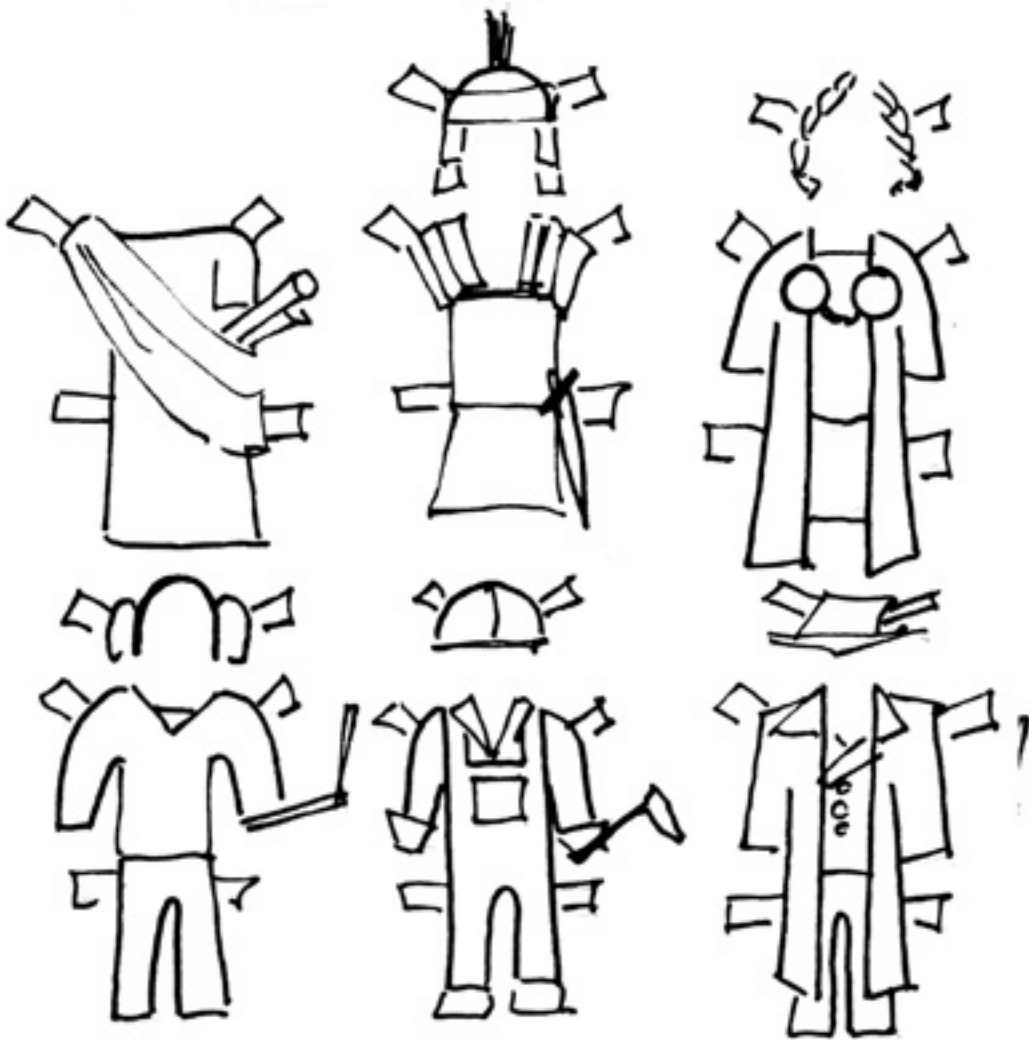
Jó itt lenni
Csónakház

Horváth Marica
Kiss Anna
Kovács Andor
Kovács Éva
Kun Zsófia
Marxreiter Adrienn

— Összefoglalás

Lengyelné Kurucz Katalin
Szabó Magdolna
Sugár Péter

GRAPHISOFT PARK DESIGN

—
Hasznosítási
elképzések a BME
Építészmérnöki Kar
Középülettervezési
Tanszéke hallgatóinak
aquincumi terveihöz

Lengyelne Kurucz Katalin

Van-e élet a rómaiak után?

Igen, van. Hogy milyen, ez a mi felelősségünk.

Új ötletekkel egészítik ki az Aquincumi Múzeum távlati elképzéseit a BME Építészmérnöki Kar Középülettervezési Tanszéke hallgatóinak a tervei, amelyeket 2014-ben készítették Aquincum területére, pályázati jelleggel.

Az „Aquincum” elnevezés nemcsak az Aquincumi Múzeumot jelöli, hanem az azt körülvevő óbudai településrész nevét is. A múzeum nemcsak fizikailag, hanem kulturális kisugárzásával is központja az átalakításra kerülő negyedeknek (a tervek által érintett területek egykor mind a római kori polgárvároshoz tartoztak). Ezen központnak, mint kulturális centrumnak a kiemelésével válhat ismét egységessé a közlekedési viszonylatok által négy részre osztott aquincumi terület. A jelenlegi „sziget” jellege így alakulhatna át egyfajta „város a városban” jelleggé. Egy városrész élhetősége jelentős mértékben függ a kulturális és kapcsolódási lehetőségeitől. Lehetővé teszik az itt és a közelben lakók kulturált szórakozását anélkül, hogy ehhez a Belvárost kellene választaniuk. A hallgatók terveiben fölvetett gondolatok ennek a lehetőségeit vizsgálják.

166

A hajdani ipari területre, az Óbudai Gázgyár északkeleti részére tervezett „Művészház”, alkotóműhelyeivel és raktáraival, egyedí lehetőséget jelenthetne a kerület művészeti életében. A volt gázgyári tornyok megnyitásával és kortárs installációival egyedí helyszínévé válhatnának a megálmódott művészeti negyednek. Ehhez a területhez kapcsolódik az egykori gáztározók helyére kerülő kiállító tér, és a Dunáig lenyúló szabadidő park is. Az együttes képes lenne Óbudát Budapest egyik kiemelkedő szabadidős célpontjává tenni. A tervezett művészeti negyed kiegészítené az ugyancsak ide tervezett sport-pihenőpark-szálloda tervjavaslatokat.

Óbuda otthont ad a Térszínháznak, a Baltazár Színháznak és az Óbudai Kulturális Központ befogadó színházának, de nincs önálló kőszínháza, mely a kerület 120.000 lakosát kiszolgálhatná. Erre a legalkalmasabb egy meglévő épület, az „Óraház” lehetne.

Az Óbudai Gázgyár Művelődési Háza magában hordozza egy modern színház létrehozásának lehetőségét. Az egykori művelődési ház helyén kialakítható teátrum a helyi közönség színházi igényeit kielégíteni képes objektum lehetne. A hagyományos színházi eseményeken túl személyre szabott színházi események (off programok) helyszínéként otthonává válhatna egyben egy alkotóközösségnek is.

A Sujtás utca sétáló utcává alakítása kedvező megközelítési lehetőséget teremthetne nemcsak a színháznak, de a vasúti töltés környékére tervezett sport és szabadidős bázisnak egyaránt. (Jól kiegészíthetné a tervet

a romkert sétánnyal történő megnyitása is, a lakótelep felé.) Ezek a helyek a nyári időszakban kiegészülhetnének a gázgyári területre elképzelt színpadokkal. Kérdéses, hogy a Graphisoft Park már meglévő kis szabadtéri színpada és az Aquincumi Múzeum romkert kiállításának funkciójában hogyan működne együtt a tervezettekkel?

A több tervben szereplő új oktatási intézmények (óvoda, általános iskola és gimnázium, speciálisan kialakított tantermekkel és helyszínekkel), a „Gyerek Kultúra Háza” megvalósulása kedvező lehetőséget teremtene a múzeumi látogatóközönség növelésére. Hozzájárulna az intézmény valamennyi, gyermekekkel, diákokkal kapcsolatos távlati tervének a megvalósításához (pl. a Mitológiai játszótér közparkká válásához és megnyitásához a Szentendrei út felé, illetve egy tartós múzeum-iskola koncepció kialakításához).

A tervekben az esztergomi vasút aquincumi szakaszával és a patakpart átértelmezésével a töltés tájképi elemmé válik, élő kapcsolatot teremtve annak északi és déli oldala között. A Szentendrei út és a vasúti töltés találkozásánál létrehozandó új közlekedési csomópont jól szolgálná és tehermentesítené a környező területeket. Markánsan hozzájárulna a városrész arculatához és egyben új kommunikációs és reklámfelületeket teremtene. A Budapest belvárosa és Szentendre felől érkezők számára hangsúlyozná Aquincum megközelítését. Az új Hév megálló, az esztergomi vasút új megállója, a töltés kőfalának építészeti átfogalmazása további kommunikációs lehetőségek sorát nyithatja meg. Ezt a sort folytathatják a hajdani Óbudai Gázgyár területén álló Óraház, a kátránytoronyok, a víztorony vagy a régi száraztisztító helyére megtervezett interaktív kiállító terek, galériák, kávézók információs pultjai, a recepció. Összehangolt marketing és kommunikációs terv alapján a felsoroltak alkalmasak lehetnek az Aquincumi Múzeum és az adott helyszínek újonnan kialakított objektumainak promóciójára is.

A pályázati tervek egy része új funkcióval látja el az aquincumi romkert klasszikusnak nevezett északi területét. A keleti oldalán, a Sujtás utca vonalában álló kőtár átalakítására több hallgatói terv is született. A kőtár helyére kerülő kiállító tér és közösségi ház új szintet visz az intézmény életébe és találkozási pontot teremt az itt lakók számára. A múzeum területére tervezett Modern Művészeti Múzeum létjogosultsága kérdéses, de alkotóműhellyé válva tartalmilag kiegészíthetné a BTM Fővárosi Képtára és a Budapest Galéria ajánlatát. A múzeum régi bejáratának újraértelmezésével új pihenő és gyülekező tér születhetne a vasúti töltés déli oldalán vezetendő sétány és az intézmény látogatói számára. Ez praktikus egészíthetné ki az utóbbi időben 6 ha-ról 10 ha-ra növekedett romterület használatát.

A töltés két oldalán létesülő új kiszolgáló és közösségi funkciók (a déli oldalra megálmodott sétány, mely levezet a Duna-partra, az északi oldalra tervezett piac, kávézók, játszóterek, mozi), új agorát teremtenének, továbbfejlesztve a környék pihenő funkcióit.

A kilencvenes évekre lehanyagló római-parti vízi- és sportélet megújulását jelenthetnék a Duna-parti sport- és szabadidős tervjavaslatok, összekapcsolódva az időről időre felbukkanó, a Helytartói palota területét újrahasznosító koncepciókkal. A használaton kívüli vasúti töltés keleti oldalán több helyszínen is megjelenő sportolási lehetőségek (trambulín, szauna, vízben úszó sportolásnak helyet adó uszályok és csónaktárolók) a vízi sport fellendítését szolgáló tervek jó kiegészítői lehetnének.

A Szentendrei út nyugati oldalán új sport és szabadidő park létesülne fitness parkkal, sportpályákkal, BMX pályával. Mindehhez tanösvény csatlakozna és a 2014. évi hallgatói pályázatok Mesepark tematikája is folytatódhatna itt. A beavatkozás szintén hiánypótló a környék szempontjából. A kerületi civil és sportszervezetek bázisává, találkozóhelyévé válhatna az így kialakított terület (Óbudai Futókör, Óbudai Wellness és Diáksport Egyesület, Magyar Kerékpáros Klub).

Az amfiteátrum színházi hasznosításának gondolata évtizedek óta visszatérő téma a kerület kulturális életében. A jelenleg látogatható, műemlékként helyreállított épület napjainkban csak alkalmanként vehető erre a célra igénybe. Csak infrastrukturális fejlesztéssel (áramellátás, parkoló-, és illemhelyek kialakításával stb.) válhat rendszeresen hasznosított területté. A hallgatói tervekben találkozhatunk erre vonatkozó megoldásokkal.

Óbuda legutolsó átfogó kulturális koncepciója 2013-ban készült el. Fejlesztési elképzeléseivel, irányelveivel a hallgatói tervek több ponton is találkoznak. Ezek az új látásmód, a kreativitás, a kohézió élményének és a minőség védjegyének az érvényesülései; az infrastrukturális fejlesztések elősegítése, a közösségépítő személyiségfejlesztés előtérbe helyezése, a kulturális esélyegyenlőség erősítése.

A kulturális koncepció célkitűzései: *„a kerület kulturális intézményeinek továbbra is a lakosság széles rétegeihez kell eljuttatni a kultúrát, elsősorban társas, közösségi művelődés formájában, másrészt biztosítaniuk kell a kulturált társas együttlét lehetőségét is. Fontos a lakótelepi fiatalokra való odafigyelés, hiszen ez a korosztály a legfogékonyabb réteg, életkorukból adódóan igénylik a közösségi tevékenységet, ugyanakkor korlátozottak a lehetőségeik. A „kreatív ifjúságnál” fejleszteni szükséges a kultúra iránti fogékonyságot. A nyugdíjas korosztályt is*

fel kell karolni, az „aktív időskor” elősegítésével új kompetenciák elsajátítására alkalmas”.

A tervezett közös kerületi középtávú kulturális marketing-stratégia, mellyel lehetőség adódik bekapcsolódni Budapest turisztikai vérkeringésébe, számolhat a hallgatói tervek lehetőségeivel is. Az eddig megvalósult turisztikai és tájékoztató alkalmazások köre (Óbuda app – okostelefonos alkalmazás, vagy az iBook – Óbuda album) is bővíthetne ezek tartalmaival. A létesülő új művészeti bemutatók helyszíne (Óbudai Gázgyár északi területe) bővíthetné a 2011-től a kerületben (Kórház utca) kihelyezett szabadtéri kiállítások helyszínét.

A koncepció stratégiai célkitűzéseiben kiemelten kezeli az amatőr művészeti tevékenység támogatását, mely ezeken a helyszíneken új erőre kaphatna, teret biztosítva megnyilvánulásainak. A koncepció „Középtávú feladatok” fejezetében szereplő vállalatok (a kerékpár úthálózat korszerűsítése, új közösségi színterek bekapcsolása a kerület kulturális életébe a Római-parton és a Hajógyári-szigethez kapcsolódóan) összecseng a hallgatói tervek elképzeléseivel. Ezeken a helyszíneken egyedi kulturális projektek szervezése történhetne, így azok bekapcsolhatóvá válnának Óbuda nagyrendezvényeinek helyszínei közé.

A területen lévő szállodák napjainkra a konferenciaturizmus fejlesztésére is alkalmassá váltak. Az itt tartózkodó vendégek számára a hallgatói tervek által létrejövő fejlesztések jó lehetőséget biztosítanak a környék megismerésére, akár egyénileg akár szervezetten.

Ahhoz, hogy kapcsolat létesüljön a zárt, önmagukban külön életet élő négy területrészt között, olyan egységes koncepcióra van szükség, amelynek az alapját a saját értékeikből, az itt lakók igényeiből és a hely szelleméből táplálkozó tervek adják. Így válhat egymással kommunikáló egységek működő rendszerévé. A tervezett hasznosítások kiegészíthetnék az egyes területek egyedi kínálatát és egyben Belső-Óbuda kulturális kínálatát. Méltó helyet foglalhatnának el Budapest kulturális és turisztikai kínálatában és a Limes Világörökségi Projektben egyaránt.

—

Antikvitás és modernitás együttélése a 21. században

Szabó Magdolna

A mai, nagyvárosnyi, 126 ezres lakosságú Óbuda gyökerei a római korig nyúlnak vissza. Óbuda Aquincum romjaira települt, a középkorban ezekből a romokból épült, hogy azután a török hódoltság idején ismét rommá váljon. Ma már nagyon pontosan ismerjük a város előtörténetét és tisztában vagyunk ennek a történelmi örökségnek a páratlan értékével.

Ezt az értéket meg kell őrizni és be kell mutatni. Ezzel együtt azonban napirendre kerül korunk városfejlesztésének egyik alapvető konfliktusa is – nevezetesen, hol az a határ, ameddig a múlt örökségét védenünk, őriznünk kell az új fejlesztési törekvésekkel szemben, összeegyeztethető-e a múlt emlékeinek feltárása és bemutatása a modern város fejlődési igényeivel, illetve milyen funkciókkal ellátva lehet élővé varázsolni a holt romokat.

Csak üdvözölni lehet azt a kezdeményezést, melynek során a BME Építészmérnöki Kar Középülettervezési Tanszékének negyedéves építész hallgatói egy féléven keresztül vizsgálták a fenti kérdéseket a számos konfliktussal terhelt városi terület, Aquincum és tágabb környezete tekintetében. 6 alkotó csoport dolgozott ki fejlesztési koncepciót a területre, és részben hasonló, részben eltérő válaszokkal találkozhatunk. A koncepciók elnevezése is jelzi az eltérő felfogásokat – „Óbuda, a kultúra városa”, „Integráció”, „Felfűződés”, „Heterogenitás”, „Jó itt lenni”, „Töltés”.

Valamennyi alkotó csoport komoly és részletes feltáró munkát végzett. Rávilágítottak a terület összetettségére, „heterogenitására” – a közlekedési helyzet konfliktusaira, az eltérő eredetű és színvonalú lakó funkciókra, az ezekből eredő és ki nem elégített igényekre, a római kori rommező, a gázgyári ipari emlékek jelenlétére – a meglévő elemek „integrációjára” és az új fejlesztési irányokra, hogy „jó legyen itt élni”. Ezért jelennek meg kulturális törekvések – művészház, művésztelep, mozi, digitális könyvtár, művész sétány, kiállítói tér, kortárs művészeti múzeum, kulturális központ –, lakófunkció és a hozzá kötődő szolgáltatások – piac, iskola, bölcsőde, oktatási központ –, a szabadidő eltöltését szolgáló sportlétesítmények, közpark, arborétum.

Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat 2015-ben elfogadott Integrált Településfejlesztési Stratégiája (ITS) a városrész jövőképét a következőképpen határozza meg: „Óbuda-Békásmegyer a kerületben élők igényeit magas szinten kielégítő, élénk üzleti élettel rendelkező, a fővárosi, hazai és külföldi polgárok számára egyaránt vonzó, gazdag kultúrájú üzleti-, lakó- és pihenőkörnyezetet hoz létre, amely fejlődésének alapját a történelmi hagyományok, a kedvező természeti és gazdaságföldrajzi adottságok fenntartható, tudatos kihasználása képezi.”

Célként fogalmazódik meg a történelmi értékeinek a kor emberéhez szóló, dinamikus, interaktív élményt nyújtó bemutatása. Az építészhallgatók által kidolgozott koncepciók ötletgazdagsága, a helyenként merész, újszerű elképzelések a jövőben hozzájárulhatnak a terület ITS-ben megfogalmazott szemléletű megújulásához és fejlesztéséhez.

Az antik hagyományok továbbéléséről és jelenvalóságáról

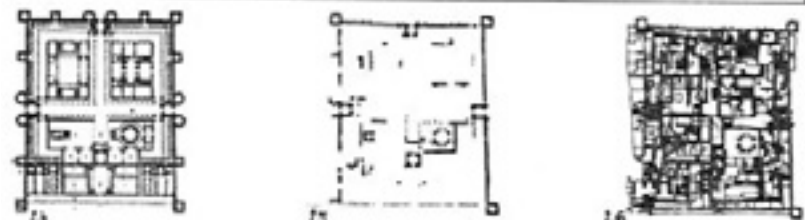
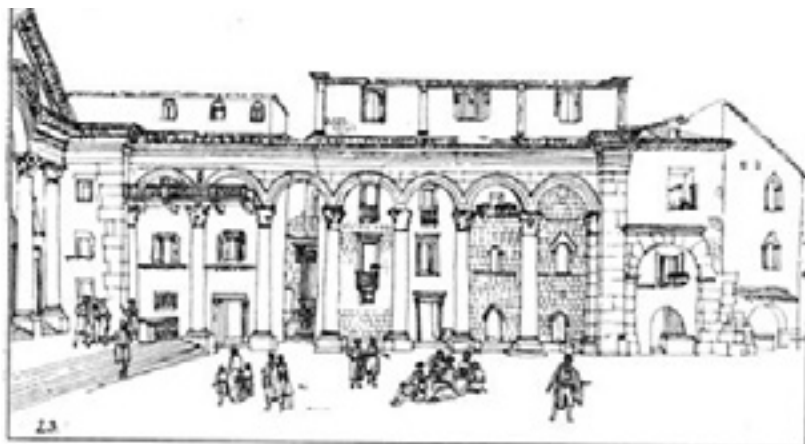
Sugár Péter

Az antik építészet ma leginkább csak romok formájában észlelhető, de a római kor városai utcaszerkezetükben sok helyen továbbélnek mai településeinkben is. Aquincum nyomai is fel-fel bukkannak a mai Buda településképében.

Az antik hagyományok jelen vannak a XX. századi és a kortárs építészetben is. A két háború közötti klasszicizáló korszak és az 50-es évek szocreál közjátékának antik-klasszikus reminiscenciái közismertek. A 70-es, 80-as évek posztmodernje kommercializálta és ironizálta az antik építészeti elemeket. De az irányzat racionalista ága az antik örökséget a várostranszformáció fogalmát bevezetve vizsgálta. A célja az volt, hogy a spontán városfejlődést felelevenítve a „modern építészet” nagy utópikus rendszereit próbálja meg lebontani, „domesztikálni”. A történelem, az idő, a civil anonim építészeti átformáló munkája volt az inspiráló példa, ami többek között áttranszformálta az antik birodalmak által létrehozott városszerkezeteket és architektúrát. Jellemző példaként említette Lucca vásártérre alakult római amfiteátrumát, Splitben Diocletianus nyári palotájának középkori beépülését, Rómában Marcellus színházát vagy Nîmes, Arles és Firenze amfiteátrumainak spontán beépülését.

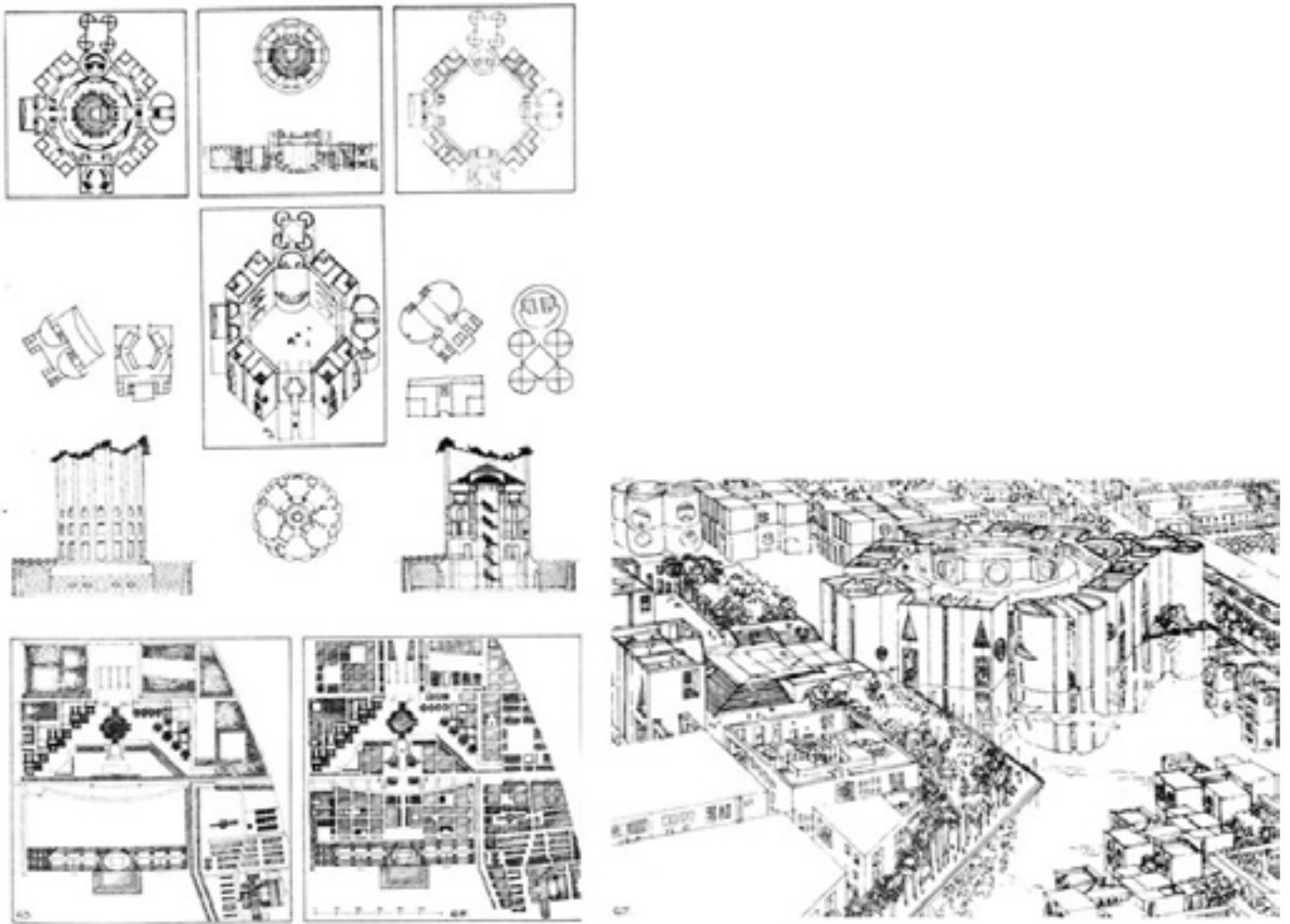
172

Diocletianus palotája

Ha belegondolunk, nem is olyan új ez a tapasztalat és ez a felismerés. Az építészet történetében általános gyakorlat volt a folyamatos átépítés és átértelmezés, a praktikum és a folytonosság jegyében. Aldo Rossi „A város építészete” című könyvében (1973) a római Colosseum „hasznosításának” két tervét is bemutatja: V. Sixtus 1590-ben szövőgyárrá akarta átalakítani, Carlo Fontana 1707-es tervében egy centrális fórumot tervezett belé. Egy másik, megvalósult példa: a granadai nagy Mezquita mecsetébe a XVI. században beleépítettek egy katolikus katedrális.

Ezt az átformálást és átértelmezést, a várostranszformációt mintául tekintve a 80-as évek kontextualista szemlélete megpróbálta a merev struktúrákat beágyazni, beleintegrálni a hagyományos település-szövetekbe. Jól példázzák ezt az „utópiatörést” Rodrigo Perez szellemes-ironikus építészeti játéka: Chandigarh (Le Corbusier, 1952-59) és Dacca (L. I. Kahn, 1962-63) hatalmas kormányzati központjait „reurbanizálja”, az épü-

leteket hagyományos kontextusba helyezi, spontán módon benövi, monumentális léptéküket lebontja (1975).

Rodrigo Perez de Arc:
Dacca, várostransz-
formáció 1980

A XX. század építészettörténetét vizsgálva elmondhatjuk, hogy az ún. modern paradigma megjelenését követően az építészet érzékenyen reagált a társadalom felől érkező korrekciós jelzésekre. A funkcionalizmus utópiáját megszületése óta folyamatosan fel- és átdolgozza, a realitáshoz kötődő igényekhez és kihívásokhoz visszaigazítja, a modernitás által felvetett nagy kérdéseket újragondolja.

Aquincumban a várostörténet nem büszkélkedhet a példákban felsorolt nagy léptékű várostörténeti folyamatossággal. A térbeli széttagoltsághoz hasonlóan a városrész története az időben is széttagolódott, szakadozott.

Az építészhallgatók bemutatott tervei ezeket a szakadásokat próbálják kitölteni, elsősorban térbeli eszközök alkalmazásával. A tervek egy sajátos építészeti-város-építészeti patchwork-öt rajzolnak ki, amiben az időbeli többretegűségnek egy térbeli többretegűség is megfelel. „Layerek” rajzolódnak egymásra és értelmezik, gazdagítják egymást. Korok és terek folytatnak inspiráló párbeszédet és ebből a felelgetésből bontakozik ki a városrészek összedolgozó együttese. A terveket nézve megkapó, hogy nemcsak egy koncepción belül tapasztalhatjuk ezt a kommunikációt, hanem a 6 csoport tervei egymással is párbeszédet folytatnak, vitatkoznak egymással és kiegészítik egymást. Végül is, a hallgatói tervek a bevezető példákban említett várostranszformáció egy sajátos, erre a területre érvényes válfaját dolgozták ki, érzékenyen, intelligensen, friss kortárs szemlélettel.

Az építészeti tanulságokon túl oktatási szempontból is érdemes összefoglalni az eredményeket.

A tárgy hét éves története során bebizonyosodott, hogy a hallgatókat rendkívüli mértékben inspirálja, hogy a vizsgált települések élő problémáival foglalkozhatnak. Találkoznak a települések vezetőivel, az ott élőkkel és ott dolgozókkal. A félév zárásaként terveiket prezentálhatják és kiállíthatják a településeken és a FUGA Építészeti Központban, a szakma nagy nyilvánossága előtt is.

A beépítési tervek csoportmunkában készülnek, de egyéni tervfeldolgozásra is sor kerül. Az önálló munkákat hallgatóinknak össze kell hangolniuk a közös beépítési tervekkel. A tervek készítése közben nemcsak a team-munkával kapcsolatosan szereznek tapasztalatokat. A csoportok egymással is versenyeznek, és a tervbemutatók során megismerik a többi csapat munkáját is. Megtapasztalhatják a megközelítések sokféleségét és megtanulják saját koncepciójuk ismertetése során a prezentációs technikákat. A helyszínek megkövetelik a megközelítések interdiszciplináris jellegét. Az elmélyült kutatómunka és a feladatok társadalmi beágyazottsága segít megérteni az építészetnek a társadalomban elfoglalt helyét, felelősségét.

174

A hallgatók a félév elején a település egészével foglalkoznak, majd a félév végére eljutnak egy közös beépítési tervig és annak részeként egy épület koncepciójáig. A hangsúly a beépítési terven van. Ez az a „köztes” építészeti lépték, ami a városrendezés és a háztervezés között van. Ez az a problémakör, ami a kisközösségeknek, a helyi társadalmi szerveződéseknek az életéről szól az építészet nyelvén. És ez az a lépték, ami eddig nem csak az építészeti oktatásból hiányzott, de a mai építészeti gyakorlatból is, a mai napig hiányzik. A gyakorlat vagy az adminisztratív szemléletű „városrendezést”, vagy az egészen konkrét műszaki kérdésekkel foglalkozó „háztervezést” ismeri. Nem foglalkozik az épület építészeti és társadalmi kontextusával. Így csak kevés, kivételes esetben találkozhatunk igazán körültekintő, társadalmilag érzékeny gondolkodással a szakmánkban.

Bízunk abban, hogy a Tanszéki tárgy (TT) hozzásegíti hallgatóinkat ahhoz, hogy az építészeti hivatást komplex szemlélettel, a társadalom, a közösségek iránti elkötelezettséggel műveljék az egyetem falain túl is.

BME KÖZÉPÜLETTERVEZÉSI TANSZÉK

Oktatók: Balázs Mihály tanszékvezető, Marosi Bálint, Vannay Miklós, Cságoly Ferenc, Klobusovszki Péter, Karner Anikó, Fejérdy Péter, Karácsony Tamás, Kemes Balázs, Schrammel Zoltán, Sugár Péter, Szabó Levente

BME ÉPÍTŐMŰVÉSZETI DOKTORI ISKOLA

Somogyi Krisztina, Borsos Melinda, Ilyés-Fekete Zsuzsa, Szabó Péter, Dimitrijevic Tijana, Kovács-Magyar Zsuzsa, Szántay Zsófia, Szentirmai Boglárka

(A dőlt betűvel jelölt oktatók és doktoranduszok vettek részt a tervezési tárgy (TT) oktatásában.)

BME KÖZÉPÜLETTERVEZÉSI TANSZÉKE

TERVEZŐ SZAKIRÁNYOS HALLGATÓI

Andrássy Nóra, Baráth Éva, Bíró Emese, Boholy Ildikó, Edelmayr Zsófia, Faddi Dalma, Ferenczi Nóra, Fodor Zita, Font Izolda, Gonda Nóra, Horváth Marica, Illés Anna, Kis Dániel, Kiss Anna, Kovács Andor, Kovács Éva, Krähling Anna, Kun Zsófia, Leitold Debóra, Magyar Szabolcs, Marxreiter Adrienn, Megyesi Gabriella, Nemeshegyi Sámuel, Németh András, Odry Szilvia, Poller Mónika, Sámson Kinga, Schneider Esztella, Szilágyi Norbert, Szilávik Krisztina, Szökő Kristóf, Takács Gyula, Villányi Olívia

176

A TANULMÁNYOK SZERZŐI

ERHARDT GÁBOR, 1974-ben született, 1998-ban diplomázott a BME Építészmérnöki Karán. Az Axis Építésziroda tagja. 2005-ben a Kós Károly Egyesülés Vándoriskoláján diplomát szerzett, 2005-től a Vándoriskola vezetőségi tagja, a Kós Károly Alapítvány kuratóriumi tagja. 2012-ben Kós Károly díjat kapott. A Magyar Építész Kamara Oktatási Bizottságának tagja, 2006-tól a SZIE YMMF Kar posztgraduális képzésén külsős korrektor. Számos Tokaj-Hegyaljai épület tervezője. Rendszeresen publikál az Országépítő c. folyóiratban

Kocsány János, Graphisoft Park SE, vezérigazgató. Építészmérnök diplomát szerzett, majd közgazdasági, ingatlangazdálkodási és MBA tanulmányokat végzett. 1981-ben kezdett dolgozni az építőipar különböző területein, leginkább az építési munkahelyeken. Az építéshelyi munkaszervezés számítógépes támogatása volt a legizgalmasabb feladat számára. Dolgozott a Tengizi Gázfinomító üzem kivitelezésén, mely Kazahsztánban magyar szakemberek közreműködésével épült. 1994-ben kezdett az ingatlan szektorban, mint befektetési szakember, ahol teljes fejlesztési projektek szervezését irányította. 1996-ban csatlakozott a Graphisoft R&D Rt-hez, és attól kezdve irányítja az irodapark fejlesztését, a bérbeadást és az

üzemeltetési feladatokat. 2006-ban a Graphisoft Park SE önálló ingatlanfejlesztő tőzsdei céggé alakult, melynek kezdetektől a vezérigazgatója.

DR. LÁNG ORSOLYA, régész – főmuzeológus, a BTM Aquincumi Múzeumának megbízott igazgatója. Tanulmányait az ELTÉ-n végezte, kutatási területe az aquincumi polgárváros, különös tekintettel a városi építészetre, iparra és kereskedelemre. Az utóbbi 15 évben több mint 80 régészeti kutatást végzett Óbudán. 2008-tól a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat szakosztálytitkára, 2012-től titkára, 2014-től a Communicationes Archaeologicae Hungariae régészeti folyóirat szerkesztőbizottságának tagja.

DR. LASSÁNYI GÁBOR, régész egyiptológus. Tanulmányait az ELTÉ-n végezte. A BTM Aquincumi Múzeum munkatársa. Az elmúlt másfél évtizedben számos terepi kutatást vezetett Magyarországon és Kelet-Afrikában. 2011-től a Magyar Régész Szövetség elnöke, 2014-től az MTA Régészeti Bizottságának tagja. Fő kutatási területe a római kori Pannonia régészete, különösen a temetkezési szokások, mágikus rítusok, valamint Északkelet-Afrika régészete.

LENGYELNÉ KURUCZ KATALIN – magyar-történelem szakos tanár, kulturális menedzser, andragógus. Tanulmányait az ELTÉ-n és a Pécsi Tudományegyetemen végezte. (Ph.D. abszolutóriumát a Debreceni Egyetemen szerezte). Főbb szakterületei: múzeumpedagógia, múzeumandragógia. 1985 óta a BTM Aquincumi Múzeuma közönségkapcsolati tevékenységének vezetője.

PAPP ADRIENN, régész-turkológus. Tanulmányait az ELTE BTK történelem, török, régészet szakjain végezte. 2004 óta vezet ásatásokat a BTM Középkori osztályának régészeként. Fő kutatási területe a Buda török kora. 2010 óta Óbudáért és a III. kerületért felelős régész a BTM Középkori osztályán. 2016-tól a BTM középkori osztályának osztályvezető-helyettese.

SOMOGYI KRISZTINA, építész kritikus, vizuális intelligencia kutató, címzetes egyetemi docens. A látható világ, a tervezett környezet létrehozási és befogadási folyamatait kutatja, ennek keretén belül nagy figyelmet fordít a kortárs építészet kommunikációjának. PhD kutatását az ELTE PPK Pszichológiai Intézetében végzi a Környezetpszichológia területén. Témája az építész és laikus szemléletmódok közötti különbözőség. Több egyetemen és kurzuson tanít, a Budapesti Műszaki Egyetem Építőművészeti Doktori Iskolájában a Vizuális kommunikáció tárgy felelőse. Számos hazai és nemzetközi építészeti, grafikai, tipográfiai és fotográfiai kiállítás és konferencia kurátora, versenye zsűrora, könyvek és filmek szerzője. Kritikai munkásságáért az Octogon lap munkatársaként 2003-ban Pulitzer-díjat, 2014-ben Ezüst Ácsceruza-díjat kapott.

SUGÁR PÉTER DLA, Ybl- és Pro Architectura-díjas, Molnár Péter-díjas építész, a BME Építészmérnöki Kar Középülettervezési Tanszékének docense. A kar Doktori Iskoláján témavezető tanár, a RADIUS B+S Kft. vezetője. 2010-ben a hallgatók szavazatai alapján az Év Konzulensévé választották. Tanulmányait a BME-n végezte. Oklevelet szerzett a Magyar Építőművészek Szövetségének Mesteriskoláján. A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tagja.

SZABÓ MAGDOLNA, önkormányzati főtanácsadó. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán történelem-orsz szakos tanári diplomát, a Külkereskedelmi Főiskolán nemzetközi marketing szakközgazdász oklevelet szerzett. 2003 és 2010 között Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat alpolgármestere, a városfejlesztés, a kultúra és a környezetvédelem területéért volt felelős. Jelenleg önkormányzati főtanácsadóként Óbuda történelmi értékeinek megőrzésében, a városrész környezetvédelmi politikájának alakításában segíti az önkormányzat vezetését.

SZABÓ LEVENTE DLA, Pro Architectura-díjas építész, a BME Középülettervezési Tanszék adjunktusa, a Hetedik Műterem alapítója, ügyvezetője. Számos hazai országos és meghívásos tervpályázat sikeres résztvevője. Több díjat nyert, hazai és nemzetközi lapokban publikált, kiállított épülete valósult meg. Számos, közel félszáz elemző építészeti szöveg szerzője, 1 angol-magyar nyelvű könyvet, 6 könyvfejezetet írt, előadott 7 konferencián, 2 kiállítás kurátora volt. 2012 és 2015 között az MTA Bolyai János kutatói ösztöndíjasként a kortárs hazai középületépítést kutatta.

178

TUSNÁDY ZSUZSANNA, Graphisoft Park Ingatlanfejlesztő Kft., okl. építészmérnök, okl. városépítési-városgazdasági szakmérnök. Tanulmányait a Budapesti Műszaki Egyetem Építészmérnöki Karán végezte. 2008-tól dolgozik a Graphisoft Park beruházási csoportjánál, együttműködik az ingatlanfejlesztések előkészítésében, lebonyolításában. 2008-2009 során az Óbudai Gázgyár archív anyagaival kapcsolatban levéltári és múzeumi kutatásokat végzett.

VASÁROS ZSOLT DLA (1973) a BME Építészmérnöki Karán szerzett diplomát, majd doktori fokozatot az építészet és régészet témakörben végzett kutatásaiért. Az ELTE Egyiptológiai Tanszékén és Bécsben vendéghallgató, Kölnben ösztöndíjas volt. Mintegy 20 éve számos régészeti-építészeti kutatási projekt résztvevője, vezetője Egyiptomban, Szíriában, Iraki-Kurdisztánban, Libanonban és Jordániában. Jelenleg saját építész praxisa mellett az Építészmérnöki Kar docense.

DR. ZSIDI PAULA, régész, 1989 és 2015 között a BTM Aquincumi Múzeumának igazgatója, 2000-től a Budapesti Történeti Múzeum régészetért felelős főigazgató-

helyettese. Tanulmányait az ELTE Bölcsészettudományi Karán végezte. Több mint negyven éves pályafutása alatt számos feltárást végzett Budapest területén, több kiállítást rendezett itthon és külföldön. Nevéhez fűződik az Aquincumi Múzeum területének több fejlesztési programja. Kutatási területe elsősorban az aquincumi polgárváros topográfiája és az aquincumi temetők. Szakmai közéleti tevékenységét jelzi, hogy az MTA Régészeti Bizottságának tagja, az Ásatási Bizottság elnöke és az NKA Műemléki és Régészeti Kuratóriumának tagja.

KIADÓ
Épülettervezés Oktatásáért Alapítvány

SZERKESZTŐK
Sugár Péter DLA, Somogyi Krisztina, Karácsony Rita
Könyvterv: Polgárdi Ákos
Tördelés: Polgárdi Ákos, Karácsony Rita

NYOMDA
Digitalpress Digitális Nyomda Kft.

BETŰTÍPUS
Menø Grotesque (tervező: Katyi Ádám)

ISBN 978-963-12-5000-8
© BME Középülettervezési Tanszék és a Szerzők

A kiadvány a Nemzeti Kulturális Alap
támogatásával készült.

2016

